

મદની મસાઈલે નમાઝ

પેશકશ :
મદની દારુલ ઈફતા

મદની મસાઈલે જમાઝ

સિલ્સિલએ ઈશાઅત : (58)

બ ફઝ્લે ઈલાહી વ બ ફૈઝે નઝરે ઈનાયત હુઝૂર રઈસુલ
મુહકિક્કીન શૈખુલ ઈસ્લામ વલ મુસ્લિમીન હઝરતે અલ્લામા સય્યિદ
મુહમ્મદ મદની મિયાં કિબ્લા અશરફી જીલાની કિઠૌઇવી

ઈમાન વ અકીદે કી તશરીહ, ફરાઈઝે વુઝૂ, સુનને વુઝૂ,
ફરાઈઝે ગુસ્લ, સુનને ગુસ્લ, ફરાઈઝે નમાઝ, વાજિબાતે નમાઝ વગૈરા
સે મુતઅલ્લિક.

કિતાબ બનામ

મદની મસાઈલે જમાઝ

-: હસ્બે ફરમાઈશ :

નબીરએ કુત્બે આલમ ઈઝ્ઝત મઆબ બુખારી નાસિર હુસૈન
સાહિબ અલ્લામા મસ્જિદ કે સામને વટવા અહમદાબાદ

-: મુરતબ :

હઝરત મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ મુતીઉર્રહમાન નઈમી, અશરફી
પનાસીવી મુફતી મદની દારુલ ઈફતા અહમદાબાદ

-: શાએઅ કુનન્દા :

મદની દારુલ ઈફતા અહમદાબાદ

M : 9898329025

કિતાબ : મદની મસાઈલે નમાઝ

મુરતબ : હઝરત મૌલાના મુફ્તી મુહમ્મદ મુતીઉર્રહમાન
નઈમી, અશરફી, પનાસીવી

ટાઈપ-સેટીંગ : જનાબ તૌફીક અહમદ અશરફી (બખૌદા)

M : 9033168086, 7383761217

પુક રીડીંગ વ ઝેરે નિગરાં : ખલીફએ શૈખુલ ઈસ્લામ

હાજી ઈબ્રાહીમ ભાઈ વડીયાવાલા (અહમદાબાદ)

તા'દાદ : 1000

કીમત : મુફ્ત, દુઆએ ખૈર

સિને ઈશાઅત : માર્ચ-2020

નાશિર : મદની દારુલ ઈફ્તા ૭ રેસીડેન્સી ફ્લેટ પાર્કિંગ

ગલી રીલિફ સીનિમા કે પાસ રીલિફ રોડ, અહમદાબાદ

-: કિતાબ મિલને કા પતા :-

(૧) દારુલ ઉલૂમ હઝરતે કુલ્બે આલમ વટવા અહમદાબાદ

(૨) અલ્લામા મસ્જિદ, વટવા

(૩) મુહદિસે આ'ઝમ મિશન મિર્ઝાપુર, અહમદાબાદ

(૪) મુહદિસે આ'ઝમ મિશન રસૂલાબાદ, અહમદાબાદ

નમ્બર શુમાર	ફેહરિસ્ત	સફહા નમ્બર
1	પહલે કે નમાઝી કેસે થે	5
2	ઈમાન વ અકીદે કા બયાન	7
3	વુઝૂ કા બયાન	13
4	વુઝૂ કા તરીકા, ફર્ઝ, વાજિબ	14
5	ગુસ્લ કા તરીકા, ફર્ઝ, સુન્નત	18
6	અઝાન કા બયાન	20
7	નમાઝ કા બયાન	23
8	ઔરતોં કી નમાઝ કા તરીકા	46
9	શરાઈતે નમાઝ	46
10	ફરાઈઝે નમાઝ	49
11	વાજિબાતે નમાઝ	53
12	મુસ્તહબ્બાતે નમાઝ	54
13	મકરૂહાતે નમાઝ	56
14	તરાવીહ કી નમાઝ	59
15	જુમુઆ કી નમાઝ	62
16	ઈદેન કી નમાઝ	63
17	સજદએ સહૂવ	66
18	સજદએ તિલાવત	67
19	મરીઝ કી નમાઝ	70
20	કઝા નમાઝ કા બયાન	76
21	નમાઝ, રોઝે કા ફિદયા	81
22	નમાઝે જનાઝા	82
23	કબ્ર કા બયાન	87
24	કબ્રોં કી ઝિયારત	89
25	દુઆઓં	94
26	ખાને કા તરીકા	99
27	લિબાસ કા બયાન	103

મદની દારુલ ઈફતા કા કિયામ

9 અગસ્ટ સિન 2009 ઈ. શહર અહમદાબાદ કે ઉલમાએ ઈઝ્ઝામ, અઈમ્મએ કિરામ કી ઈત્તિફાકે રાએ સે હુઝૂર શૈખુલ ઈસ્લામ સય્યિદ મુહમ્મદ મદની મિયાં કિબ્લા કે ઈસ્મે ગિરામી કી નિસ્બત સે બરકત હાસિલ કરતે હુવે દારુલ ઈફતા કા નામ મદની દારુલ ઈફતા રખા ગયા હૈ.

જિસ કે સરપરસ્ત

હુઝૂર રઈસુલ મુહકિકીન, શૈખુલ ઈસ્લામ વલ મુસ્લિમીન, હઝરત અલ્લામા સય્યિદ મુહમ્મદ મદની મિયાં કિબ્લા અશરફી અલ જીલાની مد ظله النوراني

સદર

ખતીબુલ હિન્દ નબીરએ મુહદ્દિસે આ'ઝમ હઝરત અલ્લામા સય્યિદ અબૂ બક શિબ્લી મિયાં કિબ્લા અશરફી مد ظله الاقدس

સેક્રેટરી

આલી જનાબ અલહાજ ગુલામ રાઝિક સાહિબ કિબ્લા હૈં હઝરતે મૌલાના મુફતી મુતીઉર્રહમાન નઈમી, અશરફી મદની દારુલ ઈફતા કે સદર મુફતી કી હૈસિયત સે મુસલમાનોં કે દીની મસાઈલ કા જવાબ ઈનાયત ફરમાતે હૈં. બિહમ્દિહી તબારક વ તઆલા આજ તકરીબન દસ સાલોં સે હિન્દ વ બૈરૂને હિન્દ મુસલમાનોં કે દીની મસાઈલ નમાઝ, રોઝા, હજ, ઝકાત, નિકાહ, તલાક, વિરાસત વગૈરા કે સુવાલાત કા જવાબ મુફતી સાહિબ કિબ્લા ઝબાની, તહરીરી ઔર મોબાઈલ પર દે રહે હૈં.

ઈસ કે ઈલાવા મસાઈલે તલાક, મસાઈલે વિરાસત, મસાઈલે તહારત વ નજાસત, મસાઈલે ઝકાત, મસાઈલે કુરબાની પર કિતાબેં ઔર મસાઈલે તિજારત, મસાઈલે વુઝૂ, મસાઈલે ગુસ્લ, મસાઈલે

કસમ વ કફ્ફારા, મસાઈલે મન્નત, મસાઈલે હિબા વગૈરા કે પોસ્ટર શાએઅ વ લેમીનેશન કર કે મસાજિદ મેં મુફ્ત તક્સીમ કર રહે હૈં. જિસ સે લોગ દીની ઈસ્લામી મા'લૂમાત હાસિલ કર રહે હૈં.

આપ ભી દીની મસાઈલ, નમાઝ, રોઝા, હજ, ઝકાત, નિકાહ, તલાક, ખુલ્અ, વિરાસત વગૈરા કે લિયે મદની દારુલ ઈફ્તા સે બઝરીઅએ ડાક યા મોબાઈલ યા રૂબરૂ રાબિતા કાર્થમ કર કે જવાબ હાસિલ કરે. **મોબાઈલ નમ્બર : 9898329025**

પતા : મદની દારુલ ઈફ્તા રેસીડેન્સી ફ્લેટ 7 પાર્કિંગ ગલી રીલીફ સીનિમા કે પાસ રીલીફ રોડ અહમદાબાદ પિન કોડ : 380001

પહલે કે નમાઝી કેસે થે ?

એક સજદા જિસે તૂ ગિરાં સમઝતા હૈ

હઝાર સજદોં સે દેતા હૈ આદમી કો નજાત

એક હી સફ મેં બળે હો ગએ મહમૂદો અયાઝ

ન કોઈ બન્દા રહા ન કોઈ બન્દા નવાઝ

❁ ફાતિહે ખૈબર હઝરતે અલી رضي الله تعالى عنه કો એક કાફિર ને મૈદાને જિહાદ મેં તીર મારા. વોહ તીર આપ કે મુકદ્દસ રાન મેં યુભ ગયા. લોગોં ને નિકાલના યાહા ન નિકાલ સકા. ફિર તૈ હુવા કે જબ આપ رضي الله تعالى عنه નમાઝ મેં મશ્ગૂલ હોંગે. ઉસ વક્ત નિકાલ લિયા જાએગા. જબ હઝરતે અલી رضي الله تعالى عنه નમાઝ મે મશ્ગૂલ હુવે ઔર સજદે મેં ગએ લોગોં ને તીર ખીચ કે નિકાલ લિયા. જબ નમાઝ સે ફારિગ હુવે તો દરયાફત ફરમાયા ક્યા તુમ લોગ તીર નિકાલને કે લિયે જમ્અ હુવે હો ? લોગોં ને કહા હમ ને તો તીર નિકાલ ભી લિયા હૈ. આપ ને ફરમાયા يا ابا محمد યાદે ઈલાહી મેં ઈસ તરહ મશ્ગૂલ થા કે મુઝે ખબર તક નહીં હુઈ.

❁ હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર رضي الله تعالى عنه જબ કા'બા શરીફ મેં નમાઝ પઢતે થે. તો હરમ શરીફ કે કબૂતર આપ કો એક

સૂખા દરખ્ત સમઝ કર બેઠ જાયા કરતે થે. ક્યૂંકે આપ **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** કી ખૌફો જલાલ મેં ગર્ક હો કર બે હિસો હરકત ઈસ તરહ ખળે હો કર નમાઝ પઢતે થે. જેસે સૂખા દરખ્ત ખળા રહતા હૈ. જિસે કબૂતર દરખ્ત ગુમાન કર કે બેઠ જાતે થે.

✽ હઝરતે ઈમામ ઝૈનુલ આબિદીન **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** રોઝાના એક હઝાર રકઅત નફલ નમાઝ પઢા કરતે થે. જબ આપ વુઝૂ ફરમાતે તો ખૌફે ખુદા સે ચેહરા ઝર્દ પળ જાતા થા. એક બાર નમાઝ મેં મશ્ગૂલ થે કે ઘર મેં આગ લગ ગઈ. આપ નમાઝ મેં મુન્હમિક રહે. લોગોં ને કોશિશ કર કે આગ બુઝા કર અઝા કિયા હુઝૂર કિબ્લા મકાન જલ રહા થા ઓર આપ નમાઝ પઢતે રહે. ફરમાયા કે **أَلْحَمْدُ لِلَّهِ** દોઝખ કી આગ કે ખયાલ મેં ઈસ કદર મહૂવ રહા કે મુઝે દુન્યા કી આગ કી ખબર નહીં રહી.

✽ રસૂલે કરીમ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી શહઝાદી ખાતૂને જન્મત હઝરતે ફાતિમા ઝહરા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا** પર બિગૈર ગુલામ વ બાન્દી કે ઘર કી પૂરી ઝિમ્મેદારી થી. ફિર ભી રાત ભર નફલ નમાઝ મેં ઈસ તરહ મશ્ગૂલ રહતી કે કભી એક સજદે મેં સુબ્હ હો જાતી થી.

✽ હઝરતે ઈબ્રાહીમ બિન શરીક **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** જબ નમાઝ મેં સજદે કી હાલત મેં હોતે થે. તો અલ્લાહ તઆલા કી યાદ મેં ઈસ તરહ મુન્હમિક હોતે થે કે જાનવર આપ **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** કો મિટ્ટી કા ટીલા ખયાલ કર કે પીઠ પર બેઠ જાયા કરતે થે.

✽ હઝરતે ઉવૈસ કરની **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** સારી રાત નમાઝ પઢતે રહતે થે. ઓર ઈરશાદ ફરમાતે થે તઅજજુબ હૈ કે ફિરિશતે ઈબાદત કરતે કરતે નહીં થકતે. હમ તમામ મખ્લૂકાત સે અશરફ હોને કે બા વુજૂદ થક કર આરામ સે સો જાએ.

✽ હઝરતે રાબિઆ બસરિયા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا** રાત વ દિન મેં એક હઝાર રકઅત નફલ નમાઝ પઢા કરતી થી. ઓર ફરમાતી થી કે અલ્લાહ કી કસમ ઈતની નમાઝેં પઢને સે હમારા મક્સદ સવાબ હાસિલ કરના નહીં હૈ. બલ્કે ચેહ નમાઝેં ઈસ લિયે પઢતી હું કે તાકે રસૂલે કરીમ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ઓર દૂસરે અમ્બિયાએ કિરામ **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَالسَّلَام**

के सामने कियामत के दिन येह इरमा कर सुर्ष ३ डोगें के देओ मेरी उम्मत की ओक अदना सी औरत की येह एभादत व बन्दगी थी. अल्लाह करीम रहमान व रहीम अपने इज्जलो करम से ऐसी नमाजें पढने की तौईक अता इरमाओ. आमीन

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

तमाम तारीकें उस जाते पाक के लिये भास है. जो दानों जडान का षालिक व मालिके हकीकी है. जिस ने जमीनो आस्मान यांद व सूरज सितारे, दरिया व समुन्दर, पथर व पडाण, रंग व बिरंगे इल, अलग अलग जाओका के इल, मुप्तलिङ् किस्म की सञ्जियां, अन्वाअ व अकसाम के हैवानात, नभातात, जमादात और तमाम मप्लूकात से अइजलो आ'ला इन्सान को अपनी कुदरते कामिला से पैदा इरमाया. इन ही में अम्बिया, उलमा, औलिया बनाया और लाभों करोणों सालों से तमाम मप्लूकात को अपनी कुव्वते अजीमा से सब को रोजी पडुंया रहा है. और तमाम रसूलों के सरदार, आकाओ नामदार, उम्मत के गमप्वार हजरते मुहम्मद صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ और आप के तमाम आल व अस्हाब पर रातो दिन सुब्हो शाम बे शुमार दुर्रदो सलाम का तोहफा नाजिल होता रहे. आमीन

ईमान व अकीदे का बयान

सुवाल : ईस्लाम का बुन्यादी हुकम क्या हैं ?

जवाब : दीने ईस्लाम के बुन्यादी हुकम पांच हैं. (1) अल्लाह तआला पर ईमान लाना (2) रात दिन में पांच वक्त नमाज पढना (3) माहे रमजान में रोजा रपना (4) मालदारों पर जकात अदा करना (5) जिस के पास मक्का शरीफ जाने आने का षर्य हो जिन्दगी में ओक बार हज करना.

सुवाल : ईमान व अकीदे का क्या मतलब होता है. तर्फसील के साथ बयान करें ?

જવાબ : ઈમાન કા મત્લબ હૈ કે બિગૈર કિસી ઝબરદસ્તી કે દિલ કી ગહરાઈ સે યકીન કરના ઓર ઝબાન સે ઈકરાર કરના કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ ઈબાદત કે લાઈક નહીં. વોહ અકેલા હૈ ઉસ કા કોઈ શરીક વ સાઝી નહીં. ઉસી ને સારી દુન્યા કો પૈદા કિયા, ઉસી કે દસ્તે કુદરત મેં ઝિન્દગી વ મૌત હૈ. વોહી સબ કો રોઝી દેતા હૈ. ઉસી કે હુકમ સે દુન્યા કાઈમ હૈ વોહ જબ યાહેગા દુન્યા ફના ઓર કિયામત કાઈમ હો જાએગી. નેકુકારોં કો નેકી કે બદલે જન્નત ઓર બદકારોં કો બદી કે બદલે દોઝખ મેં જાના હોગા ઓર દિલ સે યકીન જાનના ઓર ઝબાન સે ઈકરાર કરના કે હઝરતે મુહમ્મદ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ અલ્લાહ કે આખિરી નબી વ રસૂલ હૈં. આપ કે બા'દ કોઈ નયા નબી વ રસૂલ આને વાલા નહીં હૈ. આપ જો અહકામ લાએ સબ હક્ક હૈં ઓર ઈસ પર અમલ કરના ઝરૂરી હૈ.

સુવાલ : કોઈ ગૈર મુસ્લિમ ઈમાન લા કર મુસલમાન હોના યાહે તો ઈસ કા ક્યા તરીકા હૈ ?

જવાબ : વોહ બુત પરસ્તી છોળ કર દિલ સે યકીન જાને કે અલ્લાહ કે સિવા કોઈ ઈબાદત કે લાઈક નહીં ઓર હઝરત મુહમ્મદ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ અલ્લાહ કે રસૂલ ઓર ઉસ કે ખાસ બન્દે હૈં. ઐસા દિલ સે યકીન ઓર ઝબાન સે ઈકરાર કરે તો મુસલમાન હો જાએગા. ઈસ કે બા'દ ઈસ પર નમાઝ, રોઝા વગૈરા ફર્ઝ હો જાએગા.

સુવાલ : અલ્લાહ વ રસૂલ પર ઈમાન લાને કે બા'દ કિસ કિસ પર ઈમાન રખના ઝરૂરી હૈ ?

જવાબ : અલ્લાહ તઆલા કે તમામ નબિયોં, રસૂલોં પર તમામ ફિરિશતોં પર તમામ કિતાબોં પર જન્નત, દોઝખ પર મરને કે બા'દ ઝિન્દા હોને પર કિયામત કે દિન હિસાબ કિતાબ પર જન્નત મેં અલ્લાહ તઆલા કે દીદાર પર ઈમાન રખના ઝરૂરી હૈ.

સુવાલ : ક્યા નમાઝ, રોઝા, હજ, ઝકાત કે ફર્ઝ હોને પર ઈમાન રખના ભી ઝરૂરી હૈ ?

जवाब : जो हां एन यारों के ईर्ज होने पर ईमान रचना लाजिम है. जो एन में से किसी अेक का एन्कार करे वोह ईस्लाम से भाहर हो जाअेगा और काफ़िर कडलाअेगा.

सुवाल : जो मुसलमान नमाज, रोजा, हज, जक़ात में से कुछ न अदा करे या कुछ करे कुछ न करे तो वोह मुसलमान रहेगा या नहीं ?

जवाब : अैसा शप्स मुसलमान रहेगा. लेकिन वोह अल्लाह तआला के नजदीक गुनहगार मुजरिम होगा. मरने के भा'द क़ियामत के दिन ईस के बदले अज़ाब में रहना होगा.

सुवाल : कोई मुसलमान नमाज पढे और रोजा न रभे, या नमाज, रोजा अदा करे. जक़ात दे न हज करे अैसा मुसलमान अल्लाह तआला के नजदीक गुनहगार व मुजरिम होगा या नहीं ?

जवाब : जरूर गुनहगार होगा. अल्लाह तआला के जिन हुक़्मों को छोणेगा. उस के बदले में क़ियामत के दिन अज़ाब में मुभ्तला होना होगा.

सुवाल : अल्लाह तआला के सभ से पहले नबी का मुबारक नाम क्या है ?

जवाब : अल्लाह के सभ से पहले नबी का मुबारक नाम हज़रते आदम عَلَيْهِ السَّلَام है.

सुवाल : अल्लाह के आबिरी नबी का मुबारक नाम क्या है ?

जवाब : सभ से आबिरी नबी का मुबारक नाम हज़रत मुहम्मद صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ है. आप صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ पर नबुव्वत व रिसालत का दरवाजा बन्द हो युका है. अब क़ियामत तक कोई नया नबी आने वाला नहीं है. अलबत्ता दीने ईस्लाम की खिफ़ाज़त व तब्लीग के लिये उलमा व औलिया आते रहेंगे. और दीने ईस्लाम का जन्दा बहराते रहेंगे.

सुवाल : हमारे नबी हज़रत मुहम्मद صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ की पैदाईश कहां हुई और आप के वालिदैन, दादा का क्या नाम है ?

જવાબ : હમારે નબી કી પૈદાઈશ મક્કએ મુકર્રમા 12 રબીઉલ અવ્વલ પીર કે દિન સુબ્હ સાદિક કે મુબારક વક્ત મેં હુઈ. વાલિદ કા નામ હઝરત અબ્દુલ્લાહ વાલિદા કા નામ હઝરત આમિના દાદા કા નામ હઝરત અબ્દુલ મુત્તલિબ હૈ. **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمْ**

સુવાલ : હમારે નબી હઝરત મુહમ્મદ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને કિતની ઉમ્મ શરીફ મેં નબુવ્વત કા એ'લાન ફરમાયા ?

જવાબ : હમારે નબી હઝરત મુહમ્મદ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** મક્કએ મુકર્રમા મેં ચાલીસ સાલ કી ઉમ્મ શરીફ મેં નબુવ્વત કા એ'લાન ક્રિયા ઓર અહલે મક્કા કો દીને ઈસ્લામ કી દા'વત દેના શુરૂઆત ફરમાઈ.

સુવાલ : હમારે નબી હઝરત મુહમ્મદ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી મુબારક ઝિન્દગી મક્કએ મુકર્રમા મેં ઓર મદીનએ મુનવ્વરા મેં કિતને કિતને સાલ ગુઝરી ?

જવાબ : હમારે નબી હઝરત મુહમ્મદ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી મુબારક ઝિન્દગી મક્કએ મુકર્રમા મેં તિરપન સાલ ઓર મદીનએ મુનવ્વરા મેં દસ સાલ ગુઝરી. આપ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી કુલ ઉમ્મ શરીફ તિરસઠ હૈં.

સુવાલ : આસ્માની મશહૂર ચાર કિતાબેં અલ્લાહ તઆલા ને કિસ કિસ નબી પર નાઝિલ ફરમાઈ ?

જવાબ : કુરઆને પાક હમારે નબી હઝરત મુહમ્મદ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** પર, ઝબૂર હઝરતે દાવૂદ **عَلَيْهِ السَّلَام** પર તૌરૈત હઝરતે મૂસા **عَلَيْهِ السَّلَام** પર ઓર ઈન્જીલ હઝરતે ઈસા **عَلَيْهِ السَّلَام** પર અલ્લાહ તઆલા ને નાઝિલ ફરમાઈ હૈ.

સુવાલ : કુરઆને પાક કિતને સાલોં મેં નાઝિલ હુવા ?

જવાબ : અલ્લાહ તઆલા ને કુરઆને પાક હઝરત મુહમ્મદ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** પર તેઈસ²³ સાલોં મેં થોળા થોળા ઝરૂરત કે મુતાબિક નાઝિલ ફરમાયા હૈ.

સુવાલ : કુરઆને પાક હમારે નબી હઝરત મુહમ્મદ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** પર કિસ તરહ નાઝિલ હુવા હૈ ?

जवाब : अल्लाह तआला की तरफ से उजरते जिब्राईल عَلَيْهِ السَّلَام कुरआने पाक की कोई सूरत या यन्द् आयात ले कर आया करते और आप صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ को सुना देते और आप याद कर के सहाबअे किराम को सुना देते या लिखवा दिया करते थे.

सुवाल : उजरते जिब्राईल कौन हैं ?

जवाब : उजरते जिब्राईल عَلَيْهِ السَّلَام नूरी फिरिश्ते हैं जो तमाम नूरी फिरिश्तों के सरदार हैं. और अल्लाह तआला का पैगाम तमाम नबियों रसूलों के पास लाया करते थे.

सुवाल : हमारे नबी उजरत मुहम्मद صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ के मशहूर फुलफ़ा कौन कौन हैं. जिस को फिलाफ़ते राशिदा कलते हैं

जवाब : उजरते अबू बक़ सिदीक, उजरते उमर, उजरते उस्मान, उजरते अली, उजरते हसन, उजरते उमर इब्ने अब्दुल अजीज رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمْ को फुलफ़ाअे राशिदीन कलते हैं. इन उजरात की फिलाफ़त व हुकूमत नबिये करीम صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ की सुन्नत व तरीके पर कायम थी.

सुवाल : हमारे नबी صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ के प्यारे नवासों और उन के वालिदैन का इस्मे गिरामी क्या है ?

जवाब : उजरत इमामे हसन, उजरत इमामे हुसैन رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا और इन के वालिदे मुहतरम का इस्मे गिरामी उजरत अली और वालिदा मुहतरमा का इस्मे गिरामी उजरत फ़ातिमा उहरा رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا हैं.

सुवाल : यार मशहूर फिरिश्तों का क्या नाम और क्या काम है.

जवाब : उजरत जिब्राईल عَلَيْهِ السَّلَام जो अल्लाह तआला का पैगाम नबियों रसूलों को पहुंयाते उजरते इजराईल عَلَيْهِ السَّلَام जो अल्लाह के हुकूम से हर जानदार की रूह कब्ज़ किया करते. उजरते मिकाईल عَلَيْهِ السَّلَام जो अल्लाह के हुकूम से बादलों से बारिश बरसाते और हवा यलाते. उजरत इसराईल عَلَيْهِ السَّلَام जो अल्लाह के हुकूम से डियामत के दिन पडली बार सूर डूंकेंगे. जिस से सारी दुन्या इना व

પત્ન હો જાએગી. ફિર દૂસરી બાર સૂર ફૂંકેંગે જિસ સે હર જાનદાર ઝિન્દા હો જાએંગે. ઓર સબ મૈદાને મહશર મેં જમ્મ હો કર અપની તમામ ઝિન્દગી કા નામએ આ'માલ લે કર પુલ સિરાત પાર હોંગે.

સુવાલ : ચાર મશહૂર ઇમામે બરહક જિન કી તક્લીદ કી જાતી હેં. ઉન કા નામ ઓર ઉન કી તક્લીદ કરને [યા'ની માનને] વાલોં કો ક્યા કહતે હેં.

જવાબ : હઝરત ઇમામે આ'ઝમ નો'માન બિન સાબિત رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ઇન કે માનને વાલોં કો હનફી કહતે હેં. હઝરત ઇમામ મુહમ્મદ ઇદરીસ શાફેઈ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ જિન કે માનને વાલોં કો શાફેઈ કહતે હેં. હઝરત ઇમામ માલિક બિન અનસ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ જિન કે માનને વાલોં કો માલિકી કહતે હેં. હઝરત ઇમામ અહમદ બિન મુહમ્મદ હમ્બલ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ જિન કે માનને વાલોં કો હમ્બલી કહતે હેં. યેહ ચારોં ઇમામ બરહક હેં ઓર જો ઇન કી તક્લીદ કરતે હેં વોહ ભી હક પર કાઈમ હેં.

સુવાલ : ચાર મશહૂર સિલ્સિલે કે બાની કૌન કૌન હેં ? ઓર જો ઇન સિલ્સિલોં મેં મુરિદ હોતે હેં વોહ ક્યા કહલાતે હેં ?

જવાબ : મશહૂર તરીન સિલ્સિલે ચાર હેં. કાદિરી, ચિશ્તી, સોહરવર્દી, નકશબન્દી. કાદિરી સિલ્સિલે કે બાની ગૌસે આ'ઝમ મહબૂબે સુબ્હાની હઝરત અબ્દુલ કાદિર જલાની رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ હેં. જો ઇસ સિલ્સિલે મેં મુરિદ હોતે હેં. ઉન કો કાદિરી કહતે હેં. ચિશ્તી સિલ્સિલે કે બાની ખ્વાજાએ ખ્વાજાગાન હઝરત મુઈનુદ્દીન ચિશ્તી સન્જરી અજમેરી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ હેં. જો ઇસ સિલ્સિલે મેં બૈઅત હોતે હે ઉન કો ચિશ્તી કહતે હેં. સોહરવર્દી કે બાની હઝરત શૈખ શહાબુદ્દીન સોહરવર્દી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ હેં. જો ઇસ સિલ્સિલે મેં મુરિદ હોતે હે ઉન કો સોહરવર્દી કહતે હેં. નકશબન્દી સિલ્સિલે કે બાની હઝરતે શૈખ બહાઉદ્દીન નકશબન્દી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ હેં. જો ઇસ સિલ્સિલે મેં બૈઅત હોતે હેં. ઉન

को नकशबन्दी कहते हैं. मा'रिफत के येह यारों सिखिसिखे बरहक हैं. अल्लाह तआला से कुर्बो नजदीकी का बेहतरीन रास्ता है.

पुजू का अयान

दुन्या में नमाज के लिये पुजू करते हैं तो येहरा, हाथ, पाँउ धुल जाते और मेल दूर हो जाते हैं. कुछ देर के लिये दिल को बणी राहत हासिल होती है. लेकिन आभिरत में पुजू की बरकत से पुजू के तमाम आ'जा या'नी येहरा, हाथ, पाँउ वगैरा बहुत यमकते दमकते होंगे और येही यमक कियामत के दिन नमाज पढने वालों की अलामत व पहचान बन जायेगी. लिहाजा तमाम मुसलमानों को यादिये के पुजू करे और पाँयों वक्त की नमाजें पढे.

ताके कियामत के दिन इस के हाथ, पाँउ, येहरा यमके. इस बारे में रसूले करीम صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ का इरमाने आलीशान है.

✽ उजरते अबू हुरैरा رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ से रिवायत है के रसूलुल्लाह صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने इरशाद इरमाया के कियामत के दिन मेरी उम्मत इस हालत में जुलाई जायेगी. के उस के मुंह और हाथ, पाँउ और पुजू के आसार [या'नी आ'जा] यमकते होंगे. तो जिस से हो सके यमक जियादा करे. (हवाला, जुफारी व मुस्लिम)

पुजू में कुल्ली करने नाक, मुंह साइ करने हाथ पाँउ धोने से ब जाहिर बदन के गर्द गुबार, मेल कुयैल दूर होते हैं. लेकिन बातिनी अे'तिबार से इन उज्व से जो गुनाह सरजद हुवे हैं. वोह पुजू के पानी से उण जाते हैं. इस बारिक बीनी से मुतअल्लिक रसूले आ'जम صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ का इरमाने आलीशान है.

✽ उजरते अब्दुल्लाह सनाबिदी رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ से रिवायत है के रसूलुल्लाह صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने इरशाद इरमाया के मुसलमान बन्दा जब पुजू करता है. तो कुल्ली करने से मुंह के गुनाह गिर जाते हैं. और जब नाक में पानी डाल कर साइ करते है तो नाक के गुनाह निकल

गमे. और जब मुंह धोया तो उस के येहरे के गुनाह निकले, यहाँ तक के पल्कों के निकले और जब हाथ धोये तो हाथों के गुनाह निकले, यहाँ तक के हाथों के नाभुनों से निकले और जब सर का मस्ह किया तो सर के गुनाह निकले, यहाँ तक के कानों से निकले और जब पाँउ धोये तो पाँउ की अताअें निकलें, यहाँ तक के नाभुनों से फिर इस का मस्हिक को जाना और नमाज पढना इस से जियादा. (इमाम मालिक, नसाई)

पुजू का तरीका

सुवाल : पुजू का तरीका क्या है ?

जवाब : मुस्किन हो तो क़िबला रुख़ ओंथी जगह पर बैठे.

بِسْمِ اللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَالْحَمْدُ عَلَى دِينِ الْإِسْلَامِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ पढे. फिर मिस्वाक करे. अगर मिस्वाक न हो तो उंगली से दांतों को साफ़ करे. इस के आ'द दोनों हाथों को तीन बार क्लाई तक धोये. फिर तीन बार कुल्ली करे. फिर तीन बार नाक में पानी डाल कर आंसे हाथ की छोटी उंगली से साफ़ करे. इस के आ'द पूरे येहरे को तीन बार धोये. इस के आ'द दोनों हाथों को कोहनी समेत तीन बार धोये. इस के आ'द अक बार पूरे सर का मस्ह करे. फिर दोनों कानों और गर्दन का मस्ह करे. फिर इस के आ'द दोनों पाँउ को टप्नों समेत धोये. और हर उजूव को धोते वक्त दुइद शरीफ़, कलिमअे शहादत
तर्जमा : मैं गवाही देता
 لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ
 हुं के अल्लाह के सिवा कोई इबादत के लाईक नहीं और गवाही देता
 हुं के हजरत मुहम्मद صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ अल्लाह के रसूल और उस के
 أَنلَّهُمْ أَجَعَلَنِي مِنَ الشَّاوَابِينَ وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ
तर्जमा : अै अल्लाह मुज को तौबा करने वालों और पाक लोगों में बना.

पुजू के इराधत

सुवाल : इर्ज किसे कहते हैं और पुजू में कितने इर्ज हैं ?

જવાબ : ફર્જ ઈસ કો કહતે હૈં જો હુકમે કુરઆને પાક સે સાબિત હો ઓર ઈસ કે છૂટ જાને સે વુઝૂ હી નહીં હોગા. વુઝૂ મેં ચાર ફર્જ હૈં. (1) ચેહરા ધોના (2) કોહનિયોં સમેત હાથ ધોના (3) ચૌથાઈ સર કા મસ્હ કરના (4) ટખ્નોં સમેત પાઉં ધોના.

સુવાલ : વુઝૂ મેં ચેહરા કહાં સે કહાં તક ધોના ફર્જ હૈં. તફ્સીલ કે સાથ બતાએ.

જવાબ : જહાં સે પેશાની કે ઊપર સર કે બાલ જમતે હૈં વહાં સે ઠોળી કે નીચે તક ઓર એક કાન કી લૌ સે દૂસરે કાન કી લૌ તક. ચેહરે કે ઈસ હદોં કો એક બાર ધોના ફર્જ હૈં. અગર બાલ બરાબર જગહ ધોને સે બાકી રહ જાએ તો વુઝૂ નહીં હોગા ઓર ન હી ઈસ સે નમાઝ અદા હોગી.

સુવાલ : જિસ કે પેશાની કે ઊપર સર કે બાલ ગિર ગએ હોં યા બાલ હી ન જમતે હોં ઉસ કો કહાં સે ચેહરા ધોના ફર્જ હૈં ?

જવાબ : જહાં સે આમ તૌર સે સર કે બાલ જમતે હૈં. વહાં સે ચેહરા ધોના ફર્જ હૈં.

સુવાલ : મૂંછોં યા ભઓં યા દાઢી કે બાલ ઘને હોં તો અન્દર કી ખાલ કો ધોના ફર્જ હૈં યા નહીં ?

જવાબ : ઘને હોં તો અન્દર કી ખાલ કો ધોના ફર્જ નહીં બલ્કે બાલોં કો ધોના ફર્જ હૈં. અગર ઈન જગહોં કે બાલ ઘને ન હો તો ખાલ કો ધોના ફર્જ હૈં.

સુવાલ : દોનોં હાથોં કો કહાં સે કહાં તક ધોના ફર્જ હૈં ?

જવાબ : દોનોં હાથોં કી ઉંગલિયોં, નાખુનોં સે કોહનિયોં કે સાથ ધોના ફર્જ હૈં. હાથ મેં કંગન, ચૂળિયાં યા ઉંગલિયોં મેં અંગૂઠિયાં ઈસ તરહ તંગ હોં કે અન્દર પાની ન પહુંચે તો ઉતાર કર ધોના ફર્જ હૈં. અગર સિર્ફ હિલા કર ધોને સે પાની પહુંચ જાએ તો હરકત દે કર ધોના ઝરૂરી હૈં. ઓર અગર ઢીલી હોં બિગૈર હિલાએ પાની પહુંચ જાએગા.

तो छिला कर धोना जरूरी नहीं है. अगर किसी के पांच उंगलियों के बजाए छे उंगलियां हो तो सब को धोना इर्ज है.

सुवाल : सर का कितना मस्ह करना इर्ज है. और मस्ह का तरीका क्या है ?

जवाब : यौथाई सर का मस्ह करना इर्ज है. मस्ह का तरीका यह है के दोनों हाथों की उथेलियों को पानी से तर करने के बाद यौथाई सर पर हाथों से डैर लिया जाये तो मस्ह होगा. जिस के सर पर बाल हों तो बाल पर मस्ह करे. बाल न हों तो बाल के यौथाई पर मस्ह करना इर्ज है. लटके बालों पर मस्ह करने से मस्ह न होगा.

सुवाल : पाँउ को कहां से कहां तक धोना इर्ज है ? तइसील के साथ बयान करें.

जवाब : दोनों पाँउ की उंगलियों से टप्नों समेत धोना इर्ज है. अगर पाँउ, हाथों या उंगलियों नाभुनों में कोई औसी चीज चिपकी हो. जिस की वजह से अन्दर पानी न पहुंचे, जैसे रंग पेइन्ट, प्लास्टिक, नाभुन पॉलिश, गुंधा हुवा आटा वगैरा इस को हटा कर पानी पहुंचाना इर्ज है. वरना वुजू नहीं होगा.

वुजू की सुन्नतें

सुवाल : सुन्नत किसे कहते हैं ? और वुजू में सुन्नत क्या क्या हैं ?

जवाब : सुन्नत वोह काम है. जिस को करना सवाब है और छोणे तो सवाब से महरूम हो. वुजू की सुन्नतें यह है. अल्लाह का हुक्म बजावाने सवाब की नियत से वुजू करना. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ पढना. तीन बार दोनों हाथों की कलाई को धोना. वुजू के हर उजूव को तीन तीन बार धोना. कुल्ली करना, नाक में पानी डालना, मिस्वाक करना, हाथों की उंगलियों का बिलाव करना पूरे सर का मस्ह करना. दाढी का बिलाव करना. पाँउ की उंगलियों का बिलाव करना, कानों

का मस्ह करना, हर उजूव को एस तरह धोना के कोई उजूव पुशक न हो. तरतीब के साथ वुजू करना.

वुजू के मुस्तहबगत

सुवाल : मुस्तहब किसे कहते हैं ? और वुजू में मुस्तहब क्या क्या हैं ?

जवाब : मुस्तहब वोह काम है जिस को करना शरीअत में पसन्द हो और न करने पर कोई नापसन्दीदगी न हो. और वुजू में येह काम मुस्तहब हैं. वुजू के लिये क़िब्ला रुभ बैठना. ठीकी जगह पर बैठ कर वुजू करना. बाओं हाथ की छोटी उंगली से नाक में डाल कर साफ़ करना. गर्दन का मस्ह करना. हर उजूव को धोते वक्त मलना, दाहनी ज़ानिब से शुद्ध करना, मा'ज़ूर न हो तो किसी से मदद न लेना, वुजू करते वक्त दृष्टि शरीफ़, कलिमअे शहादत और वुजू की दुआओं पढना. अगर उंगली में अंगूठी ढीली हो तो भी उस को हरकत देना, नमाज का वक्त आने से पहले वुजू कर लेना. भरतन में वुजू का पानी बया हो तो उस को ञणे हो कर पीना. वुजू करते वक्त दुन्यावी बातें न करना. दाहिने हाथ से मुंह और नाक में पानी डालना, वुजू के बाद अेक मरतबा सूरअे $\text{سُبْحَانَكَ يَا مَنْ لَا يَلْمُ الْوَالِدِينَ إِذَا بَلَغُوا الْحُلُمَ}$ पढना. वुजू पर वुजू करना.

सुवाल : अगर किसी के हाथ, पाँ में ज़म्म या ज़म्म पर पट्टी हो तो वोह किस तरह वुजू करे ?

जवाब : अगर ज़म्म पर पानी डालने में तकलीफ़ हो या देर से अस्थि होने का गुमान गालिब हो तो ज़म्म या पट्टी के उपर मस्ह कर लेने से वुजू हो जायेगा.

वुजू के मक़ड़गत

सुवाल : मक़ड़ह किसे कहते हैं ? और वुजू में मक़ड़ह क्या क्या हैं ?

जवाब : मक़ड़ह उस काम को कहते हैं. जिस को करने से सवाब कम हो जाता है और करने वाला गुनाहगार हो जाता है. वुजू

મેં યેહ મકરૂહ હૈં. વુઝૂ કે લિયે નાપાક જગહ પર બૈઠના. નાપાક જગહ પર વુઝૂ કા પાની ગિરાના. મસ્જિદ કે અન્દર વુઝૂ કરના. વુઝૂ કા પાની બરતન મેં ગિરાના. વુઝૂ કે પાની મેં રીંઠ યા ખંકાર કા પાની ડાલના, કિબ્લા કી તરફ થૂકના યા કુલ્લી યા ખંકાર ડાલના, વુઝૂ કે વક્ત બે ઝરૂરત દુન્યા કી બાર્તે કરના. ઝરૂરત સે ઝિયાદા પાની ખર્ચ કરના. ઇતના કમ પાની ખર્ચ કરના કે સુન્નત અદા ન હો, મુંહ પર પાની મારના, એક હાથ સે મુંહ ધોના. ગલે કા મસ્હ કરના. બાએં હાથ સે કુલ્લી કરના યા નાક મેં પાની ડાલના, દાહિને હાથ સે નાક સાફ કરના, વુઝૂ કરતે વક્ત હોંટ ઓર આંખેં ઝોર સે બન્દ કરના. તીન બાર નએ પાની સે સર કા મસ્હ કરના.

વુઝૂ તોળને વાલી ચીઝેં

સુવાલ : વોહ ક્યા ચીઝ હૈ જિસ સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ ?

જવાબ : પેશાબ, પાખાના કરને ઓર હવા નિકલને સે, ખૂન યા પીપ નિકલ કર બહ જાને સે, મુંહ ભર કે કરને સે, પાગલ યા બેહોશ હો જાને સે, ખૂન કા થૂક કે બરાબર યા ઝિયાદા હો જાને સે, નમાઝ મેં કહકહા લગા કર હંસને સે, દો શર્મગાહોં કો બિગૈર રુકાવટ મિલાને સે. ઐસી નીંદ જિસ સે જિસ્મ ઢીલા પળ જાએં, ઇન કામોં સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ.

સુવાલ : મચ્છર યા ખટમલ કે ખૂન ચૂસને સે વુઝૂ ટૂટતા હૈ યા નહીં ?

જવાબ : મચ્છર યા ખટમલ કે ખૂન ચૂસને ઓર પસીના યા આંસૂ નિકલને સે વુઝૂ નહીં ટૂટતા હૈ. ઇસી તરહ ઘુટના ખુલ જાને યા અપની યા કિસી કી શર્મગાહ નઝર આ જાને સે વુઝૂ નહીં ટૂટતા.

ગુસ્લ કા બયાન

સુવાલ : પહલે ગુસ્લ કા તરીકા બતાએ.

જવાબ : ગુસ્લ સે પહલે દોનોં હાથોં કો પહુંચોં તક ધો લે.

ફિર જિસ જિસ જગહ નાપાકી લગી હુઈ હૈ ઉસ કો ધો લે. ફિર પેશાબ પાખાના કી જગહ કો સાફ કરે. ફિર બિસ્મિલ્લાહ પઠ કર નમાઝ જૈસા વુઝૂ કરે. નહાના ફર્ઝ હો તો ઈસ તરહ કુલ્લી કરે કે મુંહ કે હર ગોશે મેં પાની પહુંચ જાએ. નાક કે નર્મ ગોશત તક પાની પહુંચાએ. ફિર તીન બાર પૂરે બદન પર પાની બહાએ. ઔર બદન કો ખૂબ અચ્છી તરહ સે મલે કે હર હિસ્સે મેં પાની પહુંચ જાએ. ઔરત કે બાલ ગૂંધે હોં ઔર બાલોં કી જળોં તક પાની પહુંચ જાએ તો ગૂંધે હુવે બાલોં કો ખોલને કી ઝરૂરત નહીં હૈ. પાની ન પહુંચે તો બાલોં કો ખોલના ઝરૂરી હૈ. મર્દ ઔરત કી તરહ ચોટી જૂળા બાંધે તો ઉસ કો ખોલ કર જળોં તક પાની પહુંચાના ઝરૂરી હૈ. ઈસ કે બિગૈર ગુસ્લ નહીં હોગા.

સુવાલ : ગુસ્લ મેં ક્યા કામ ફર્ઝ હૈં. જિસ કે બિગૈર ગુસ્લ નહીં હોતા ?

જવાબ : ગુસ્લ મેં તીન કામ ફર્ઝ હૈ. ઈસ તરહ કુલ્લી કરના કે મુંહ કે હર ગોશે મેં પાની પહુંચ જાએ. નાક કે નર્મ ગોશત તક પાની પહુંચા કર સાફ કરના. પૂરે બદન કે હર હિસ્સે પર ઈસ તરહ પાની બહાના કે કોઈ હિસ્સા ખુશક બાકી ન રહે.

સુવાલ : ગુસ્લ મેં ક્યા ક્યા સુન્નતેં હૈં ?

જવાબ : પાકી કી નિચ્યત કરના, બિસ્મિલ્લાહ પઠના, દોનોં હાથોં કો પહુંચોં તક ધોના, શર્મગાહ કો ગુસ્લ સે પહલે ધોના, નમાઝ જૈસા વુઝૂ કરના, તીન બાર સારે બદન પર પાની બહાના ઔર મલના, બરહના નહાએ તો કિબ્લે કી તરફ મુંહ ન કરના, પર્દે કી જગહ નહાના.

સુવાલ : ગુસ્લ મેં મુસ્તહબ ક્યા ક્યા હૈં ?

જવાબ : ગુસ્લ કરતે વક્ત કિસી સે બાત ન કરના. ગુસ્લ સે ફારિગ હો કર કિસી કપળે સે પાની પોંછ લેના મુસ્તહબ હૈ.

સુવાલ : ગુસ્લ કિસ વક્ત ફર્ઝ હોતા હૈ ?

જવાબ : જિમાઅ, એહતિલામ ઔર શહવત કે સાથ મની

નિકલને સે ઔર ઔરત કા હૈઝ વ નિફાસ સે પાક હો જાને સે ગુસ્લ ફર્જ હો જાતા હૈ.

સુવાલ : ગુસ્લ કિસ વક્ત વાજિબ હોતા હૈ ?

જવાબ : (૧) મચ્ચિત કો ગુસ્લ દેને ઔર (૨) સારે બદન પર નાપાકી લગ જાને સે યા જિસ્મ કે બા'ઝ હિસ્સે પર નાપાકી લગી હૈ લેકિન યકીની તૌર પર મા'લૂમ નહીં કે નાપાકી કહાં લગી હૈં તો ગુસ્લ કરના વાજિબ હો જાતા હૈ.

સુવાલ : સુન્નત ગુસ્લ કિતને હૈં ?

જવાબ : સુન્નત ગુસ્લ પાંચ હૈં. નમાઝે જુમુઆ, ઈદ, બકર ઈદ, હજ વ ઉમરા કે એહરામ ઔર અરફાત મેં ઠહરને કે લિયે ગુસ્લ કરના સુન્નત હૈ.

અઝાન કા બયાન

અઝાન કી ફઝીલત

કુરઆને પાક પારહ 24 મેં હૈ. **તર્જમા :** ઈસ સે અચ્છી કિસ કી બાત હોગી કે અલ્લાહ કી તરફ બુલાએ ઔર નેક અમલ કરે ઔર કહે કે મેં મુસલમાન હૂં.

હઝરતે અનસ رضي الله تعالى عنه સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ને ફરમાયા : જબ મુઅઝ્ઝિઝન અઝાન કહતા હૈ. અલ્લાહ તઆલા અપના દસ્તે કુદરત ઉસ કે સર પર રખતા હૈ. ઔર યૂહીં રહતા હૈ યહાં તક કે અઝાન સે ફારિગ હો ઔર ઉસ કી મગફિરત કર દી જાતી હૈ જહાં તક આવાઝ પહુંચે. જબ વોહ અઝાન સે ફારિગ હોતા હૈ. અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હૈ મેરે બન્દે ને સચ કહા ઔર તૂને હક કી ગવાહી દી લિહાઝા તુઝે બિશારત હો.

(હવાલા બુખારી શરીફ)

હઝરતે અબૂ હુરૈરા رضي الله تعالى عنه સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ને ઈરશાદ ફરમાયા : જબ અઝાન કહી જાતી હૈ

शैतान गूज मारता हुवा भागता है. यहां तक के अजान की आवाज न पहुंचे. जब अजान पूरी हो जाती है यला आता है. फिर जब एकामत कही जाती है भाग जाता है. जब पूरी हो लेती है आ जाता है और लोगों के दिलों में भतरा डालता है के झुलां भात याद कर झुलां भात याद कर जो पहले याद न थी यहां तक के आदमी को येह नहीं मा'लूम होता के कितनी रकअत पढी. (अ हवाला बुभारी व मुस्लिम)

सुवाल : अजानो एकामत किसे कलते हैं ?

जवाब : हर नमाज से पहले एक आदमी दोनों कानों के सूराभों में कलिमे की उंगली रभ कर उंची आवाज से अजान के कलिमात पढता हैं. इस को अजान कलते हैं और नमाज की जमाअत भणी होने से पहले एक आदमी अजान के कलिमात पढता हैं इस को एकामत कलते हैं.

सुवाल : पांथों वक्त की नमाज के लिये अजान देना इर्ज है या सुन्नत है ?

जवाब : पांथों वक्तों की नमाजों के लिये अजान देना सुन्नते मुअक्कदा है. इस सुन्नत को छोणना गुनाह है.

सुवाल : अजान देने का मुस्तहिक कौन है ?

जवाब : अजान देने का हकदार वोह है. जो नमाज के अवकात को जानता हो, अकलमन्द, दीनदार, परहेजगार हो शरीअत के जरूरी मसाएल से वाकिफ हो, फ़ासिक अे'लानिया गुनाह करने वाला न हो, पागल नासमज भय्या न हो, जिस पर गुस्ल इर्ज हो उन की अजान मक़रूह है. इसी तरह औरतों की अजान मक़रूह तेहरीमी है.

सुवाल : अजान सुनने वाले भामोश रहें या वोह भी कुध पढ़ें ?

जवाब : अजान सुनने वाले वोही अल्फ़ाज दोहराअें, जो अजान देने वाला कलता है. जब أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ कहे तो सुनने

वाले इस के जवाब में **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** और **قُرْآنَ عَيْنِي بِكَ يَا رَسُولَ اللهِ** (आप से मेरी आंखों को ठन्डक है और अल्लाह के रसूल) (और अल्लाह मेरे सुनने और देखने में झाँकता अता करमा) कहे. और **حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ**, **حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ** (और नमाज और इलाह की तरफ आओ) के जवाब में **لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ**. (नमाज नीन्द से बेहतर है) के जवाब में **الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ** (तूने सय कडा) और **قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ** (नमाज खणी हो गइ) के जवाब में **أَقَامَهَا اللهُ وَأَدَامَهَا** (अल्लाह तआला इस को कायम व दायम रभे) पढे.

सुवाल : अजान के कलिमात क्या क्या हैं ?

जवाब : अजान के कलिमात येह हैं

اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ

(अल्लाह सब से बणा है). (दोबार)

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ،

(मैं गवाही देता हूँ के अल्लाह के सिवा कोई इबादत के लाईक नही)

(दोबार)

أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ،

(मैं गवाही देता हूँ के मुहम्मद अल्लाह के रसूल हैं) (दोबार)

حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ،

(आओ नमाज की तरफ) (दोबार)

حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ،

(आओ इलाह [या'नी कामयाबी] की तरफ) (दोबार)

اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ

(अल्लाह सब से बणा है) (दोबार)

لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ

(अल्लाह के सिवा कोई इबादत के लाईक नही) (अक बार)

अज्ञान के बा'द की दुआ ज़रूर याद करें और पढ़ें.

اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ اٰتِ سَيِّدَنَا مُحَمَّدًا الْوَسِيْلَةَ
وَالْفُضِيْلَةَ وَالدرَجَةَ الرَّفِيْعَةَ وَاَبْعَثْهُ مَقَامًا مَّحْمُوْدًا لِذِي وَعْدَتِكَ وَاَرْزُقْنَا
شَفَاعَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ط اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْبِعَادَ ط بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ

तर्जुमा : ओ अल्लाह इस मुकम्मल दुआ और नमाजे काईमा का तू ही मालिक है. हमारे सरदार मुहम्मद صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ को वसीला अता फरमा और बुजुर्गा और बुलन्द दरजा और उन्हें मकामे महुमूद पर फ़ाईज फरमा दे. जिस का तूने वा'दा फरमाया और आप की शफ़ाअत हम को क़ियामत के दिन नसीब फरमा दे. बेशक ! तू वा'दा भिलाफ़ नही करता है. अपनी रहमत से ओ सब पर रहमत फरमाने वाले.

नमाज का अर्थ

नमाज की इम्तिदात

दुआने पाक पारह 1 में है. नमाज काईम करो और ज़कात अदा करो और रुकूअ करने वालों के साथ रुकूअ करो या'नी बा जमाअत नमाज पढो.

उज़रते अभी उमामा رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ से रिवायत है के रसूलुल्लाह صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने फरमाया : जब अन्दा नमाज के लिये भणा होता है. उस के लिये जन्नत के दरवाजे खोल दिये जाते हैं और उस के और अल्लाह तआला के दरमियान छिजाब हटा दिये जाते हैं और धूरे अैन इस का इस्तिफ़ाल करती हैं. जब तक न नाक सिन्के न भंकारे. (तबरानी)

उज़रते अबू हुरैरा رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ से रिवायत है रसूलुल्लाह صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने इरशाद फरमाया : जो शप्स अपने घर से तहारत [या'नी वुजू या गुस्ल] कर के इर्ज अदा करने के लिये मस्जिद में जाता है तो अेक कदम पर अेक गुनाह महुव होता है अेक दरजा बुलन्द होता है. سُبْحَانَ اللهِ عَزَّوَجَلَّ (हवाला मुस्लिम शरीफ़)

नमाज के अवकात और इस की ता'दाद और नियत

सुवाल : नमाज की कितनी किस्में हैं वजहात के साथ बताओ ?

जवाब : नमाज की चार किस्में हैं. इर्ज, वाजिब, सुन्नत, नफ़ल.

सुवाल : नमाजे इज का वक्त और इस की ता'दाद और नियत बताओ ?

जवाब : इज का वक्त सुब्हे सादिक से सूरज निकलने से पहले तक रहता है. इस में दो रकअत सुन्नत और दो रकअत इर्ज है.

सुन्नत की नियत येड है : नियत की मैं ने दो रकअत नमाजे इज, सुन्नत रसूलुल्लाह की, वास्ते अल्लाह तआला के मुंह मेरा का'बा शरीफ़ की तरफ़ अल्लाहु अक़बर.

दो रकअत इज इर्ज की नियत : नियत की मैं ने दो रकअत नमाजे इज, इर्ज वास्ते अल्लाह तआला के मुंह मेरा का'बा शरीफ़ की तरफ़ (जमाअत से पढे तो कडे पीछे इस इमाम के) अल्लाहु अक़बर.

नमाजे जोहर का वक्त और इस की ता'दाद और नियत

सुवाल : नमाजे जोहर का वक्त और इस की ता'दाद और नियत क्या है ?

जवाब : जोहर का वक्त सूरज ढलने से, उस वक्त तक रहता है. जब हर चीज़ पर सूरज का साया उबल हो जाओ.

जोहर में बारह रकअत नमाजे हैं : पहले चार रकअत सुन्नत, इस के बाद चार रकअत इर्ज फिर दो रकअत सुन्नत और दो रकअत नफ़ल.

चार रकअत जोहर सुन्नत की नियत : नियत की मैं ने चार रकअत नमाजे जोहर, सुन्नत रसूलुल्लाह की, वास्ते अल्लाह तआला के, मुंह मेरा का'बा शरीफ़ की तरफ़ अल्लाहु अक़बर.

ચાર રકઅત ઝોહર ફર્જ કી નિયત : નિયત કી મેં ને ચાર રકઅત નમાઝે ઝોહર, ફર્જ વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે (મુક્તદી હો તો કહે, પીછે ઈસ ઈમામ કે) મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

દો રકઅત ઝોહર સુન્નત કી નિયત : નિયત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝે ઝોહર, સુન્નત રસૂલુલ્લાહ કી વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

દો રકઅત ઝોહર નફલ કી નિયત : નિયત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝે ઝોહર, નફલ વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે, મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

સુવાલ : નમાઝે અસ્ર કા વક્ત ઓર ઈસ કી તા'દાદ ઓર નિયત બતાએ ?

જવાબ : ઝોહર કા વક્ત ખત્મ હોતે હી અસ્ર કા વક્ત શુરૂઅ હો જાતા હૈ ઓર સૂરજ ડૂબને તક રહતા હૈ. અસ્ર મેં આઠ રકઅત નમાઝ હૈ. ચાર રકઅત નમાઝ સુન્નતે ગૈર મુઅક્કદા ઓર ચાર રકઅત ફર્જ હૈ.

નિયત કી મેં ને ચાર રકઅત નમાઝે અસ્ર સુન્નત, રસૂલુલ્લાહ કી વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

નિયત કી મેં ને ચાર રકઅત નમાઝે અસ્ર, ફર્જ વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

સુવાલ : નમાઝે મગરિબ કા વક્ત ઓર ઈસ કી તા'દાદ ઓર નિયત બતાએ ?

જવાબ : નમાઝે મગરિબ કા વક્ત સૂરજ ડૂબને સે શુરૂઅ હોતા હૈ ઓર ઊસ વક્ત તક રહતા હૈ. જબ તક મગરિબ મેં આસ્માન પર સફેદી બાકી રહે.

મગરિબ મેં તીન રકઅત ફર્ઝ, દો રકઅત સુન્નાત ઓર દો રકઅત નફલ.

નિયત કી મેં ને તીન રકઅત નમાઝે મગરિબ, ફર્ઝ વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે (મુક્તદી હો તો કહે, પીછે ઈસ ઈમામ કે) મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

નિયત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝે મગરિબ સુન્નાત, રસૂલુલ્લાહ કી વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

નિયત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝે મગરિબ, નફલ વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

સુવાલ : નમાઝે ઈશા કા વક્ત ઓર ઈસ કી તા'દાદ ઓર નિયત બતાએ ?

જવાબ : નમાઝે ઈશા કા વક્ત મગરિબ કી તરફ આસ્માન પર સફેદી ગાઈબ હોને કે બા'દ સે સુબહે સાદિક તક હૈ.

ઈશા મેં સતરહ રકઅત નમાઝ હૈ. ચાર સુન્નાત, ચાર ફર્ઝ, ફિર દો રકઅત સુન્નાત, દો રકઅત નફલ, તીન રકઅત વિત્ર, ફિર દો રકઅત નફલ.

નિયત કી મેં ને ચાર રકઅત નમાઝે ઈશા સુન્નાત, રસૂલુલ્લાહ કી વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

નિયત કી મેં ને ચાર રકઅત નમાઝે ઈશા ફર્ઝ, વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે (મુક્તદી હો તો કહે, પીછે ઈસ ઈમામ કે) મુંહ મેરા કાબા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

નિયત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝે ઈશા સુન્નાત, રસૂલુલ્લાહ કી વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર

નિયત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝે ઈશા નફલ, વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

નિયત કી મેં ને તીન રકઅત નમાઝ વિત્તરે વાજિબ, વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

નિયત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝે ઈશા નફલ, વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

સુવાલ : નમાઝે જુમુઆ કા વક્ત, ઈસ કી તા'દાદ ઓર નિયત ક્યા હૈં ?

જવાબ : જુમુઆ કા વક્ત વોહી હૈ જો ઝોહર કા હૈ. જુમુઆ કી ચૌદહ રકઅત નમાઝ હૈં. ફર્જ જુમુઆ સે પહલે ચાર સુન્નત, દો રકઅત ફર્જ, ફર્જ જુમુઆ કે બાદ ચાર રકઅત સુન્નત ફિર દો રકઅત સુન્નત, દો રકઅત નફલ.

જુમુઆ સે પહલે ચાર રકઅત સુન્નત કી નિયત : નિયત કી મેં ને ચાર રકઅત નમાઝ સુન્નત, રસૂલુલ્લાહ કી જુમુઆ સે પહલે વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

દો રકઅત નમાઝે જુમુઆ ફર્જ કી નિયત : નિયત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝે જુમુઆ ફર્જ, વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે પીછે ઈસ ઈમામ કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

જુમુઆ કે બા'દ ચાર રકઅત નમાઝ સુન્નત કી નિયત : નિયત કી મેં ને ચાર રકઅત નમાઝ સુન્નત, રસૂલુલ્લાહ કી જુમુઆ કે બા'દ વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

જુમુઆ કે બા'દ દો રકઅત નમાઝ નફલ કી નિયત : નિયત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝ નફલ, જુમુઆ કે બા'દ વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

સુવાલ : નમાઝે ઈદુલ ફિત્ર ઓર નમાઝે ઈદુલ અઝહા કી કિતની રકઅતેં ઓર ઈસ કા વક્ત ઓર નિયત ક્યા હૈ.

જવાબ : નમાઝે ઈદુલ ફિત્ર ઓર ઈદુલ અઝહા કા વક્ત સૂરજ નિકલને કે બીસ મિનટ કે બા'દ સે ઝવાલ સે પહલે તક રહતા હૈ.

और एस की दो दो रकअत नमाज हैं. एस के लिये न अजान व
ईकामत है न एस की कजा है.

नमाज ईदुल फ़ित्र की नियत

नियत की मैं ने दो रकअत नमाज ईदुल फ़ित्र वाजिब की
जाईद छे तकबीरों के साथ पीछे एस ईमाम के मुंह का'बा शरीफ़ की
तरफ़ अल्लाहु अकबर.

नमाज ईदुल अजहा की नियत

नियत की मैं ने दो रकअत नमाज ईदुल अजहा वाजिब की
जाईद छे तकबीरों के साथ पीछे एस ईमाम के मुंह का'बा शरीफ़ की
तरफ़ अल्लाहु अकबर.

तरावीह का जयान

सुवाल : नमाजे तरावीह की कितनी रकअत और एस की
नियत क्या है ?

जवाब : नमाजे तरावीह की दो दो कर के बीस रकअत नमाज
हैं. और एस की नियत येह है.

नियत की मैं ने दो रकअत नमाज तरावीह वास्ते अल्लाह
तआला के [अगर ईमाम के साथ पढे तो कहे] पीछे एस ईमाम के मुंह
मेरा का'बा शरीफ़ की तरफ़ अल्लाहु अकबर.

सुवाल : नमाज तदिय्यतुल वुजू कितनी और एस की क्या
इज़ीलत है ?

जवाब : वुजू के बा'द आ'जा षुशक डोने से पडले दो रकअत
नमाज नइल पढना मुस्तहब है. येह नमाज उस के लिये जो नमाज
की नियत से मस्जिद नहीं गया बल्के तकरीर वगैरा सुनने के लिये
गया. अगर कोई नमाज के लिये गया और वुजू के बा'द मस्जिद में
सुन्नत या इर्ज नमाज पढ ली तो तदिय्यतुल वुजू के लिये वोही काड़ी

હૈ. અગર કોઈ બે વુઝૂ મસ્જિદ ગયા ઓર તહિયતુલ વુઝૂ ન પઢ સકા તો **سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ** પઢ લે.

નમાઝ તહિયતુલ વુઝૂ કી ફઝીલત

રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઈરશાદ ફરમાયા : જો શખ્સ વુઝૂ કરે ઓર અચ્છા વુઝૂ કરે ઓર ઝાહિર બાતિન કે સાથ મુતવજજેહ હો કર દો રકઅત નમાઝ પઢે. ઉસ કે લિયે જન્નત વાજિબ હો જાતી હૈ. (બ હવાલા મુસ્લિમ શરીફ)

નમાઝ તહિયતુલ વુઝૂ કી નિયત : નિયત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝ તહિયતુલ વુઝૂ નફલ, વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

સુવાલ : નમાઝે ઈશરાક કિતની ઓર ઈસ કી ફઝીલત બયાન કરેં ?

જવાબ : ઈશરાક કી નમાઝ દો રકઅત હેં ઓર ઈસ કી ફઝીલત યેહ હૈ. હઝરતે અનસ **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઈરશાદ ફરમાયા : જો ફજા કી નમાઝ જમાઅત સે પઢ કર અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક કરતા રહા યહાં તક કે સૂરજ બુલન્દ હો ગયા. ફિર ઉસ ને દો રકઅતેં પઢેં તો ઉસે પૂરે હજ વ ઉમરે કા સવાબ મિલેગા. (બ હવાલા તિર્મિઝી શરીફ)

નમાઝે ઈશરાક કી નિયત : નિયત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝ ઈશરાક નફલ, વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

સુવાલ : નમાઝે યાશત કિતની ઓર ઈસ કી ફઝીલત બયાન કરેં ?

જવાબ : નમાઝે યાશત કમ સે કમ દો રકઅત ઝિયાદા સે ઝિયાદા બારહ રકઅત હેં ઓર અફઝલ બારહ રકઅત હૈ. ઈસ કા વક્ત ઝવાલ સે પહલે દસ ગ્યારહ બજે સે હૈ ઓર ઈસ કી ફઝીલત યેહ હૈ.

❁ હઝરતે અનસ رضي الله تعالى عنه سے رِیَایات ہے કે رسૂلُ اللہ ﷺ نے ઈરશાદ ફરમાયા : जिस ने याशत की बारह रकअतों पढीं अल्लाह तआला उस के लिये जन्नत में सोने का मडल बनायेगा.
(બ હવાલા તિર્મિઝી વ ઇબ્ને માજા)

❁ હઝરતે અબૂ ઝર رضي الله تعالى عنه سے رِیَایات ہے કે رسૂલُ اللہ ﷺ نے ઈરશાદ ફરમાયા : आदमी पर उस के हर जोण के बढले सदका है. (और कुल तीन सौ साठ जोण हैं) हर तस्बीह सदका है. और हर हम्द सदका है. और क़ुरआन क़लना सदका है. और अल्लाहु अकबर क़लना सदका है. और अच्छी बात का हुक्म देना सदका है. और बुरी बात से रोकना सदका है. और उन सब की तरफ़ से दो रकअतों याशत किफ़ायत करती है. (બ હવાલા તિર્મિઝી, અબૂ દાવૂદ)

સુવાલ : સફર જાતે ઓર વાપસી મેં કિતની રકઅત નમાઝ હૈ ઓર ઈસ કી નિચ્ચત ક્યા હૈ ?

જવાબ : સફર મેં જાતે વક્ત ઓર વાપસી પર (અગર મકરૂહ વક્ત ન હો) દો દો રકઅત નફલ નમાઝ અદા કરે. યેહ ઘર વાલોં કે લિયે બેહતર હૈ. હદીસ મેં હૈ : કે કિસી ને અપને અહલ કે પાસ ઉન દો રકઅતોં સે બેહતર ન ધોળા જો સફર કે વક્ત ઉન કે પાસ પઢેં. (બ હવાલા તબરની) હો સકે તો સફર સે વાપસી પર મસ્જિદ મેં દો રકઅત નફલ નમાઝ પઢે. ઈસ લિયે હુઝૂરે અકરમ صلی الله تعالى علیه وآله وسلم વાપસી પર મસ્જિદ મેં દો રકઅત પઢા કરતે થે.

નમાઝે સફર કી નિચ્ચત : નિચ્ચત કી મેં દો રકઅત નમાઝે સફર નફલ, વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

સુવાલ : સલાતુલ્લૈલ (રાત કી નમાઝ) ઓર નમાઝે તહજજુદ મેં ક્યા ફર્ક હૈ. ઈસ કી કિતની રકઅતે હેં ?

જવાબ : ઈશા કી નમાઝ કે બા'દ જો નમાઝે પઢીં જાતી હેં. ઉસ કો સલાતુલ્લૈલ (રાત કી નમાઝ) કહતે હેં. ઈસ કી કોઈ તા'દાદ

મુકરર નહીં જિતની યાહે પઢે. ઈશા કી નમાઝ કે બા'દ સો જાએ ફિર ઉઠ કર જો નફલ નમાઝ પઢેં ઉસ કો તહજજુદ કહતે હેં. નમાઝે તહજજુદ કી કમ સે કમ દો રકઅત નમાઝ હેં. હુઝૂરે અકરમ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** સે આઠ રકઅત પઢના સાબિત હૈ. રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઈરશાદ ફરમાયા : જો શખ્સ રાત કો બેદાર હો ઓર અપને ઘર વાલોં કો જગાએ ફિર દોનોં દો દો રકઅત પઢેં તો કસરત સે યાદ કરને વાલોં મેં લિખે જાએંગે. (બ હવાલા નિસાઈ)

હઝરતે અબૂ હુરૈરા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઈરશાદ ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલા હર રાત મેં જબ પિછલી તિહાઈ રાત બાકી રહતી હૈ. આસ્માને દુન્યા પર તજલ્લિયે ખાસ ફરમાતા હૈ ઓર ફરમાતા હૈ : હૈ કોઈ દુઆ કરને વાલા ઉસ કી દુઆ કબૂલ કરૂં હૈ કોઈ માંગને વાલા કે ઉસે દૂં. હૈ કોઈ મગફિરત યાહને વાલા કે ઉસ કી બખ્શિશ કર દૂં. (બ હવાલા બુખારી શરીફ)

હઝરતે જાબિર **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઈરશાદ ફરમાયા કે રાત મેં એક એસી સાઅત હૈ કે મુસલમાન મર્દ ઉસ સાઅત મેં અલ્લાહ તઆલા સે દુન્યા વ આખિરત કી જો ભલાઈ માંગે વોહ ઉસે દેગા ઓર યેહ હર રાત મેં હૈ.

(બ હવાલા મુસ્લિમ શરીફ)

નમાઝે ઇસ્તિખારા

સુવાલ : નમાઝે ઇસ્તિખારા કિસ કામ કે લિયે પઢી જાતી હૈ ?

જવાબ : જબ કિસી કામ મેં તરદુદ હો કે કરેં યા ન કરેં. જૈસે શાદી બિયાહ, નોકરી, મુલાઝમત કરેં યા ન કરેં ? અચ્છા રહેગા યા નહીં ? એસે કામોં કે લિયે ઇસ્તિખારા કરના સુન્નત હૈ. હઝરતે જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** હમ કો તમામ કામોં મેં ઇસ્તિખારા કી તા'લીમ ફરમાતે જૈસે કુરઆન કી સૂરત તા'લીમ ફરમાતે થે. ઓર ફરમાતે હેં જબ કોઈ કિસી અમ્ર કા કસ્દ કરે દો રકઅત નફલ પઢે.

सुवाल : नमाजे इस्तिभारा पढने का क्या तरीका है ?

जवाब : दो रकअत नमाजे नफ़ल की नियत से पढ कर येह द्हुआ पढे.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ
الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ - اللَّهُمَّ إِن
كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ عَاجِلِ
أَمْرِي وَإِجْلِهِ فَأَقْدِرْ لِي وَيَسِّرْ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا
الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَإِجْلِهِ
فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ -

पढे और हَذَا الْأَمْرَ की जगह अपनी हाजत व जरूरत का नाम
ले. ओक बार में अपनी हाजत का इशारा ज्वाब में न मिले तो सात
बार नमाजे इस्तिभारा पढे. भा'ज मशा'इफ से नकल है के इस द्हुआ
को पढ कर तदारत के साथ किष्वा की तरफ मुंड कर के सो जाये. अगर
ज्वाब में सुपेही या सञ्जी देजे तो वोह काम बेहतरे है. और सियाही
या सुर्भा देजे तो बुरा है उस से बये.

नमाजे अब्वाबीन की इत्तीलत

इजरते अबू हुरैरा رضي الله تعالى عنه से रिवायत है वोह इरमाते
हैं : जो शप्स मगरिब के बा'द छे रकअतें नमाज पढे. और उन के
दरमियान में कोई बुरी बात न कहे तो बारह बरस की इबादत के
बराबर की जायेगी. (बे हवाला तिर्मिजी, इब्ने माज)

इजरते अम्मार बिन यासिर رضي الله تعالى عنها से रिवायत है वोह
इरमाते हैं : जो मगरिब के बा'द छे रकअतें पढे उस के गुनाह बप्श
दिये जायेगे अगर्ये समुन्दर के जाग बराबर हों. (बे हवाला तबरानी)

सुवाल : नमाजे अक्वाबीन किस वक्त पढे और इस की कितनी रकअते हैं ?

जवाब : नमाजे अक्वाबीन छे रकअते हैं. इस को दो दो रकअत कर के पढे. निय्यत इस तरह करे. निय्यत की मैं ने दो रकअत नमाजे अक्वाबीन नइल, वास्ते अल्लाह तआला के मुंह मेरा का'बा शरीफ़ की तरफ़ अल्लाहु अकबर.

नमाजे अक्वाबीन का वक्त मगरिब की इर्ज व सुन्नत अदा करने के बा'द से ईशा तक है.

सलातुत्सबीह की इज़ीलत

सलातुत्सबीह की बणी इज़ीलत व बरकत है. इस की इज़ीलत को सुन कर ज़े इस नमाज को न पढे वोह दीनी काम में सुस्ती करने वालों में है.

नबिये करीम **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने अपने यया हज़रते अब्बास **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** से इरमाया : **أَيُّ يَأْتِي كَمَا مَعِيَ آتَى** आप को अता न कइं. क्या मैं आप को बफ़िशिश न कइं. क्या मैं आप को न दूं. आप के साथ ओहसान न कइं. दस भरलतें (आदतें) हैं. के जब आप करें तो अल्लाह तआला आप के गुनाह बफ़िश देगा, अगला, पिछला, नया, पुराना ज़े भूल कर किया और ज़े कसदन किया छोटा और बणा पोशीदा और जाहिर. इस के बा'द सलातुत्सबीह की ता'लीम इरमाई इर इरमाया के अगर आप से हो सके हर रोज़ अेक बार पढें, अगर हर रोज़ न पढ सके तो हर जुमुआ में अेक बार पढें और येह भी न हो सके तो हर माह में अेक बार और येह भी न हो सके तो साल में अेक बार और येह भी न हो सके तो जिन्दगी में अेक बार पढें.

सलातुत्सबीह पढने का तरीका

पहले निय्यत करे : निय्यत की मैं ने यार रकअत सलातुत्सबीह नइल, वास्ते अल्लाह के मुंह मेरा का'बा शरीफ़ की तरफ़ अल्लाहु अकबर.

ફિર સના પઢે. سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ.
 ફિર યેહ પન્દરહ બાર પઢે. سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ.
 ફિર સૂરત પઢે اَلْحَمْدُ لِلَّهِ اَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ.
 કર દસ બાર سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ ફિર રુકૂઅ કરે
 ઓર રુકૂઅ મેં તીન બાર سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ પઢ કર. દસ બાર
 سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ પઢે. ફિર રુકૂઅ સે સર ઉઠાએ ઓર
 سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ પઢે. ફિર દસ બાર سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
 ફિર સજદે મેં જા કર તીન બાર سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى પઢ કર દસ બાર
 سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ પઢે. ફિર સજદે સે સર ઉઠા કર જલ્સે
 મેં દસ બાર سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ પઢે. ફિર દૂસરે સજદે મેં
 તીન બાર سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ પઢ કર દસ બાર
 سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ પઢે ઈસી તરહ ચાર રકઅત પઢે ઓર હર રકઅત મેં પચહત્તર (75)
 બાર તસ્બીહ હોગી ઓર ચારોં રકઅતોં મેં તીન સૌ (300) તસ્બીહ
 હોંગી. ફિર ઈસ કે બા'દ જો દિલ મેં મક્સદ હો અલ્લાહ તઆલા સે
 દુઆ માંગે.

સુવાલ : ચારો રકઅતોં મેં اَلْحَمْدُ لِلَّهِ કે બા'દ કૌન કૌન સી સૂરત પઢે ?

જવાબ : હઝરતે ઈબને અબ્બાસ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا સે પૂછા ગયા કે આપ કો મા'લૂમ હૈ ઈસ નમાઝ મેં કૌન સી સૂરત પઢી જાએ. ફરમાયા પહલી રકઅત મેં اَلْحَمْدُ لِلَّهِ કે બા'દ اَلْحَمْدُ لِلَّهِ اَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ દૂસરી રકઅત મેં **સૂરઅ અસ્ર**. તીસરી રકઅત મેં قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ يَوْمَئِذٍ يَأْتِيهَا الْكُفْرُونَ ۝ પઢે.

મસ્અલા : અગર યેહ સૂરતેં યાદ ન હોં તો જો યાદ હોં વોહ પઢે. કિસી જગહ ભૂલ કર દસ બાર સે કમ તસ્બીહ પઢી તો દૂસરી જગહ પઢ કર વોહ મિકદાર પૂરી કર લે.

મસ્અલા : તસ્બીહ ઉંગલિયોં મેં ન ગિને. હો સકે તો દિલ સે ગિને વરના ઉંગલિયાં દબા કર પઢે.

નમાઝે હાજત

જબ આદમી પર કોઈ મુસીબત આતી હૈ. તો વોહ પરેશાન હો જાતા હૈ ઈધર ઉધર મારા મારા ફિરતા ઔર દોસ્તોં કો બતાતા હૈ. ઔસી હાલત મેં નમાઝે હાજત પઢ કર દુઆ માંગના ચાહિયે. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** ઈસ સે અલ્લાહ કા કરમ હોગા મુસીબત સે નજાત હાસિલ હોગી.

હઝરતે હુઝૈફા **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** સે રિવાયત હૈ. વોહ કહતે હૈં કે જબ હુઝૂરે અકફસ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કો કોઈ અહમ કામ પેશ આતા તો નમાઝ પઢતે. (બ હવાલા અબૂ દાવૂદ)

સુવાલ : નમાઝે હાજત કિતની રકઅત હૈ ઔર ઈસ કે પઢને કા ક્યા તરીકા હૈ ?

જવાબ : નમાઝે હાજત ચાર રકઅત પઢે. નિચ્યત ઈસ તરહ કરે : નિચ્યત કી મેં ને ચાર રકઅત નમાઝે હાજત નફલ, વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

પહલી રકઅત મેં **الْحَمْدُ لِلَّهِ** કે બાદ આયતુલ કુર્સી તીન બાર પઢે. બાકી તીન રકઅતોં મેં **الْحَمْدُ لِلَّهِ** ઔર **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** ઔર **قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ** ઔર **قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ** એક એક બાર પઢે. યેહ નમાઝ ઔસી હૈ જૈસે શબે કદ્ર મેં ચાર રકઅત નમાઝ પઢે. ફિર અલ્લાહ તઆલા કી હમ્દો સના ઔર હુઝૂર **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** પર દુરૂદ પઢે. ઈસ કે બા'દ અપની હાજત વ મુરાદ કી દુઆ માંગે. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** મુરાદ પૂરી હોગી. મશાઈખે કિરામ ફરમાતે હૈં. હમ ને યેહ નમાઝ પઢી ઔર હમારી હાજતેં પૂરી હુઈ.

સલાતુલ અસરાર યા'ની નમાઝે ગૌસિચ્યા

યેહ નમાઝ મુસીબત દૂર કરને ઔર મક્સદ કો હાસિલ કરને કે લિયે બહુત મુફીદ હૈ. અક્સર લોગ ઝરૂરત કે વક્ત ઈસ નમાઝ કો પઢતે હૈં. ઔર અલ્લાહ તઆલા કે ફઝૂલ સે અપને મક્સદ મેં કામયાબ હોતે હૈં.

सुवाल : सलातुल असरार या'नी नमाजे गौसिय्या पढने की क्या तरकीब है ?

जवाब : पढले मगरिब की इर्ज-सुन्नत नमाजें पढ ले. फिर इस तरह निखत करे : निखत की मैं दो रकअत नमाज नईल, वास्ते अल्लाह तआला के मुंह मेरा का'बा शरीफ़ की तरफ़ अल्लाहु अकबर. اللَّهُ के बा'द हर रकअत में ग्यारह भरतबा **सूरअे ध्रुवास** पढे. सलाम के बा'द अल्लाह तआला की हुम्दो सना करे और रसूले करीम **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** पर ग्यारह बार हुइदो सलाम पढे. फिर ग्यारह बार कहे **يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا بَنِيَّ اللَّهُ أَغْثُنِي وَأَمْدُدْنِي فِي قَضَائِي حَاجَتِي يَا قَاضِيَ الْحَاجَاتِ** फिर इराक की तरफ़ ग्यारह कदम यले हर कदम पर येह पढे. **يَا غَوْثَ الشُّقْلَيْنِ وَيَا كَرِيمَ الطَّرْفَيْنِ أَغْثُنِي وَأَمْدُدْنِي فِي قَضَائِي حَاجَتِي يَا قَاضِيَ الْحَاجَاتِ** अकरम **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** के वसीले से अल्लाह तआला से अपनी मुराद पूरी छोने की हुआ करे. **إِنْ شَاءَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ** मकसद पूरा छोगा.

नमाजे तौबा की इज्जिलत

हररते अबू बक़ सिदीक **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** से रिवायत है के रसूलुल्लाह **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने इरशाद इरमाया : जब कोई बन्दा गुनाह करे फिर वुज्र कर के नमाज पढे, फिर अल्लाह तआला से अपने गुनाह की बफ़िश याहे, अल्लाह तआला उस के गुनाह को बफ़िश देगा. फिर येह आयते करीमा तिलावत इरमाई.

तर्जमा : जिन्हों ने बे हयाई का कोई काम किया या अपनी जानों पर जुल्म किया फिर अल्लाह को याद किया और अपने गुनाह की बफ़िश मांगी और कौन गुनाह बफ़िशे अल्लाह के सिवा.

(ब हवाला अबू दावूद)

सुवाल : नमाजे तौबा कितनी रकअत है और इस के पढने का क्या वक्त है ?

જવાબ : કમ સે કમ દો રકઅત હૈ. ઈસ સે ઝિયાદા જિતના હો સકે પઢે. નિયત ઈસ તરહ કરે : નિયત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝે તૌબા નફલ, વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર. નમાઝ કે બા'દ સચ્ચે દિલ સે તૌબા કરે કે ફિર એસા ગુનાહ નહીં કરેગા. ઓર રોતે ગિળ ગિળાતે હુવે આજિઝી કે સાથ અલ્લાહ તઆલા સે અપને ગુનાહોં કી મગફિરત માંગે. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَلَيْهِ** ઝરૂર ગુનાહ મુઆફ ફરમા દેગા. અલ્લાહ તઆલા કા ફરમાન હૈ. અલ્લાહ કી રહમત સે ના ઉમ્મીદ ન હો બેશક ! વોહ ગુનાહ બખ્શને વાલા હૈ.

નફલ નમાઝોં કી ફઝીલત

નમાઝે ફર્ઝ, વાજિબ, સુન્નતે મુઅકકદા પઢના લાઝિમ વ ઝરૂરી હૈ. ન પઢે તો સપ્ત ગુનહગાર મુસ્તહિકે નાર હૈ. ઈસ કે ઈલાવા જો નમાઝે પઢી જાએ વોહ નફલ હૈ. નફલ નમાઝોં કી બળી ફઝીલતો બરકત હૈ. ઈસ સે બન્દા અલ્લાહ તઆલા કે કરીબ ઓર દોસ્ત હો જાતા હૈ. ફિર જો વોહ સુવાલ કરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસે અતા ફરમા દેતા હૈ. હઝરતે અબૂ હુરૈરા **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઈરશાદ ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલા ને ઈરશાદ ફરમાયા : જો મેરે વલી સે દુશ્મની કરે ઉસ સે મેં ને લળાઈ કા એ'લાન દે દિયા. ઓર મેરા બન્દા કિસી શૈ સે ઈસ કદર તકરુબ (નઝદીકી) હાસિલ નહીં કરતા જિતના ફરાઈઝ સે હોતા હૈ. ઓર નવાફિલ કે ઝરીએ સે હમેશા કુર્બ હાસિલ કરતા રહતા હૈ. યહાં તક કે ઉસે મહબૂબ બના લેતા હું ઓર અગર વોહ મુઝ સે સુવાલ કરે તો ઉસે દૂંગા ઓર પનાહ માંગે તો પનાહ દૂંગા. (બ હવાલા બુખારી શરીફ)

નમાઝ કા બયાન

સુવાલ : દો રકઅત નમાઝ પઢને કી પૂરી તરકીબ બતાએ ?

જવાબ : દોનોં પાઉં કે કદમોં કે દરમિયાન ચાર ઉંગલિયોં કા ફાસિલા રખ કર કિબ્લે કી તરફ મુંહ કર કે ખળે હોં. ફિર દોનોં હાથોં કે અંગૂઠે કો દોનોં કાનોં કે લૌ તક લેજા કર ઈસ તરહ છૂ લે કે ઉંગલિયાં અપની હાલત મેં રહે ઔર હથેલિયાં કિબ્લે કી તરફ હોં ઔર દો રકઅત નમાઝ કી નિચ્ચત કર કે અલ્લાહુ અકબર કહતા હુવા હાથોં કો નાફ કે નીચે ઈસ તરહ બાંધેં કે દાએં હાથ કી હથેલી કી તીન ઉંગલિયાં બાએં હાથ કી કલાઈ કે પુશત પર હોં ઔર અંગૂઠા ઔર ઘુંગલી કલાઈ કે અગલ બગલ પર રખે. ઈસ કે બા'દ સના ફિર તઅવ્વુઝ ફિર બિસ્મિલ્લાહ ફિર સૂરએ ફાતિહા ફિર કોઈ સૂરત ફિર રુકૂઅ, ફિર સજદા ફિર તશહહુદ (અત્તહિચ્ચાત) ફિર દોનોં તરફ સલામ ફેર કર નમાઝ ખત્મ કરે.

સના

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ

સુબહાન-કલ્લાહુમ્મ વબિહમ્દિક વ તબા-ર-કસ્મુક વ તઆલા જદુક વલા ઘલાહ ગૈરુક.

તર્જમા : ઐ અલ્લાહ તૂ અપની તા'રીફ કે સાથ પાક હૈ ઔર તેરા નામ બરકત વાલા ઔર બુલન્દ શાન વાલા હૈ ઔર તેરે સિવા કોઈ ઈબાદત કે લાઈક નહીં હૈ.

તઅવ્વુઝ

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

અઊઊ બિલ્લાહિ મિનશૈતાનિર્જીમ

તર્જમા : અલ્લાહ કી પનાહ, શૈતાન મર્દૂદ કે શર સે.

તસ્મિયા

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

બિસ્મિલ્લાહિર્હમાનિર્હીમ

તર્જમા : અલ્લાહ કે નામ સે શુરૂઅ જો મહેરબાન નિહાયત રહમ વાલા હૈ.

સૂરએ ફાતિહા

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ۝ إِيَّاكَ
نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۝ صِرَاطَ الَّذِينَ
أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ۝ لَا غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ۝

અલ હમ્દુ લિલ્લાહિ રહિમિલ આ-લમીન (1) અર્હમી
નિર્હીમ (2) માલિકિ યોમિદીન (3) ઇચ્યા-ક-નાઅ-બુદૂ વ ઇચ્યા-
ક-નસ્તઈન (4) ઇહ દિનસ સિરાતલ મુસ્તકીમ (5) સિરાતલ
લમી-ન અન્અમ-ત અલેહિમ (6) ગૈરિલ-મગ્દૂબિ અલે-હિમ વ-લ
દાલીન. (7)

તર્જમા : તમામ તારીફે અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈ. જો
સારે જહાં કા પાલને વાલા હૈ બળા મહેરબાન નિહાયત રહમ વાલા
હૈ. કિયામત કે દિન કા માલિક હૈ. હમ તેરી હી ઇબાદત કરતે હૈં
ઔર તુઝ હી સે મદદ માંગતે હૈં. હમ કો સીધે રાસ્તે પર ચલા. ઉન
લોગોં કે રાસ્તે પર જિન પર તૂ ને ઇન્આમ ફરમાયા હૈ. ન કે ઉન
રાસ્તોં પર જિન પર તૂ ને ગઝબ નાઝિલ ફરમાયા હૈ. ઔર ન
ગુમરાહોં કે રાસ્તોં પર.

ઈસ કે બા'દ કોઈ ભી સૂરત યા તીન આયતેં પઢે.

સૂરએ કૌસર

إِنَّا عَطَيْنَاكَ الْكُوفَرُ ۝ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝

ઇન્ના અઅ-તૈના કલ-કૌષર (1) ફસલ્લિ-લિ-રહિમક વન-
હર (2) ઇન્ન-શાનિ-અક હુ-વલ અબ્તર. (3)

તર્જમા : ઐ મહબૂબ બેશક ! હમ ને આપ કો કૌસર અતા કી.
પસ આપ અપને રબ કે લિયે નમાઝ પઢિયે ઔર કુરબાની કીજિયે.
બેશક ! આપ કા દુશ્મન હી બે નામો નિશાન હો જાને વાલા હૈ.

(रुकूअ : या'नी जुकते हुवे दोनों छाथों के पन्जों से घुटनों को पकण ले और सर को पीठ के बराबर कमान की तरह रभे. सर को न पीठ से ठीपर करे न नीचे करे बल्के पीठ के बराबर रभे.)

रुकूअ की तरबीह

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

सुबहान-रब्बिअल-अजीम

तर्जमा : पाकी बयान करता हूं अपने रब बुखुर्ग की. तीन बार या पांच बार या सात बार पढे.

तहमीद

रुकूअ से भणे छोते हुवे पढे.

سَبِّحَ اللَّهُ لَمَنْ حَمِيدًا

सभि-अल्लाहु-लिमन-हमिदह

तर्जमा : अल्लाह ने उस की सुन ली जिस ने उस की तारीफ़ की. (अेक बार पढे)

सीधे भणे छो कर पढे.

اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ

अल्लाहुम्म-रब्बना व ल-क-ल हम्

तर्जमा : ओ हमारे रब तमाम तारीफ़ें तेरे लिये है.

(अेक बार पढे)

झिं अल्लाहु अकबर कडता हुवा सजदे में जाअे और दो सजदे में तीन या पांच या सात बार येह तरबीह पढे.

(सजदा : या'नी छाथ के दोनों पन्जों को घुटनों पर रभते हुवे. पहले दोनों घुटनों को जमीन पर रभे. झिं दोनों छाथों के पन्जों को झिं नाक को झिं पेशानी को और पाँउ की सब उंगलियों को डिब्ले की तरफ़ कर के जमीन पर रभे और दो सजदे करे. सजदे की तरबीह पढे)

સજદે કી તસ્બીહ

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى

સુબ્હાન રબ્બિયલ આ'લા

તર્જમા : પાકી બયાન કરતા હું અપને રબ બુરુગ કી.

દો સજદોં સે ફારિગ હો કર અલ્લાહુ અકબર કહતા હુવા બળા હો જાએ ફિર બિસ્મિલ્લાહ કે બા'દ અલ હમ્દ પઢે ફિર સૂરએ ઈખ્લાસ યા જો સૂરત યાદ હો પઢે.

સૂરએ ઇખ્લાસ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ ۝ لَمْ يُولَدْ ۝ وَكَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝

કુલ-હુ-વલ્લાહુ અ-હદ (1) અલ્લાહુસ્સ-મ-દ (2) લમ યલિદ

વ-લમ યૂ-લદ (3) વ-લમ યકુલેહૂ કુકુપન અ-હદ (4)

તર્જમા : એ નબી આપ ફરમા દીજિયે વોહ અલ્લાહ એક હૈ. અલ્લાહ બે નિયાઝ હૈ. ઉસ સે કોઈ પૈદા નહીં હુવા ઓર ન વોહ કિસી સે પૈદા હુવા. ઉસ કા કોઈ હમસર નહીં હૈ.

ઈસ કે બા'દ પહલે કી તરહ રુકૂઅ ઓર દો સજદે કર કે બાયાં પાઉં કા તલ્વા બીછા કર ઈસ પર બૈઠ જાએ ઓર સીધે પાઉં કી ઉંગલિયાં કિબ્લે કી તરફ કર કે બળા રખે ઓર એક એક હાથ એક એક ઝાનૂ પર ઘુટને કે પાસ રખે ઓર યેહ પઢે.

અતહિયાત

اَلشَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلٰتُ وَالطَّيِّبٰتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ

اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ

أَنَّ لَأِلٰهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

અત-હિયાતુ લિલ્લાહિ વસ્સ-લવાતુ વતચ્ચિબાતુ અસ્સલામુ અલૈક અચ્ચુહન્ન નબિચ્ચુ વ-રહ-મતુલ્લાહિ વ-બ-રકાતુહૂ

અસ્સલામુ અલૈના વ અલા ઇબાદિલ્લા-હિસ્સાલિહીન અશહદુ અલ્લાઇલાહ ઇલ્લાલ્લાહુ વ અશહદુ અન્ન મુહમ્મદન અબ્દુહૂ વ રસૂલુહ.

જબ اللهُ تَعَالَى તક પઢે તો બીચ કી ઉંગલી ઓર અંગૂઠે સે ગોલ દાઇરા બના કર કલિમે કી ઉંગલી ઉપર ઉઠાએ ઓર જબ اللهُ تَعَالَى પઢે તો ઉંગલી ગિરા દે.

તર્જમા : તમામ બદની ઓર માલી ઇબાદતે અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હેં. એ અલ્લાહ કે નબી આપ પર સલામ ઓર અલ્લાહ કી રહમત ઓર ઉસ કી બરકત નાઝિલ હો. સલામતી હો હમ પર ઓર અલ્લાહ કે નેક બન્દો પર. મેં ગવાહી દેતા હૂં કે અલ્લાહ કે સિવા કોઈ ઇબાદત કે લાઈક નહીં ઓર મેં ગવાહી દેતા હૂં કે મુહમ્મદ અલ્લાહ કે બન્દે ઓર ઉસ કે રસૂલ હેં. ઇસ કે બા'દ યેહ દુરૂદ પઢે.

દુરૂદે ઇબ્રાહીમ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ
عَلَىٰ سَيِّدِنَا إِبْرَاهِيمَ وَعَلَىٰ آلِ سَيِّدِنَا إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَيِّدٌ مَّجِيدٌ-
اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَىٰ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ
عَلَىٰ سَيِّدِنَا إِبْرَاهِيمَ وَعَلَىٰ آلِ سَيِّدِنَا إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَيِّدٌ مَّجِيدٌ-

અલ્લાહુમ્મ સલ્લે અલા સચ્ચિદિના મુહમ્મદિવ-વ-આલિ સચ્ચિદિના મુહમ્મદિન કમા સલ્લૈત અલા સચ્ચિદિના ઇબ્રાહીમ વ અલા આલિ સચ્ચિદિના ઇબ્રાહીમ ઇન્નક હમીદુમ્મજીદ. અલ્લાહુમ્મ બારિક અલા સચ્ચિદિના મુહમ્મદિવ-વ-અલા સચ્ચિદિના મુહમ્મદિન કમા બારકત અલા સચ્ચિદિના ઇબ્રાહીમ વ આલિ સચ્ચિદિના ઇબ્રાહીમ ઇન્નક હમીદુમ્મજીદ.

तर्जमा : अल्लाह रहमत नाज़िल इरमा हमारे सरदार मुहम्मद पर और उन की आल पर जैसे के तूने रहमत नाज़िल इरमाई हमारे सरदार ईब्राहीम पर और उन की आल पर बेशक ! तू ता'रीफ़ का इकदार बणी बुज़ुर्गी वाला है. अल्लाह अरकत नाज़िल इरमा हमारे सरदार मुहम्मद पर और उन की आल पर जैसी अरकत नाज़िल इरमाई तूने हमारे सरदार ईब्राहीम पर और उन की आल पर बेशक ! तू ता'रीफ़ का इकदार बणी बुज़ुर्गी वाला है. ईस के बा'द येह दुआ पढे.

दुआ

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلنَّاسِ كُلِّهِمْ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ - وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ
الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّحِيمِينَ -

अल्लाहुमग़फ़िरली वलिवालिदय्य वलि मन तवाल-द वल जभीयल मुअमिनीन वल मुअमिनात वल मुस्लिमीन वल मुस्लिमातिल अहयाध मिन्दुम वल अम्वाति ग़िरहमतिक या अरहमररहिमीन.

तर्जमा : अल्लाह मग़फ़िरत इरमा, मेरी और मेरे मां बाप की और ज़े उन से पैदा हुवे, और तमाम मोमिन मर्द और तमाम मोमिन औरतों की और तमाम मुसलमान मर्द और तमाम मुसलमान औरतों की ज़े उन में ज़िन्दा हें या ज़े मर चुके हें अपनी रहमत के तुफ़ैल, अल्लाह से बणी रहमत इरमाने वाले रब.

तर्जमा : तुम इर दामें कान्हे की तरफ़ **السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ** पर अल्लाह की रहमत नाज़िल हो. और बाअें कान्हे की तरफ़ **السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ** **तर्जमा :** तुम पर अल्लाह की रहमत नाज़िल हो. पढ कर नमाज़ पूरी करे और दुआ मांगे.

सुवाल : अगर दो रकअत से ज़ियादा यार रकअत या तीन रकअत नमाज़ पढनी हो तो ईस की तरकीब क्या होगी ?

જવાબ : અગર દો રકઅત સે ઝિયાદા ચાર યા તીન રકઅત નમાઝ પઢની હો તો સિફ અત્તહિયાત પઢ કર ઘુટને પર હાથ રખ કે અલ્લાહુ અકબર કહતે હુવે સીધે ખળે હો જાએ. અગર ફર્ઝ કી ચાર રકઅત નમાઝ હે તો તીસરી ઔર ચૌથી રકઅત મેં اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ પઢે સૂરત ન મિલાએ. અગર મગરિબ કી તીન રકઅત ફર્ઝ હે. તો દો રકઅત પર અત્તહિયાત પઢ કર ખળે હો જાએ ઔર તીસરી રકઅત મેં સિફ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ પઢે ઔર પહલે કી તરહ હર રકઅત મેં રુકૂઅ ઔર દો સજદે કરે. અગર સુન્નત કી ચાર રકઅત હે તો હર રકઅત મેં اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ કે બા'દ સૂરત ભી પઢે. આખિર મેં અત્તહિયાત, દુરૂદે ઇબ્રાહીમ ઔર દુઆ પઢ કર દાએ બાએ તરફ સલામ ફેર કર નમાઝ પૂરી કર લે.

સુવાલ : ઇશા કે વક્ત તીન રકઅત વિત્ર કી નમાઝ પઢને કી તરકીબ ક્યા હે ?

જવાબ : પહલે નિચ્ચત કરે : નિચ્ચત કી મેં ને તીન રકઅત નમાઝે વિત્તરે વાજિબ, વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર. દો રકઅત નમાઝ પઢ કર બેઠે ઔર અત્તહિયાત પઢ કર અલ્લાહુ અકબર કહતે હુવે ખળે હો જાએ. ફિર اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ઔર કોઈ સૂરત પઢ કર અલ્લાહુ અકબર કહતે હુવે દોનોં હાથોં કે અંગૂઠે કો કાનોં કી લૌ તક લે જાએ ઔર દોનોં હાથોં કો નાફ કે નીચે બાંધ લે. ફિર દુઆએ કુનૂત પઢ કર રુકૂઅ ઔર દો સજદે કર કે બેઠ જાએ. ફિર અત્તહિયાત, દુરૂદે ઇબ્રાહીમ ઔર દુઆ પઢે ઔર દોનોં તરફ સલામ પઢ કર નમાઝ પૂરી કરે.

દુઆએ કુનૂત

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَغِيْبُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنُؤْمِنُ بِكَ وَتَتَوَكَّلُ عَلَيْنَا وَتُنِيْئُ عَلَيْنَا اَلْخَيْرُ وَنَشْكُرُكَ
وَلَا نَكْفُرُكَ وَنُحْمِلُكَ مِنْ يَّفْعُجْرِكَ - اَللّٰهُمَّ اِنَّا كُنَّا نَعْبُدُ وَكَانَ نَصَلِّيْ وَنَسْجُدُ وَاِلَيْكَ نَسْأَلُ
وَنُحْفِدُ وَنَرْجُو اَرْحَمَ رَحْمٰتِكَ - وَنُحْمِلُكَ عَدَا بَكَ اِنَّ عَدَا بَكَ بِالْكَفَّارِ مُلْحِقٌ

अल्लाहुम धन्ना नस्तर्घनुक वनस्तगफिरुक वनुअ मिनू
 गिक वनतवक्कलु अलैक वनुष्नी अलैकल भैर वनश्कुरुक वला
 नककुरुक वनष्नुउ वनत-रुकु मैयइबुरुक. अल्लाहुम धय्या-क
 नअ-नुदु वलक नुसल्लि वनश्बुदु व धलैक नस्या वनहकिदु
 वनरबू रहमतिक. वनष्शा अजाअक धन्न अजाअक गिल कुर्फारि
 मुल्लिक.

तर्जमा : ओ अल्लाह बेशक ! हम तुज से मदद मांगते हैं.
 और तुज से अपने गुनाहों की बप्शिश याहते हैं. और तुज पर
 ईमान लाते हैं और तुज पर भरोसा करते हैं. और तेरी अच्छी
 तारीफ़ करते हैं और हम तेरा शुक्र करते हैं और तेरी नाशुकी नहीं
 करते और हम उस से अलग होते हैं जो तेरी नाइरमानी करे. हम
 तेरी ही ईबादत करते हैं और तेरे ही लिये नमाज पढते हैं और
 सजदे करते हैं. और तेरी तरफ़ दौणते हैं और हम तेरे दरबार में
 हाजिर हैं और तेरी रहमत के उम्मीदवार हैं और उरते हैं तेरे अजाअ
 से, बेशक ! तेरा अजाअ काफ़िरो को मिलने वाला है.

नमाज के आ'द का वगीफ़ा और दुआ

हर नमाज के आ'द आयतुल कुरसी अेक बार 33 बार سُبْحَانَ اللَّهِ
 33 बार الْحَمْدُ لِلَّهِ 34 बार اللَّهُ أَكْبَرُ इस तस्बीह को तस्बीह फ़ातिमा
 कहते हैं. हदीस शरीफ़ में इस की बणी फ़ज़ीलत आ'ई है.

तीन बार قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ शरीफ़ पढे.

رَبَّنَا إِنِّي أَسْأَلُكَ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
 وَقِنَا عَذَابَ الْقَبْرِ وَقِنَا عَذَابَ الْحَشْرِ وَقِنَا فِتْنَةَ مَسِيحِ الدَّجَالِ

तर्जमा : ओ अल्लाह दुन्या की और आभिरत की बेहतरी
 अता इरमा और दोजाअ की आग से बचा. और कब्र के अजाअ से
 हशर के अजाअ से और दज्जाल के इतने से हमें मडकूज इरमा.

ईस के बा'द जो भी दिल् में मुराद हो अल्लाह तआला से मांगे. आधिर में **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بَارِكْ وَسَلِّمْ** तीन बार पढे.

औरतों की नमाज का तरीका

सुवाल : क्या मर्द व औरत की नमाज में फर्क है ?

जवाब : जो हां मर्द, औरत की नमाजों में कुछ फर्क हैं.

(1) औरत तक्बीरे तहरीमा के वक्त दोनों हाथों को कानों तक नहीं बढके मूठों तक उठाये. (2) दाहिने हाथ की उथेली बायें हाथ की उथेली की पुश्त पर रखे कलाई पर नहीं और सीने पर छाती के नीचे बांधे. नाइ के नीचे नहीं. (3) रुकूअ में घुटनों पर हाथ रख कर थोड़ा झुके. मर्द की तरह कमान की तरह ज़ियादा न झुके. (4) सजदे में अपने हाथों को बगलों से और पेट को रान से मिलाये रखे और कोहनियों उथेलियों को जमीन पर बिछाये रखे और पाँवों को दाहिने तरफ निकाल दे. (5) दो रकअत पर दोनों पाँवों को दाहिने तरफ निकाल कर सुरीन पर बैठे और दोनों हाथ की उंगलियों को मिला कर रानों पर रखे. (6) मर्दों की तरह औरतें भी नियत, अल हम्द, सूरात, रुकूअ, सजदे की तस्बीह और अत्तहिय्यात वगैरा पढे. (7) औरतों पर जुमुआ और ईद, अकर ईद की नमाज वाजिब नहीं. (8) औरतों की जमाअत मक़रूहे तहरीमी है. औरत को मर्दों की इमामत की इजाजत नहीं है.

शराधते नमाज

सुवाल : नमाज की कितनी शर्तें हैं और शर्त का मतलब क्या है ?

जवाब : शर्त का मतलब है जिस के बिगैर नमाज अदा ही न हो, शर्त दो तरह की हैं अक नमाज इर्ज होने की शर्त दूसरी नमाज सही होने की शर्त. नमाज इर्ज होने की शर्त चार हैं. मुसलमान होना या'नी काफ़िर मुश्रिक पर नमाज इर्ज नहीं है. अकल व होश का

સહીહ હોના યા'ની પાગલ ઔર બેહોશ પર નમાઝ ફર્ઝ નહીં છે. બાલિગ બાલિગા હોના યા'ની નાબાલિગ લળકા ઔર નાબાલિગા લળકી પર નમાઝ ફર્ઝ નહીં છે. લેકિન સાત સાલ કી ઉમ્મર સે હી નમાઝ પઢને કી આદત ડાલેં. નમાઝ કે લિયે વક્ત કા હોના યા'ની વક્ત સે પહલે નમાઝ ફર્ઝ નહીં છે.

સુવાલ : નમાઝ સહીહ હોને કી શર્ત ક્યા ક્યા હેં ?

જવાબ : નમાઝ સહીહ હોને કી છે શર્તે હેં. (1) તહારત (2) સિત્રે ઔરત (3) ઈસ્તિકબાલે કિબ્લા (4) વક્ત (5) નિયત (6) તકબીરે તહરીમા.

સુવાલ : તહારત સે ક્યા મુરાદ હે ?

જવાબ : તહારત સે મુરાદ નમાઝી કા સારા બદન પાક હોના ઝરૂરી છે. યા'ની ગુસ્લ વાજિબ હો તો ગુસ્લ બે વુઝૂ હો તો વુઝૂ ઝરૂરી છે. બદન યા લિબાસ પર નાપાકી લગી હો તો ઉસ કો ભી સાફ કરના લાઝિમી છે. યા'ની લિબાસ પર કહીં નાપાકી લગી હો તો ઉસ કો ધોના ઝરૂરી છે. નમાઝ કી જગહ કા પાક હોના ભી ઝરૂરી છે. યા'ની દોનોં પાઉં દોનોં ઝાનૂ ઔર દોનોં હાથોં ઔર સર કો રખને કી જગહ પાક હોના ઝરૂરી છે. નાપાક બદન યા નાપાક કપળા યા નાપાક જગહ પર નમાઝ અદા કી તો નમાઝ નહીં હોગી.

સુવાલ : નમાઝ કી દૂસરી શર્ત સિત્રે ઔરત હે. સિત્રે ઔરત કિસ કો કહતે હેં ? વઝાહત કે સાથ બતાએ ?

જવાબ : સિત્રે ઔરત મર્દ વ ઔરત કે બદન કે જિસ હિસ્સે કો છુપાના ફર્ઝ હે. ઉસ કો સિત્રે ઔરત કહતે હેં. મર્દ કો નાફ કે નીચે સે ઘુટને તક છુપાના ફર્ઝ હે. લેકિન નમાઝ કી હાલત મેં પૂરા બદન છુપાના ઝરૂરી હે. વરના નમાઝ મકરૂહે તહરીમી હોગી. યા'ની ફિર સે પઢના વાજિબ હોગા. ઔર ઔરત કા ચેહરા, હથેલી, દોનોં કદમ કે ઈલાવા સારે બદન કા છુપાના ફર્ઝ હે. બદન કે જિસ હિસ્સે કો છુપાના ફર્ઝ હે. નમાઝ કી હાલત મેં યૌથાઈ હિસ્સા તીન બાર سُبْحَانَ اللَّهِ કહને કે બરાબર ખુલા રહે તો નમાઝ નહીં હોગી. જૈસે અગર ઔરત

કે બાલ યા પીઠ યા પેટ યા હાથ યા પિન્ડલી યા ગર્દન ચૌથાઈ ખુલા રહે તો નમાઝ નહીં હોગી. અગર ઔરત ઇતના બારિક દૂપટ્ટા ઔઢ કર નમાઝ પઢી જિસ સે બાલ કી સિયાહી ચમકે તો ભી નમાઝ ન હોગી.

સુવાલ : નમાઝ કી તીસરી શર્ત ઇસ્તિકબાલે કિબ્લા કા કયા મતલબ હૈ ?

જવાબ : કા'બા શરીફ કી તરફ મુંહ કર કે નમાઝ અદા કરને કો ઇસ્તિકબાલે કિબ્લા કહતે હૈ. નમાઝ મેં રુકૂઅ, સજદે વગૈરા સબ અલ્લાહ હી કે લિયે હૈ. કા'બા શરીફ કી તરફ મુંહ કરના શર્ત હૈ. અગર કોઈ (مَكَّةُ اللَّهِ) કા'બા શરીફ કે લિયે સજદા ક્રિયા તો હરામ ગુનાહે કબીરા ક્રિયા. અગર કા'બા શરીફ કી ઇબાદત કી નિચ્ચત સે રુકૂઅ, સજદા ક્રિયા તો ખુલા કાફિર ઇસ્લામ સે ખારિજ હો જાએગા. ઇસ લિયે કે અલ્લાહ કે સિવા કિસી કી ઇબાદત કરના કુફ્ર હૈ. અગર કોઈ ઇસ્તિકબાલે કિબ્લા સે હર તરહ સે આજિઝ વ મજબૂર હો તો જિસ તરફ આસાની હો નમાઝ પઢ લે. અગર કોઈ એસી જગહ હો જહાં કિબ્લે કી પહચાન ન હો. કોઈ બતાને વાલા ભી ન હો તો ખૂબ ગૌર કરે જિસ તરફ દિલ જમે ઉસી તરફ મુંહ કર કે નમાઝ અદા કર લે.

સુવાલ : નમાઝ કી ચૌથી શર્ત વક્ત સે કયા મુરાદ હૈ ?

જવાબ : જિસ નમાઝ કા જો વક્ત મુકરર હૈ. ઉસી વક્ત મેં નમાઝ પઢના ફર્જ હૈ. અગર વક્ત સે પહલે પઢ લિયા તો નમાઝ હી નહીં હોગી. વક્ત નિકલ જાને કે બા'દ પઢે તો અદા નહીં કઝા હુઈ. જૈસે મગરિબ કા વક્ત સૂરજ ડૂબને સે આખિરી વક્ત તક હૈ. અગર કોઈ સૂરજ ડૂબને સે પહલે મગરિબ પઢ લે તો નમાઝ હી નહીં હુઈ ઔર વક્ત નિકલ જાને કે બા'દ પઢી તો કઝા હો ગઈ. નમાઝ કઝા કરના બળા ગુનાહ હૈ.

સુવાલ : નમાઝ કી પાંચવીં શર્ત નિચ્ચત કિસે કહતે હૈં ?

જવાબ : દિલ કે પક્કે ઇરાદે કો નિચ્ચત કહતે હૈં. જિસ વક્ત નમાઝ કે લિયે ખળે હોં દિલ સે નિચ્ચત કરના શર્ત હૈ. ઝબાન સે

કહના મુસ્તહબ છે. જિસ ઝબાન (ભાષા) મેં ચાહે નિયત કર સકતા છે. નિયત માઝી કે સીગે સે કરે. જૈસે નિયત કી મેં ને. ફર્ઝ નમાઝ મેં ફર્ઝ કી નિયત ઝરૂરી છે. બેહતર છે સુન્નત કે લિયે સુન્નત તરાવીહ કે લિયે તરાવીહ કી નિયત કરે. જમાઅત કે સાથ નમાઝ પઢે તો મુક્તદી કો ઈક્તિદા કી નિયત ઝરૂરી છે. કઝા નમાઝ અદા કરને કે લિયે દિન ઓર નમાઝ કી તઅય્યુન કી નિયત ઝરૂરી છે. મસલન કિસી કી દો વક્ત કી નમાઝ કઝા હો ગઈ છે. તો ઈસ કો અદા કરને મેં ફુલાં દિન ફુલાં નમાઝ કી નિયત ઝરૂરી છે. સિર્ફ કઝા નમાઝ કહના કાફી નહીં હોગા.

સુવાલ : નમાઝ કી છટી શર્ત તકબીરે તહરીમા કિસે કહતે હેં ?

જવાબ : નમાઝ કી નિયત કર કે અલ્લાહુ અકબર કહના તહરીમા છે. તહરીમા ઈસ લિયે કહતે હેં. અલ્લાહુ અકબર કહતે હી ખાના પીના, ચલના ફિરના, ખાત ચીત કરના સબ હરામ હો જાતા છે. નમાઝ પૂરી કર કે સલામ ફેરતે હી વોહ સબ ચીઝેં હલાલ હો જાતીં હેં. નમાઝ સહીહ હોને કે લિયે ઈન છે શર્તોં કા નમાઝી મેં હોના ઝરૂરી વ લાઝિમી છે. ઈન મેં સે એક ભી કમ હો જાએ તો નમાઝ સહીહ નહીં હોગી.

ફરાઈઝે નમાઝ

સુવાલ : ફરાઈઝે નમાઝ કિતની હેં ઓર ફર્ઝ કિસે કહતે હેં ?

જવાબ : ફર્ઝ વોહ હુકમ છે જિસ કો નમાઝ મેં કરના ઝરૂરી છે. ઈસ કે બિગૈર નમાઝ હી નહીં હોગી ઓર ફરાઈઝે નમાઝ સાત હેં. (1) તકબીરે તહરીમા (2) કિયામ (3) કિરાઅત (4) રુકૂઅ (5) સજદા (6) કા'દએ અખીરહ (7) ખુરૂજે બિસુન્હહી.

સુવાલ : તકબીરે તહરીમા શરાઈતે નમાઝ મેં છે. ફિર ફરાઈઝે નમાઝ મેં ક્યું શુમાર કિયા ગયા છે ?

જવાબ : ચૂકે તકબીરે તહરીમા નમાઝ સે બહુત ઝિયાદા મિલા હુવા છે. ઈસ લિયે ઈસ કો ફરાઈઝે નમાઝ મેં શામિલ કિયા ગયા છે

❁ जिन नमाजों में किया म या'नी ढणे ढो कर नमाज शुडूअ करना इर्ज है वहां ढणे ढो कर तकबीरे तहरीमा कडना इर्ज है. अगर बैठ कर तकबीरे तहरीमा कडा इर ढणा हुवा तो इस की नमाज नहीं ढोगी. ❁ मुक्तदी ने लइज अल्लाहु ईमाम के साथ कडा मगर लइज अकबर को ईमाम से ढलले ढत्म कर दया नमाज न हुई ❁ ईमाम को रुकूअ में ढाया तो मुक्तदी ढलले सीधा ढणा ढो कर तकबीरे तहरीमा कडे और तीन तस्बीह के ढराढर ढणा रहे, इर रुकूअ करे ❁ अगर तकबीरे तहरीमा कडते हुवे रुकूअ में यला गया तो किया म न करने की वजह से नमाज नहीं हुई.

सुवाल : नमाज में कितनी देर तक किया म या'नी ढणा रहना इर्ज है और किया म की लद क्या है ?

जवाब : किया म की लद येह है के लाथ इेलाअे तो घुटनों तक लाथ न ढहुंये. पूरा किया म (ढणा रहना) येह है के नमाजी सीधा ढणा ढो. जितनी देर किराअत इर्ज है. ईतनी देर किया म इर्ज है. ❁ नमाज इर्ज, वर, ईद ढकर ईद और इज की दो रकअत सुन्नत में किया म इर्ज है. ढिला उर्रे शरई अगर बैठ कर नमाज ढडेगा तो नमाज नहीं ढोगी. ❁ अगर किया म ढर कुदरत है मगर सजदा नहीं कर सकता तो ढणे ढो कर ढढ सकता है. लेकन ढेडतर येह है के बैठ कर ईशारे से ढडे. ❁ जो कोई सजदा कर सकता है. मगर सजदा करने से ङम्म ढेडता है. इस के लिये मुस्तलढ है बैठ कर ईशारे से ढडे. ढणे ढो कर ईशारे से ढी ढढ सकता है. ❁ अेक ढाई को ढणा रढना दूसरे को उढाअे रढना मकडूहे तहरीमी है. अगर किसी उर्रे से करे तो कोई हरज नहीं है. ❁ अगर कोई किसी की मदद से या लकणी या दीवार के सहारे से ढणा रह सकता है. तो इर्ज है के ढणे ढो कर नमाज ढडे. ❁ अगर कोई सिई अल्लाहु अकबर कडने के ढराढर ढणा ढो सकता है तो ढी इर्ज है के ढणे ढो कर अल्लाहु अकबर कड ले. इर बैठ कर ढाकी नमाज अदा करे.

सुवाल : नमाज का तीसरा इर्ज किराअत है किराअत किस को कहते और इस का क्या मा'ना है ?

जवाब : किराअत का मा'ना पढना है नमाज में कुरआने मज्जद की कोई सूरत या तीन आयतें इस के सहीद मभारिज के साथ पढने को किराअत कहते हैं. इज, मगरिब, एशा में आवाज से जोहर व असर में आहिस्ता किराअत करना वाजिब है. आहिस्ता पढने में येह जरूरी है के फुद सुने. कोई शोरो गुल भी नहीं है. जिस की वजह से न सुन सके. फिर भी इस कदर आहिस्ता पढा के फुद न सुना तो नमाज नहीं हुई. ❀ इर्ज नमाज की दो रकअतों में और वित्र, सुन्नत, नइल की हर रकअत में एमाम और तन्हा नमाज पढने वाले पर किराअत इर्ज है. ❀ मुक्तदी को किसी नमाज में एमाम के पीछे आहिस्ता या बुलन्द आवाज सूरअे इतिहा या कोई भी सूरत पढना नाज्जिज है. ❀ इर्ज नमाज की किसी रकअत में किराअत न की या अेक रकअत में की तो नमाज इंसिद हो गई या'नी नमाज न हुई.

सुवाल : नमाज का यौथा इर्ज रुकूअ है रुकूअ का तरीका बताअे ?

जवाब : रुकूअ का मा'ना रुकना है. एतना रुके के दोनों हाथों से दोनों घुटनों को मजबूती से पकणे और पीठ सीधी कमान की तरह बिछाअे सर पीठ के बराबर रभे ओपर नीचे न करे. और तीन या पांच या सात बार रुकूअ की तस्बीह पढे.

सुवाल : नमाज का पांचवां इर्ज सजदा है. सजदा किसे कहते हैं ?

जवाब : रुकूअ से जणे हो कर जमीन पर पडले दोनों घुटने फिर दोनों हाथ फिर नाक फिर पेशानी और दोनों पाँउ की सब उंगलियों का पेट डिब्बे की तरफ रभने का नाम सजदा है. ❀ आदमी अल्लाह के लिये सजदे की हालत में सब से छोटा हो जाता है, इस लिये बन्दा सजदे की हालत में अल्लाह से बहुत जियादा करीब होता है.

હદીસ મેં હે બન્દા સબ સે ઝિયાદા કરીબ ખુદા સે ઈસ હાલત મેં હે કે સજદે મેં હો લિહાઝા ઝિયાદા દુઆ કરો. (મુસ્લિમ શરીફ)

❁ કિસી ને ઈસ તરહ સજદા કિયા કે દોનોં પાઉં કી ઉંગલિયાં ઝમીન સે ઉઠી રહે નમાઝ ન હુઈ. ❁ કિસી ઉઝૂર કી વજહ સે પેશાની ઝમીન પર નહીં લગા સકતા તો સિફ નાક સે સજદા ઈસ તરહ કરે કે નાક કી નર્મ હડી ઝમીન પર લગી રહે. નાક કી હડી ઝમીન પર લગના ઝરૂરી હૈ. ❁ હર રકઅત મેં દો સજદે ફર્ઝ હૈ. એક સજદે સે નમાઝ ન હોગી. ❁ સજદે મેં પેશાની કા ઝમીન પર લગના ઝરૂરી હૈ યા'ની પેશાની ઈતની દબી કે અબ દબાને સે ન દબે. કિસી નર્મ ચીઝ પર સજદા કિયા જેસે સોફા યા ગદા ઉસ સે પેશાની ઝમીન તક ન ટકી તો નમાઝ ન હુઈ. ❁ કિસી એસી જગહ સજદા કે કદમ કી બ નિસ્ખત બારહ ઉંગલ સે ઝિયાદા ઊંચી હૈ સજદા ન હો ઔર ન નમાઝ હુઈ.

સુવાલ : નમાઝ કા છટા ફર્ઝ કા'દએ અખીરા હૈ ઔર કા'દએ અખીરા કિસ કો કહતે હૈં ?

જવાબ : નમાઝ કી રકઅતેં પૂરી કરને કે બા'દ અત્તહિયાત અબ્દહૂ વ રસૂલુહૂ તક મુકમ્મલ પઢના ઔર ઈતની દેર બૈઠના ફર્ઝ હૈ. ઈસી કો કા'દએ અખીરા કહતે હૈં. ❁ ચાર રકઅત વાલી નમાઝ મેં ચૌથી રકઅત કે બા'દ કા'દએ અખીરા ન કિયા. ખળા હો ગયા તો જબ તક પાંચવીં રકઅત કા સજદા ન કિયા હો બૈઠ જાએ. ઔર અત્તહિયાત પઢ કર સજદએ સહૂવ કરે ફિર અત્તહિયાત વગૈરા પઢ કર દોનોં તરફ સલામ ફેરે.

સુવાલ : સાતવાં ફર્ઝ ખુરૂજે બિસુન્ઈહી હૈ ખુરૂજે બિસુન્ઈહી કિસે કહતે હૈં ?

જવાબ : કા'દએ અખીરા (યા'ની અત્તહિયાત વગૈરા પઢને) કે બા'દ અપને ઈરાદે સે સલામ ફેરને કો ખુરૂજે બિસુન્ઈહી કહતે હૈં. અગર બિગૈર ઈરાદા ભૂલ કર સલામ ફેરા યા મનાફિયે નમાઝ યા'ની નમાઝ કે ખિલાફ કોઈ કામ કિયા તો નમાઝ બાતિલ હો ગઈ યા'ની નમાઝ હી નહીં હુઈ.

નમાઝ કે વાજિબાત

સુવાલ : વાજિબ કિસે કહતે હૈં ?

જવાબ : વાજિબ વોહ ફે'લ હૈ જિસ કા કરના ઝરૂરી હૈ અગર ઈસ કો ભૂલ કર છોળ દિયા તો સજદએ સહ્વ લાઝિમ હૈ. કસ્દન છોળ દિયા તો નમાઝ નહીં હોગી. ફર્ઝ છૂટ જાએ તો નમાઝ હી નહીં હોગી ઓર વાજિબ ભૂલ કર છૂટ જાએ તો સજદએ સહ્વ સે નમાઝ હો જાએગી.

સુવાલ : નમાઝ મેં વાજિબાત ક્યા ક્યા હૈં ?

જવાબ : નમાઝ મેં વાજિબાત યેહ હૈં. ❀ તકબીરે તહરીમા મેં અલ્લાહુ અકબર કહના. ❀ સૂરએ ફાતિહા કા મુકમ્મલ પઢના એક આયત ભી ન છોળના ❀ સૂરએ ફાતિહા કે બા'દ કોઈ સૂરત મિલાના ❀ ફર્ઝ કી પહલી દોનો રકઅતોં મેં કિરાઅત કરના યા'ની અલ હમ્દ ઓર સૂરત પઢના ❀ દોનોં સજદોં મેં પેશાની કે સાથ નાક કો ભી ઝમીન પર નર્મ હડી તક રખના ❀ સૂરએ ફાતિહા કો સૂરત સે પહલે પઢના. ❀ હર રકઅત મેં દો સજદે કરના. તા'દીલે અરકાન યા'ની હર રુકૂઅ, સુજૂદ, કૌમા, જલ્સા મેં કમ અઝ કમ એક બાર سُئِطْنَ اللهُ કહને કે મિકદાર ઈત્મીનાન કે સાથ ઠહરના ❀ કા'દએ ઊલા ઓર કા'દએ અખીરા મેં પૂરા અત્તહિય્યાત પઢના ❀ ચાર રકઅત વાલી નમાઝ મેં દો રકઅત પર સિર્ફ અત્તહિય્યાત પઢના ઓર ફૌરન તીસરી રકઅત કે લિયે ખળે હો જાના ❀ સલામ ફેરને કે લિયે અસ્લામ દો બાર કહના (અલયકુમ કહના વાજિબ નહીં હૈ) ❀ વિત્ર કી નમાઝ મેં તકબીરે કુનૂત ઓર દુઆએ કુનૂત પઢના ❀ ઈદ, બકર ઈદ મેં ઝાઈદ છે તકબીરેં કહના ❀ ફજ, મગરિબ, ઈશા, જુમુઆ, ઈદૈન, રમઝાન મેં તરાવીહ ઓર વિત્ર મેં ઈમામ કા બુલન્દ આવાઝ સે કિરાઅત કરના ❀ ઝોહર, અસર મેં ઓર દિન કે નફ્લ નમાઝોં મેં આહિસ્તા કિરાઅત કરના ❀ મુક્તદી કો ઈમામ કે પીછે કિસી નમાઝ મેં કિરાઅત ન કરના.

सुवाल : सुन्नत किसे कहते हैं और नमाज़ की सुन्नतें क्या क्या हैं ?

जवाब : सुन्नत वोह है जिस का छोणना भुरा और करना सवाब है. नमाज़ की सुन्नतें येह हैं. ❀ तक्बीरे तहरीमा के लिये दोनों हाथों को कानों तक उठाना और उंगलियों को अपनी हालत पर छोण देना ❀ तक्बीरे तहरीमा के वक्त हाथ की हथेलियों और उंगलियों के पेट को किब्ले की तरफ़ रखना ❀ तक्बीर कहने से पहले हाथ उठाना और तक्बीर कहते वक्त सर न झुकाना ❀ धँदैन की तक्बीरें और हुआअे कुनूत की तक्बीर के लिये कानों तक हाथ ले ज़ाना. ❀ सना पढना, तअव्वुज़ *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ* व तस्मिया *بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ* पढना ❀ आमीन कहना और इन सब को आहिस्ता कहना. मर्दों का दोनों हाथों को नाफ़ के नीचे बांधना ❀ दाअें हाथ की हथेली बाअें हाथ की कलाई की पीठ पर और अंगूठा और छोटी उंगली कलाई के अगल बगल रखना ❀ औरतों का बाअें हाथ की हथेली सीने पर छाती के नीचे इस की पीठ पर दाईं हथेली रखना ❀ रुकूअ और सजदे के वक्त तक्बीर कहना ❀ रुकूअ में दोनों घुटनों को मज़बूती से पकणे रहना ❀ रुकूअ व सजदे की तस्बीह कम से कम तीन बार पढना ❀ दोनों सजदों के दरमियान हाथों को रानों पर रखना ❀ अत्तहिय्यात के बा'द दुरुदे धँब्राडीम पढना ❀ कुरआनो हदीस की हुआअें पढना ❀ औरतों का दोनों पाँउं दाईं तरफ़ निकाल कर सुरीन पर बैठना ❀ हायां हाथ दाईं रान पर और बायां हाथ बाईं रान पर रखना ❀ हाथ की उंगलियां अपनी हालत पर रखना या'नी न झुली हुई न मिली हुई रखना ❀ शहादत की उंगली से ईशारा करना.

मुस्तहब्बात

सुवाल : नमाज़ में मुस्तहब्ब क्या क्या हैं ? और मुस्तहब्ब किसे कहते हैं ?

जवाब : मुस्तहब वोह है जिस का करना सवाब न करे तो गुनाह नही. नमाज के मुस्तहबबात येह हैं. नमाजी का भणे होने की हालत में सजदे की जगह पर नजर रखना ❀ रुकूअ की हालत में कदमों के पीठ पर नजर रखना ❀ सजदे की हालत में नाक के भांसे की तरफ़ देखना ❀ बैठने की हालत में गोद की तरफ़ देखना ❀ पहले सलाम के वक्त दाहिने कान्हे की तरफ़ और दूसरे सलाम के वक्त बायें कान्हे की तरफ़ देखना ❀ मर्द का तकबीरे तहरीमा के वक्त हाथों को कपणे से बाहर निकालना ❀ औरत का तकबीरे तहरीमा के वक्त हाथों को कपणे के अन्दर से उठाना ❀ एमाम व मुक्तदी का हय्या अलल इलाह पर भणा होना ❀ दोनों पन्नों के दरमियान यार उंगल का इंसिला रखना ❀ जहां तक मुमकिन हो सके भांसी और जमाही को दफ़्अ करना ❀ पहले सलाम के वक्त दाहिने कान्हे की तरफ़ देखना और दूसरे सलाम के वक्त बायें कान्हे की तरफ़ देखना

जिन चीजों से नमाज इंसिद हो जाती है

सुवाल : इंसिद का क्या मतलब है ? और किन चीजों से नमाज इंसिद हो जाती है ?

जवाब : नमाज शुदूअ करने के बा'द जिस काम से नमाज टूट जाती है इस को इंसिद कहते हैं. एन कामों से नमाज इंसिद हो जाती है. ❀ नमाज में भूल कर या जान कर कम या ज़ियादा बात करने से ❀ किसी के छींक के जवाब में **يَرْحَمُكَ اللَّهُ** कहने से ❀ मुक्तदी अपने एमाम के एलावा दूसरे की गलती पर लुकमा देने से ❀ एमाम का अपने मुक्तदी के एलावा दूसरे का लुकमा लेने से ❀ कस्दन नमाजी का दर्द या तकलीफ़ की वजह से उड़ या तुड़ निकालने से ❀ आवाज से रोने और इस से हई ज़ाहिर होने से ❀ रोने से सिर्फ़ आंसू निकले हई ज़ाहिर न हो तो कोई हरज नहीं ❀ ज़बान से सलाम का जवाब देने से ❀ भुशी की भबर सुन कर **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ** कहने से ❀ भुरी भबर

सुन कर **اَللّٰهُمَّ وَاللّٰهُمَّ اِنَّا اِلَيْكَ رَاٰجِعُونَ** कलने से ❀ अल्लाह का नामे पाक सुन कर **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** के नामे पाक सुन कर दुइद पढने से ❀ शैतान का जिक सुन कर उस पर ला'नत करने से ❀ नमाज में कुरआने पाक देख कर पढने से ❀ नमाज में कुर्ता, पाजामा पढने या तहबन्द बान्धने से ❀ नापाक जगह सजदा करने से और नापाक जगह पर बिगैर रुकावट के हाथ या घुटने रखने से ❀ ठामम के आगे हो जाने से ❀ नमाज में जान कर या त्बूल कर पाने पीने से यहां तक के तिल को बिगैर यबाअे निगल लेने से या कोई पानी का कतरा मुंह में गिरा और उस को निगल लेने से ❀ अगर दांतों के अन्दर कोई चीज यने के बराबर हो उस को निगल लेने से अगर यने से कम हो तो निगलना मक़्ज़ह है ❀ दांतों से भून निकला और भून थूक पर गालिब होने से ❀ औरत नमाज पढ रही थी बर्ये ने छाती यूसी और दूध निकल आने से ❀ औरत नमाज पढ रही थी. शौहर का बोसा लेने या शहवत के साथ छू लेने से ❀ अक रुकन में बदन को तीन बार भुजाने से या'नी भुजा कर हाथ हटाया फिर भुजाया फिर हाथ हटा लिया फिर भुजाना. अगर अक हाथ रख कर कई बार हरकत दी तो अक ही बार भुजाना कहा जायेगा ❀ बिगैर उज़् र सीने को डिब्बे से डेरने से ❀ सर या दाढी में तेल लगाने या कंधा करने से ❀ मरीज की ज़बान से बे इप्तियार आह, उह निकली या छिंक या फांसी आई या उकार लिया या जमाही ली इस से नमाज फ़ासिद नहीं हुई.

नमाज के मक़्ज़हात

सुवाल : मक़्ज़ह किसे कहते हैं और मक़्ज़ह की कितनी किस्म है.

जवाब : मक़्ज़ह वोह है. शरीअत में जिस को करना ना पसन्द हो. मक़्ज़ह की दो किस्म है तहरीमी तन्जीही.

सुवाल : मक़्ज़हे तहरीमी किसे कहते हैं ?

જવાબ : મકરૂહે તહરીમી વોહ હૈ જિસ કો કરને સે નમાઝ લૌટાના વાજિબ હૈ યા'ની જિસ કે કરને સે ઈબાદત નાકિસ યા'ની સવાબ કમ હો જાતા હૈ ઓર કરને વાલા ગુનાહગાર હોતા હૈ યેહ હરામ કે કરીબ હૈ.

સુવાલ : મકરૂહે તન્જીહી કિસે કહતે હૈં ?

જવાબ : મકરૂહે તન્જીહી વોહ હૈ જિસ કો કરને સે નમાઝ લૌટાના વાજિબ નહીં યા'ની જિસ કો કરના શરીઅત મેં નાપસન્દ હૈ. મગર કરને વાલે પર વઈદે અઝાબ નહીં યેહ હલાલ વ જાઈઝ કે કરીબ હૈ.

સુવાલ : વોહ મકરૂહ બયાન કરેં જિસ કી વજહ સે નમાઝ લૌટાના વાજિબ હૈ ?

જવાબ : વોહ યેહ હૈં નમાઝ મેં કપળે યા દાઢી કે સાથ ખેલના ❀ કપળા સમેટના યા'ની રુક્ઝ સજદે મેં જાતે વક્ત કપળા આગે યા પીછે ઉઠાના ❀ કપળા લટકાના યા'ની કપળા સર યા મૂઢે પર ઈસ તરહ ડાલના કે કપળે કે દોનોં કિનારે લટકે રહે ❀ આસ્તીન આધી કલાઈ સે ઝિયાદા ચઢી હુઈ રખના યા દામન કો સમેટના ❀ બહુત ઝિયાદા પેશાબ યા પાખાના યા હવા ખારિજ હોને કા ગલ્બા મા'લૂમ હોતે વક્ત નમાઝ પઢના ❀ મર્દ કા બાલોં કા જૂળા બાન્ધ કર નમાઝ પઢના ❀ કંકરી હટાના, સુન્નત કે તૌર પર સજદા અદા ન હો તો એક બાર કંકરી હટાને કી ઈજાઝત હૈ ❀ ઉંગલિયાં ચટકાના યા ઉંગલિયોં કી કૈચી બાન્ધના યા'ની એક હાથ કી ઉંગલિયાં દૂસરે હાથ કી ઉંગલિયોં મેં ડાલના ❀ કમર પર હાથ રખના, નમાઝ કે ઈલાવા ભી કમર પર હાથ ન રખના ચાહિયે ❀ ઈધર ઉધર મુંહ ફેર કર દેખના યા આસ્માન કી તરફ દેખના ❀ મર્દ કા સજદે કી હાલત મેં કલાઈયોં કા ઝમીન પર બિઠાના ❀ કિસી આદમી કે સામને નમાઝ પઢના ❀ કપળે મેં ઈસ તરહ લપેટ કર નમાઝ પઢના કે હાથ ભી બાહર ન હો. નમાઝ કે

ईलावा भी औसा न करना चाहिये ❀ पगणी ईस तरह बान्धना के भीय सर पर न हो. नमाज के ईलावा भी ईस तरह पगणी नहीं बान्धना चाहिये ❀ नाक मुंह छुपाना और बे जरूरत भंकार निकालना ❀ अपने ईरादे से जमाही लेना ❀ जिस कपणे में जानदार की तस्वीर हो उस को पहन कर नमाज पढना ❀ नमाजी के आगे पीछे दाओं बाओं किसी जानदार की तस्वीर होना ❀ कुर्ता यादर छोते हुवे सिई पाजामा या तहबन्द पहन कर नमाज पढना ❀ ईमाम का किसी आने वाले की खातिर नमाज को लम्बी करना जब के ईस को पहचानता हो ❀ किसी की जमीन या मकान जबरदस्ती कब्जा कर के उस में नमाज पढना ❀ कब्र के सामने नमाज पढना. जब के दरमियान में कोई रुकावट न हो ❀ उल्टा कपणा पहन कर या औढ कर नमाज पढना.

सुवाल : मक़्दुदे तन्जीही बयान करें जिस से नमाज लौटाना वाजिब नहीं है ?

जवाब : वोह येह हैं :- रुकूअ सजदे में बिला जरूरत तीन तस्बीह से कम पढना ❀ काम काज के कपणों से नमाज पढना. जब ईस के पास दूसरे कपणे मौजूद हों ❀ सुस्ती से नंगे सर नमाज पढना ❀ नमाज में टोपी गिर पणी तो उठाना अइजल है जब के अमले कसीर न हो ❀ नमाज में पेशानी से मिट्टी या घास छुणाना, जब के ईस की वजह से नमाज में तश्वीश न हो ❀ नमाज इर्ज व नइल में उंगलियों पर आयतों सूरतों और तस्बीहात को गिनना. हिल में शुमार रचना या पोरों को दबा कर शुमार करने में हरज नहीं ❀ हाथ या सर के ईशारे से सलाम का जवाब देना ❀ सजदे को जाते वक्त घुटने से पहले हाथ जमीन पर रचना और उठते वक्त हाथ से पहले घुटने उठाना. अगर कोई मजबूरी है तो कोई हरज नहीं ❀ रुकूअ की हालत में सर पीठ से उंचा या नीचा करना ❀ रुकूअ में घुटनों पर

ઔર સજદોં મેં ઝમીન પર હાથ ન રખના ❀ આસ્તીન બિછા કર ઉસ મેં સજદા કરના તાકે મિટ્ટી ન લગે ❀ દાએં બાએં ઝૂમના ❀ ક્રિયામ મેં કભી એક પાઉં પર ઝોર દેના કભી દૂસરે પર ઝોર દેના સુન્નત હૈ ❀ ઉઠતે વક્ત આગે પીછે પાઉં ઉઠાના ❀ નમાઝ મેં આંખે બન્દ રખના. અગર ખુલી રખને મેં ખુશૂઅ (ધ્યાન) ન હોતા હો તો બન્દ રખને મેં હરજ નહીં ❀ ઈમામ કા તન્હા મેહરાબ મેં ખળા હોના. અગર ઈમામ બાહર ખળા હો ઔર સજદા મેહરાબ મેં કરે તો હરજ નહીં ❀ ઈમામ કા દરોં મેં ખળા હોના ❀ મસ્જિદ મેં કોઈ જગહ અપને લિયે ખાસ કર લેના કે વહીં નમાઝ પઢે ❀ જલતી હુઈ આગ કે સામને નમાઝ પઢના.

તરાવીહ કી નમાઝ

સુવાલ : તરાવીહ કી નમાઝ ફર્જ હૈ યા વાજિબ યા સુન્નત હૈ ?

જવાબ : રમઝાન મેં તરાવીહ કી નમાઝ મર્દ વ ઔરત કે લિયે સુન્નતે મુઅક્કદા હૈ. ઈસ કો છોળના જાઈઝ નહીં હૈ.

રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને તરાવીહ કી નમાઝ પઢી હૈ ઔર ઈસે પસન્દ ફરમાયા હૈ.

હઝરતે અબૂ હુરૈરા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ કે જો રમઝાન મેં ક્રિયામ કરે યા'ની ઈબાદત કરે ઈમાન કી વજહ સે ઔર સવાબ હાસિલ કરને કે લિયે, ઉસ કે અગલે સબ ગુનાહ બખ્શ દિયે જાએંગે.

(બ હવાલા સહીહ મુસ્લિમ)

સુવાલ : તરાવીહ કી કુલ કિતની રકઅતેં પઢના સુન્નતે મુઅક્કદા હૈ ?

જવાબ : પૂરે રમઝાન મેં તરાવીહ કી નમાઝ બીસ રકઅત પઢના સુન્નતે મુઅક્કદા હૈ. ઈસ કો જમાઅત કે સાથ દસ સલામ કર કે પઢે ઔર હર ચાર રકઅત પર બૈઠ કર યેહ તસ્બીહ પઢે.

سُبْحَانَ ذِي الْمَلِكِ وَالْمَلَكُوتِ سُبْحَانَ ذِي الْعِزَّةِ وَ
 الْعَظَمَةِ وَالْهَيْبَةِ وَالْقُدْرَةِ وَالْكَرِيمِيَّةِ وَالْجَبَرُوتِ
 سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَنَامُ وَلَا يَمُوتُ سُبُّوحٌ
 قُدُّوسٌ رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ اللَّهُمَّ اجْرِنَا
 مِنَ النَّارِ. يَا مُجِيزُ يَا مُجِيزُ يَا مُجِيزُ.

सुढान-मिल-मुक्ति वल म-ल-कूति सुढान मिल धम्मत
 वल अ-म-म-ति वल हे-भति वल कुदरति वल किप्रियाध वल
 ज-भ-रुति सुढानल मलिकिल हस्थिल्लगी ला यनामु वला यमूतु
 सुढूढुन कुदूसुन रढुना व रढुल मलाधकति वरूहु अल्लाहुम
 अजिरना मिनन्नारि. या मुजुरु या मुजुरु या मुजुरु.

तर्जमा : मलक मलकूत (सारी बादशाही, जुजुगी) वाला पाक
 है. ईज्जत वाला अजमत वाला हैबत वाला बणाई वाला कुव्वत
 वाला पाक है. अजीम बादशाह जे जिन्दा है. जे न सोता है न उस
 को मौत है. हमारा रब और तमाम फिरिशतों और इल का रब पाक
 है. अल्लाह के सिवा कोई ईबादत के लाईक नहीं. हम अल्लाह ही से
 मगाईरत याहते हैं. या अल्लाह तुज से जन्नत का सुवाल करते हैं
 और तुज से जहन्नम से पनाह मांगते हैं.

सुवाल : तरावीह में ऐक बार कुरआन अत्म करना सुन्नत
 है ?

जवाब : जे हां तरावीह की नमाज में ऐक बार कुरआन
 अत्म करना सुन्नते मुअक्कदा है और दोबार इज्जिलत और तीन बार
 अत्म करना अइजल या'नी जियादा सवाब है. लोग सुस्ती की वजह
 से ईस को न छोणें.

सुवाल : नमाजे तरावीह का वक्त क्या है ?

जवाब : नमाजे तरावीह का वोही वक्त है जो एशा का है. लेकिन तरावीह अदा करने का वक्त एशा की इर्ज नमाज अदा करने के बाद है ❀ तरावीह को वित्र की नमाज से पहले और वित्र के बाद भी पढ सकते हैं ❀ रमजान में जो आदमी एशा की इर्ज नमाज जमाअत के साथ पढी है वोही वित्र की नमाज जमाअत के साथ अदा कर सकता है. अगर एशा जमाअत से नहीं पढी तो वित्र की नमाज तन्हा पढे जमाअत से नहीं ❀ तरावीह की नमाज किसी वजह से नहीं अदा कर सका तो उस की कजा नहीं है. अगर कजा पढ ली तो वोह तरावीह नहीं बल्के वोह नइल नमाज है ❀ तरावीह में जमाअत सुन्नते किझाया है. अगर मस्जिद के सब लोग छोण देंगे तो सब गुनहगार होंगे ❀ तरावीह की नमाज मस्जिद में जमाअत के साथ पढना अइजल है. अगर घर में जमाअत के साथ पढी तो जमाअत के छोणने का गुनाह नहीं हुवा. मगर वोह सवाब नहीं मिलेगा जो मस्जिद में पढने से मिलता है ❀ अक एमाम दो मस्जिदों में तरावीह पढाता है तो अगर दोनों में पूरी पूरी भीस रकअत पढाये तो नाज्जिज है ❀ अगर मुक्तदी ने दो मस्जिदों में पूरी पूरी तरावीह पढी तो हरज नहीं. मगर वित्र अक मस्जिद में पढ लिया तो दूसरी मस्जिद में पढना ज्जिज नहीं ❀ लोगों ने तरावीह की नमाज पढ कर दोबारा पढना याहते हैं तो तन्हा तन्हा पढ सकते हैं. जमाअत की एज्जत नहीं ❀ बिला उज़्र बैठ कर तरावीह की नमाज पढना मक़ूह है ❀ दो रकअत पर बैठना भूल गया और जणा हो गया तो जब तक तीसरी रकअत का सजदा न किया हो बैठ जाये. और सजदमे सइव कर के नमाज पूरी कर ले और अगर सजदा कर लिया तो यार रकअत पूरी कर ले मगर येह सिर्फ़ दो ही रकअत शुमार होगी और अगर दो रकअत पर बैठ युका था फिर जणा हो कर दो रकअत पढा तो यार हुई ❀ किसी वजह से तरावीह में अत्मे कुरआन न हो तो सूरतों की

તરાવીહ પઢે. ઈસ કા તરીકા યેહ હૈ સૂરએ **سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ** સે સૂરએ નાસ તક દો બાર પઢે બીસ રકઅત પૂરી હો જાએંગી.

જુમુઆ કી નમાઝ

સુવાલ : જુમુઆ કે દિન વ રાત કી ક્યા ફઝીલત હૈ ?

જવાબ : જો મુસલમાન જુમુઆ કી રાત યા જુમુઆ કે દિન ઈન્તિકાલ કરેગા વોહ કબ્ર કે અઝાબ સે મહફૂઝ રહેગા.

હઝરતે જાબિર **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ફરમાયા : જો મુસલમાન જુમુઆ કે દિન યા જુમુઆ કી રાત મરેગા અઝાબે કબ્ર સે બચા લિયા જાએગા ઓર કિયામત કે દિન ઈસ તરહ આએગા કે ઉસ પર શહીદોં કી મોહર હોગી.

(બ હવાલા અબૂ નુએમ)

હઝરતે અબૂ હુરૈરા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ફરમાયા કે જુમુઆ મેં એક એસી સાઅત (વક્ત) હૈ કે મુસલમાન બન્દા અગર ઉસે પા લે ઓર ઉસ વક્ત અલ્લાહ તઆલા સે ભલાઈ કા સુવાલ કરે તો વોહ ઉસે દે દેગા.

(બ હવાલા બુખારી)

સુવાલ : જુમુઆ કી નમાઝ પઢને કે લિયે ક્યા ક્યા શર્તે હેં ?

જવાબ : નમાઝે જુમુઆ ફઝ હોને કી યેહ શર્તે હેં. શહર મેં મુકીમ હો. મુસાફિર ઓર દેહાત [ગાઉ] મેં જુમુઆ નહીં હૈ ❀ મર્દ આકિલ બાલિગ તન્દુરુસ્ત હો. નાબાલિગ મરીઝ પર જુમુઆ નહીં ❀ શહર મેં જુમુઆ કાઈમ કરને કે લિયે શહર કે સુન્ની બળે આલિમે દીન કી ઈજાઝત હોના ઉન કી ઈજાઝત કે બિગૈર જુમુઆ નહીં હોતા ❀ નમાઝે જુમુઆ સે પહલે ખુત્બા હોના બિગૈર ખુત્બા જુમુઆ નહીં ❀ જમાઅત યા'ની ઈમામ કે ઈલાવા કમ સે કમ તીન આદમી હોના, તન્હા યા દો આદમી સે જુમુઆ કી નમાઝ નહીં હોતી ❀ જુમુઆ કે દિન પહલી અઝાન કે બા'દ ખરીદના બેચના દોનોં નાજાઈઝ વ હરામ

है. पहली अज़ान के बाद ज़ुमुआ की तय्यारी करना और ज़ुमुआ के लिये जाना वाज़िब है.

सुवाल : फ़ुत्बे के वक्त नमाज़ पढ़ना या बात करना दुरुस्त है या नहीं ?

जवाब : जब फ़ुत्बा शुद्दअ हो जाये. तमाम हाज़िरीन पर सुनना और युप रहना फ़र्ज़ है. जो लोग इमाम से दूर हों के फ़ुत्बे की अवाज़ उन तक नहीं पहुंचती उन्हें भी युप रहना वाज़िब है. फ़ुत्बे के वक्त नमाज़ भी पढ़ना मन्अ है.

सुवाल : ज़ुमुआ के दिन कौन सा काम करना मुस्तहब है ?

जवाब : ज़ुमुआ के दिन नापुन तराशना, हजमत, बनवाना, गुस्ल करना, फ़ुशबू लगाना मुस्तहब है.

हज़रते सलमान फ़ारिसी رضي الله تعالى عنه से रिवायत है के रसूलुल्लाह صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ने ईरशाह फ़रमाया : जो शप्स ज़ुमुआ के दिन नहाये और जिस तहारत की इस्तिताअत हो करे और तेल लगाये और घर में जो फ़ुशबू हो मले फ़िर नमाज़ के लिये निकले और दो शप्सों में जुदाई न करे या'नी दो शप्स जो बैठे हुवे हैं उन्हें हटा कर बीच में न बैठे और जो नमाज़ उस के लिये लिप्पी गई है उसे पढे और इमाम जब फ़ुत्बा पढे तो युप रहे. इस के लिये उन गुनाहों की जो इस ज़ुमुआ और दूसरे ज़ुमुआ के दरमियान हैं मगफ़िरत हो जायेगी. (अ हवाला बुफ़ारी शरीफ़)

ईद और अकर ईद की नमाज़

ईदैन की इमीलत

हज़रते अबू उमामा رضي الله تعالى عنه से रिवायत है के रसूलुल्लाह صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ने ईरशाह फ़रमाया : जो ईदैन (ईद, अकर ईद) की रातों में कियाम करे या'नी इबादत करे उस का हिल न मरेगा जिस दिन लोगों का हिल मरेगा. (इब्ने माज़)

હઝરતે બુરૈદા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ઈદ કે દિન કુછ ખા કર નમાઝ કે લિયે તશરીફ લે જાતે ઓર બકર ઈદ કે દિન ન ખાતે જબ તક નમાઝ ન પઢ લેતે.

(બ હવાલા તિમિઝી શરીફ)

સુવાલ : ઈદ કે દિન કયા કામ મુસ્તહબ હૈ ?

જવાબ : ઈદ કે દિન યેહ કામ મુસ્તહબ હૈ. હજામત બનવાના, નાખુન તરાશના, ગુસ્લ વ મિસ્વાક કરના, અચ્છે કપળે પહનના નયા ન હો તો ધુલા પહનના, અંગૂઠી પહનના, ખુશબૂ લગાના, ફજા કી નમાઝ મહલ્લે કી મસ્જિદ મેં પઢના, નમાઝ સે પહલે સદકએ ફિત્ર અદા કરના, પૈદલ ઈદગાહ જાના, એક રાસ્તે સે જાના દૂસરે રાસ્તે સે વાપસ આના, નમાઝ કો જાને સે પહલે ખજૂર યા મીઠી ચીઝ ખાના, ખુશી ઝાહિર કરના, આપસ મેં મુબારક બાદ દેના, આહિસ્તા તક્બીર પઢના, ઈદ કી નમાઝ સે પહલે ઘર મેં યા ઈદગાહ મેં મર્દ વ ઔરતોં કો નફલ નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ.

સુવાલ : બકર ઈદ કે દિન કયા કામ મુસ્તહબ હૈ ?

જવાબ : ઈદ કે દિન જો કામ મુસ્તહબ હૈ. વોહી બકર ઈદ કે દિન ભી મુસ્તહબ હૈ. લેકિન બા'ઝ કામ મેં ફર્ક હૈ. વોહ યેહ હૈ કે નમાઝ સે પહલે કુછ ન ખાએ અગર્યે કુરબાની ન કરે. નમાઝ કે લિયે જાતે વક્ત રાસ્તે મેં બુલન્દ આવાઝ સે

اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ.

પઢે, જિસ કો કુરબાની કરની હો વોહ ચાંદ કી પહલી તારીખ સે દસવીં તારીખ તક ન હજામત બનવાએ ન નાખુન તરશવાએ. ઝીલ હિજજા કી નવીં તારીખ ફજા સે તેરહવીં કે નમાઝે અસ્ર તક હર ફર્ઝ નમાઝ કે બા'દ જો જમાઅત કે સાથ અદા કી ગઈ હો એક બાર બુલન્દ આવાઝ સે યેહ તક્બીરે તશરીફ

اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ.

પઢના વાજિબ હૈ.

સુવાલ : બરાએ મહેરબાની નમાઝે ઈદ, બકર ઈદ કી નમાઝ કા તરીકા બયાન કર દે ?

જવાબ : ઈદ, બકર ઈદ દોનોં નમાઝોં મેં નિચ્ચત, રુકૂઅ, સજદે કી તકબીર કે ઈલાવા ઝાઈદ છે તકબીરેં હેં. તીન તકબીરેં પહલી રકઅત મેં નિચ્ચત કે બા'દ કિરાઅત સે પહલે હૈ. ઓર તીન તકબીરેં દૂસરી રકઅત મેં કિરાઅત કે બા'દ રુકૂઅ સે પહલે હૈ.

ઈસ તરહ નિચ્ચત કરે : નિચ્ચત કી મેં ને દો રકઅત નમાઝ (ઈદ/બકર ઈદ) વાજિબ કી ઝાઈદ છે તકબીર કે સાથ વાસ્તે અલ્લાહ તઆલા કે પીછે ઈસ ઈમામ કે મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર. પહલે કાનોં તક હાથ લે જાએ ફિર અલ્લાહુ અકબર કહ કર નાફ કે નીચે હાથ બાન્ધ લે. ફિર સના પઢે. ફિર કાનોં તક હાથ ઉઠાએ અલ્લાહુ અકબર કહતા હુવા હાથ ઘોળ દે. ફિર કાનોં તક હાથ લે જાએ ઓર અલ્લાહુ અકબર કહતે હુવે હાથ ઘોળ દે. ફિર કાનોં તક હાથ લે જાએ ઓર અલ્લાહુ અકબર કહતા હુવા હાથ બાન્ધ લે. યા'ની પહલી તકબીર મેં હાથ બાન્ધ લે. ઈસ કે બા'દ દો તકબીર મેં હાથ લટકાએ રખે. ચૌથી તકબીર મેં હાથ બાન્ધ લે. યા યૂં યાદ રખે કે જહાં તકબીર કે બા'દ કુછ પઢના હો વહાં હાથ બાન્ધ લે. જહાં નહીં પઢના હો વહાં હાથ ઘોળ દે. ઈસ કે બા'દ ઈમામ بِسْمِ اللّٰهِ اَوَّلُ وَاٰخِرُ السُّورٰتِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ઓર સૂરત પઢે ઓર રુકૂઅ, સુજૂદ કરે. દૂસરી રકઅત મેં اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ઓર સૂરત પઢે. ફિર તીન બાર કાન તક હાથ લે જા કર અલ્લાહુ અકબર કહે ઓર હાથ ઘોળ દે ઓર ચૌથી બાર હાથ ઉઠાએ બિગૈર અલ્લાહુ અકબર કહતા હુવા રુકૂઅ ઓર સજદે મેં જાએ. ફિર અત્તહિયાત, દુરૂદે ઈબ્રાહીમ વગૈરા પઢે ઓર સલામ દોનોં તરફ ફેર કર નમાઝ પૂરી કરે. ઈસ કે બા'દ ઈમામ ખુત્બા પઢ કર દુઆ માંગે. (ઝાઈદ હર દો તકબીર કે દરમિયાન તીન તસ્બીહ કે બરાબર ઠહરે)

સજદએ સહવ કા બયાન

સુવાલ : સજદએ સહવ કબ વાજિબ હોતા હૈ ?

જવાબ : નમાઝ કે વાજિબાત મેં સે કોઈ વાજિબ ભૂલ સે છૂટ જાએ તો ઈસ કે બદલે મેં સજદએ સહવ વાજિબ હૈ. (વાજિબાતે નમાઝ દેખેં) ❀ કોઈ જાન કર નમાઝ કે વાજિબ છોળ દે ઉસ કી નમાઝ નહીં હોગી ❀ જિસ પર સજદએ સહવ વાજિબ હૈ ઉસ કો ન કરે તો ઉસ કી ભી નમાઝ નહીં હોગી બલકે નમાઝ લૌટાના વાજિબ હૈ ❀ ફર્જ છૂટ જાને સે નમાઝ નહીં હોગી સજદએ સહવ સે વોહ કમી પૂરી નહીં હોગી ❀ નમાઝ કી સુન્નત વ મુસ્તહબ મસલન બિસ્મિલ્લાહ, સના, આમીન, રુકૂઅ, સજદે કી તક્બીરેં છૂટ જાને સે સજદએ સહવ વાજિબ નહીં હોતા હૈ. ઈસ સે નમાઝ હો જાએગી મગર લૌટા લેના મુસ્તહબ હૈ. અગર્યે ભૂલ કર યા જાન કર છોળા હો ❀ નમાઝ મેં અત્તહિયાત યા દુઆએ કુનૂત યા ઈમામ ને ઝોહર યા અસ્ર કી નમાઝ મેં બુલન્દ આવાઝ સે **الله أكبر** યા સૂરત પઢા યા ઈમામ ને મગરિબ યા ઈશા યા ફજ કી નમાઝ મેં આહિસ્તા **الله أكبر** યા સૂરત પઢા તો સજદએ સહવ વાજિબ હો ગયા ❀ નમાઝ મેં દો તીન વાજિબ છૂટ ગએ તો સબ કે લિયે દો હી સજદએ સહવ કાફી હૈ. વિત્ર કી નમાઝ મેં દુઆએ કુનૂત પઢના ભૂલ ગયા તો આખિર મેં સજદએ સહવ કરે ❀ રુકૂઅ યા સજદે મેં કુરઆન પઢા તો સજદએ સહવ વાજિબ હૈ ❀ ચાર રકઅત વાલી ફર્જ નમાઝ મેં દો રકઅત પર બૈઠના ભૂલ ગયા. જબ તક સીધા ખળા ન હો તો લૌટ આએ ઔર સજદએ સહવ નહીં હૈ. અગર સીધા ખળા હો ગયા તો ન લૌટે ઔર આખીર મેં સજદએ સહવ કરે ઔર અગર સીધા ખળા હો કર લૌટા તો સજદએ સહવ કરે. નમાઝ હો જાએગી મગર ગુનહગાર હુવા. લિહાઝા હુકમ હૈ કે લૌટા તો ફૌરન ખળા હો જાએ ઔર નમાઝ પૂરી કર કે સજદએ સહવ કરે.

सुवाल : सजदअे सहव का तरीका बयान इरमाअें ?

जवाब : पहले नमाज की रकअतें पूरी करें और अत्तहिय्यात पढ कर सिर्फ दाईं तरफ सलाम इेर के दो सजदे करें. इस के बा'द अत्तहिय्यात और दुइदे एब्राहीम व हुआ पढ कर दोनों तरफ सलाम इेर कर नमाज पूरी करें.

सजदअे तिलावत का बयान

हजरते अबू हुरैरा رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ से रिवायत है के रसूले करीम صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने इरशाह इरमाया : जब हजरते आदम عَلَيْهِ السَّلَام की औलाद सजदे की आयत पर सजदा करती है. शैतान हट जाता है और रो रो कर कडता है. छाअे मेरी बरबादी हो आदम की औलाद को सजदे का हुकम हुआ उस ने सजदा किया उस के लिये जन्नत है और मुझे हुकम हुआ मैं ने इन्कार किया मेरे लिये दोजभ है.

सुवाल : कुरआने पाक में कुल कितने सजदे की आयतें हैं ?

जवाब : कुरआने पाक में कुल यौदह सजदे हैं. कुरआने पाक में जहां सजदे की आयत हैं. वहां **अरसजदा** लिभा हुआ है ❀ आयते सजदा पढने या सुनने से सजदा करना वाजिब हो जाता है.

पढने में शर्त येह है के इतनी आवाज से हो के अगर कोई उठर न हो तो फुद सुन सके और सुनने वाले के लिये येह उठरी नहीं के अपने कसद व इरादे से सुना हो बिला कसद सुनने से भी सजदअे तिलावत वाजिब हो जाता है ❀ सजदा वाजिब होने के लिये पूरी आयत का पढना उठरी नहीं. बल्के वोह लइज जिस में सजदे का अस्ल हई पाया जाता है. उस के साथ पहले या बा'द का कोई लइज मिला कर पढा तो सजदा वाजिब हो गया ❀ सजदे की आयत इतनी आवाज से पढा के सुन सकता था मगर शोरो गुल या बहरे की वजह से नहीं सुन सका तो सजदा वाजिब हो गया. अगर महज छोट हिले आवाज पैदा न हो तो वाजिब न हुआ ❀ इमाम ने नमाज में सजदे

કી આયત પઢી તો મુક્તદિયોં પર ભી સજદએ તિલાવત વાજિબ હો ગયા. અગર્યે મુક્તદી ને ન સુના હો.

સુવાલ : સજદએ તિલાવત કા તરીકા ક્યા હૈ ?

જવાબ : સજદએ તિલાવત કા સુન્નત તરીકા યેહ હૈ કે હાથ ઉઠાએ બિગૈર અલ્લાહુ અકબર કહતા હુવા સજદે કો જાએ ઔર કમ સે કમ ત્રીન બાર سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى પઢે. ફિર બિગૈર અત્તહિય્યાત પઢે અલ્લાહુ અકબર કહતા હુવા ખળા હો જાએ સજદએ તિલાવત હો ગયા. સજદએ તિલાવત કે લિયે ભી નમાઝ કી તરહ તહારત વ વુઝૂ વગૈરા શર્ત હૈ ❀ નમાઝ મેં સજદે કી આયત પઢી તો ફૌરન સજદા કરના વાજિબ હૈ. અગર નમાઝ સે બાહર પઢી ફૌરન સજદા કરના વાજિબ નહીં અગર બા વુઝૂ હૈ તો ફૌરન સજદા કર લેના બેહતર હૈ ❀ એક બૈઠક મેં સજદે કી એક આયત કો બાર બાર પઢા યા સુના તો એક હી સજદા વાજિબ હોગા ❀ એક સજદે કી આયત કો અલગ અલગ બૈઠક મેં પઢા યા સુના તો અલગ અલગ બૈઠક મેં જિતની બાર પઢા યા સુના તો ઈતની હી બાર સજદે વાજિબ હૈ ❀ અગર સજદએ તિલાવત કરને વાલે કી બૈઠક એક હૈ ઔર સુનને વાલોં કી બૈઠક અલગ અલગ હૈ તો તિલાવત કરને વાલે પર એક હી સજદા ઔર સુનને વાલોં કી જિતની બૈઠક ઉતને હી સજદે વાજિબ હૈ ❀ ત્રીન લુકમે ખાને ત્રીન ઘૂંટ પાની પીને ત્રીન કલિમે બોલને ત્રીન કદમ મૈદાન મેં ચલને સે મજલિસ, બૈઠક બદલ જાતી હૈ ❀ પૂરી સૂરત પઢના ઔર સજદે કી આયત કો ઇળોળ ઢેના મકરૂહે તહરીમી હૈ.

સજદએ શુક કા બયાન

સુવાલ : સજદએ શુક કબ ક્રિયા જાતા હૈ ઔર ઈસ કા તરીકા ક્યા હૈ ?

જવાબ : કોઈ ને'મત હાસિલ હુઈ જૈસે ઔલાદ પૈદા હુઈ યા કોઈ માલ પાયા યા ગુમશુદા ચીઝ મિલ ગઈ યા મરીઝ અચ્છા હો ગયા.

યા મુસાફિર ઘર વાપસ હુવા તો સજદએ શુક કરના મુસ્તહબ હૈ. ઈસ કા તરીકા વોહી હૈ જો સજદએ તિલાવત કા હૈ યા'ની બિગૈર રુકૂઅ સજદે મેં તીન બાર **سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى** પઢ કર ખળે હો જાએ.

મુસાફિર કી નમાઝ કા બયાન

હઝરતે આઈશા **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا** ફરમાતી હૈં નમાઝ દો રકઅત ફર્જ કી ગઈ. ફિર જબ હુઝૂર **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને હિજરત ફરમાઈ તો ચાર ફર્જ કર દી ગઈ ઔર સફર કી નમાઝ ઉસી પહલે ફર્જ પર છોળ દી ગઈ. (બુખારી)

સુવાલ : શરઈ મુસાફિર કૌન હૈ ઔર મુસાફિર કી નમાઝ કે બારે મેં ક્યા હુકમ હૈ ?

જવાબ : શરઈ મુસાફિર વોહ હૈ જો બાનવે કીલો મીટર કે સફર કી નિયત સે અપને ઘર કે આબાદી સે બાહર નિકલે. વોહ ઝોહર, અસ્ર, ઈશા કી ચાર રકઅત ફર્જ નમાઝેં કસ્ર યા'ની સિફ દો રકઅત પઢે. ફજ, મગરિબ, વિત્ર ઔર સુન્નત નમાઝોં મેં કસ્ર નહીં યા'ની પૂરી રકઅતેં પઢે.

સુવાલ : મુસાફિર કિસી જગહ પન્દરહ દિન યા ઈસ સે ઝિયાદા ઠહરને કી નિયત કર લી તો ઉસ કી નમાઝ કા ક્યા હુકમ હૈ ?

જવાબ : વોહ મુસાફિર મુકીમ હો ગયા. યા'ની અપની નમાઝેં પૂરી અદા કરે. પન્દરહ દિન સે કમ ચૌદહ દિન ઠહરને કી નિયત કરે તો ચાર રકઅત વાલી ફર્જ નમાઝેં કસ્ર યા'ની દો દો રકઅત પઢે ❀ અગર આજ કલ કરતે કરતે પન્દરહ દિન સે ઝિયાદા ઠહર ગયા ફિર ભી વોહ કસ્ર કરે ❀ મુસાફિર અગર મુકીમ ઈમામ કી ઈક્તિદા મેં પઢે તો પૂરી નમાઝ પઢે ❀ મુકીમ અગર મુસાફિર કી ઈક્તિદા મેં નમાઝ પઢે તો જબ મુસાફિર દો રકઅત પર સલામ ફેર દે તો મુકીમ ખળે હો કર બિગૈર **الْحَمْدُ لِلَّهِ** ઔર સૂરત પઢે તીન તસ્બીહ કે બરાબર ખળે રહ કર રુકૂઅ સજદે કર કે નમાઝ પૂરી કર લે. ❀ સફર કી હાલત

મૈં નમાઝ કઝા હો જાએ તો ચાર વાલી દો રકઅત કઝા કરે ❀ સફર કી હાલત મૈં ઘર કી કઝા નમાઝેં પઢના ચાહે તો પૂરી પઢે ❀ લળકી શાદી કર કે સુસરાલ ચલી ગઈ તો યેહી ઉસ કા વતને અસ્લી હૈ. યહાં મુસાફિર નહીં નમાઝેં પૂરી પઢેગી. અગર સુસરાલ સે મૈકે બાનવે (92) કીલો મીટર દૂર હૈ. અગર મૈકે જાએ ઓર પન્દરહ દિન સે કમ રહે તો ચાર વાલી ફર્જ નમાઝ દો રકઅત પઢેગી.

મરીઝ કી નમાઝ કા બયાન

હઝરતે ઈમરાન બિન હુસૈન رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ બીમાર થે. રસૂલે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ સે નમાઝ કે બારે મૈં સુવાલ કિયા. રસૂલે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ફરમાયા : ખળે હો કર નમાઝ પઢો. અગર તાકત ન હો તો બૈઠ કર ઓર ઈસ કી ભી તાકત ન હો તો લૈટ કર, અલ્લાહ તઆલા કિસી નફ્સ કો તક્લીફ નહીં દેતા મગર ઈતન્ની કે ઉસ કી તાકત હો. (બુખારી)

સુવાલ : કૌન શખ્સ બૈઠ કર નમાઝ પઢ સકતા હૈ ?

જવાબ : જિસ શખ્સ કો બીમારી કી વજહ સે ખળે હો કર નમાઝ પઢને કી તાકત ન હો કે ખળે હો કર પઢને સે નુક્સાન હોગા યા મરઝ બઢ જાએગા યા દેર મૈં અચ્છા હોગા યા ચક્કર આતા યા ખળે હોને સે કતરા આએગા યા નાકાબિલે બરદાશત દર્દ હોગા તો ઈન સૂરતોં મૈં બૈઠ કર રુકૂઅ સજદે કે સાથ નમાઝ અદા કરે.

સુવાલ : જો કિસી તરહ બૈઠ ભી નહીં સકતા વોહ કિસ તરહ નમાઝ પઢે ?

જવાબ : વોહ દીવાર યા તક્યે યા કિસી આદમી પર ટેક લગા કે પાઉં સમેટ કર ઈશારે સે નમાઝ પઢે. રુકૂઅ મૈં સર કમ ઓર સજદે મૈં ઝિયાદા ઝુકાએ. યેહ ભી ન હો સકે તો ચીત લૈટ કર ઈસ તરહ પઢે કે સર કે નીચે તક્યા રખ કર ઊંચા કિબ્લે કી તરફ કર લે ઓર પાઉં મોળ સકે તો મોળ લે ઓર સર કે ઈશારે સે પઢે ❀ ચીત લૈટ કર ન પઢ

सके तो करवट पर एस तरह लैटे के सर शिमाव और पाँउं जुनूब की तरफ़ और मुंह किबले की तरफ़ हो ❀ बैठ कर पढना मुम्किन हो तो लैट कर नमाज न होगी ❀ मरीज को जिस तरह आसान हो उसी तरह बैठे, नमाज़ी की तरह बैठना ज़रूरी नहीं ❀ जो कोई भणा हो सकता है लेकिन रुकूअ सजदे नहीं कर सकता तो बेहतर है के बैठ कर एशारे से नमाज पढे.

सुवाल : एशारे या बैठ कर नमाज पढने में तक्या या किसी तप्ते पर सजदा कर सकते हैं या नहीं ?

जवाब : सजदे के लिये तक्या वगैरा कोई चीज पेशानी के करीब ला कर उस पर सजदा करना मक़रूहे तहरीमी है ❀ पेशानी पर जम्म की वजह से सजदा नहीं कर सकता तो नाक पर सजदा करे ❀ जो सर के एशारे से भी नमाज न पढ सके उस पर साकित या'नी उस पर नमाज नहीं है. आंभ या त्वों या दिल् के एशारे से नमाज नहीं होती है ❀ जिस की छे वक्त नमाज एस तरह गुज़र जाये के सर से एशारा भी न कर सका तो उस नमाज की कज़ा भी नहीं और न उस का इंदया है और एस से कम हो तो कज़ा है ❀ मरीज एस हालत को पहुंय गया के रुकूअ सजदे की ता'दाद याद नहीं रभ सकता तो उस पर नमाज की अदाओगी ज़रूरी नहीं ❀ बैठ कर नमाज पढ रहा था नमाज के दरमियान भणे होने की ताकत आ गई तो बाकी नमाज भणे हो कर अदा करे.

मस्जिद के आदाव

कुरआन में है : **तर्जमा :** मस्जिदें वोही आबाद करते हैं जो अल्लाह और कियामत के दिन पर ईमान लाये और नमाज काँम करे और जकात दे और अल्लाह के सिवा किसी से न डरे बेशक वोह राह पाने वालों में से होंगा.

❀ हज़रते अबू हु़रैरा رضي الله تعالى عنه से रिवायत है के रसूलुल्लाह صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने इरमाया : मर्द की नमाज मस्जिद में जमाअत के

साथ, घर में और बाजार में पढ़ने से पच्चीस दरजा ज़ियादा है. और ये छे ईस तरह है के जब अच्छी तरह पुजू कर के मस्जिद के लिये निकला तो जो कदम चलता है उस से पच्चीस दरजा बुलन्द होता है और गुनाह मिटता है और जब नमाज पढ़ता है तो इरिशते बराबर उस पर दुइद बेजते रहते हैं जब तक अपने मुसल्ले पर है और हमेशा नमाज में है जब तक नमाज का इन्तिजार कर रहा है. (बुधारी)

✽ हजरते अबू हुरैरा رضي الله تعالى عنه से रिवायत है के रसूलुल्लाह صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ने इरमाया : अल्लाह तआला को सब जगह से ज़ियादा महबूब मस्जिदें हैं और सब से ज़ियादा नापसन्द बाजार है. (मुस्लिम)

✽ हजरते अबू उमामा رضي الله تعالى عنه से रिवायत है के रसूलुल्लाह صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ने इरमाया : सुबह और शाम मस्जिद को जाना अल्लाह की राह में जिहाद करने की तरह है. (तबरानी)

सुवाल : मस्जिद में दाखिल होने के क्या आदाब हैं ?

जवाब : मस्जिद अल्लाह का घर है. ईस में दाखिल होने के आदाब व तरीका ये छे हैं. जब मस्जिद में दाखिल हो तो पहले दायां पाउं रभे और ये छे दुआ पढे. **अल्लाहुम्भइत्त ली अब्बाज रह-मतिक. तर्जमा :** ओ अल्लाह मेरे लिये रहमत का दरवाजा खोल दे. जब मस्जिद से बाहर निकले तो पहले बायां पाउं निकाले और जूता पहले दाहिने पाउं में पहने और निकलते वक्त ये छे दुआ पढे.

अल्लाहुम्भ धन्नी अस-अलुक मिन इदलिक व रह-मतिक.

तर्जमा : ओ अल्लाह मैं तेरी रहमत व इज़्जल का सुवाल करता हूं.

सुवाल : दुन्या में सब से अइजल तरीन मस्जिद कौन सी है और ईस के बा'द कौन सी है ?

जवाब : तमाम दुन्या की मस्जिदों में सब से अइजल तरीन मस्जिद, का'बा शरीफ़ की मस्जिद हुराम है. इर मदीना शरीफ़ में

મસ્જિદે નબવી શરીફ છે. ફિર મસ્જિદે બૈતુલ મુકદ્દસ છે ફિર મસ્જિદે કુબા છે, ફિર જામેઅ મસ્જિદ ફિર મહલ્લે કી મસ્જિદ ફિર મસ્જિદે શારેઅ ★ મહલ્લે કી મસ્જિદ મેં નમાઝ પઢના અગર્યે લોગ જમાઅત મેં કમ હોં જામેઅ મસ્જિદ સે અફઝલ છે. અગર્યે જામેઅ મસ્જિદ મેં બળી જમાઅત હો ★ અગર મહલ્લે કી મસ્જિદ મેં જમાઅત નહીં હોતી તો તન્હા જાએ ઓર અઝાનો ઇકામત કહ કર નમાઝ પઢે વોહ જામેઅ મસ્જિદ કી જમાઅત સે અફઝલ છે ★ ચન્દ મસ્જિદેં બરાબર હોં તો વોહ મસ્જિદ ઇખ્તિયાર કરે જિસ કા ઇમામ ઝિયાદા ઇલ્મ વ સલાહ વાલા હો.

સુવાલ : અગર મહલ્લે કી મસ્જિદ મેં જમાઅત ન મિલી તો ક્યા દૂસરી મસ્જિદ મેં જમાઅત કે લિયે જાના વાજિબ છે ?

જવાબ : વાજિબ નહીં અફઝલ છે. દૂસરી મેં ભી ન મિલે તો ઉસી મસ્જિદ મેં નમાઝ પઢના ઓલા વ બેહતર છે. ★ અગર મહલ્લે કી મસ્જિદ મેં પહલી તકબીર યા એક દો રકઅત છૂટ ગઈ ઓર દૂસરી મસ્જિદ મેં અઝાન કહી ઓર જમાઅત કે લિયે કોઈ નહીં છે તો મુઅઝ્ઝિન તન્હા ઉસી મસ્જિદ મેં નમાઝ પઢ લે દૂસરી મસ્જિદ ન જાએ ★ મસ્જિદ કા ઇમામ બદકાર, સૂદ ખોર હો યા ઉસ મેં ઐસી બુરાઈ હો જિસ કી વજહ સે ઉસ કે પીછે નમાઝ મન્અ છે. તો મસ્જિદ છોળ કર દૂસરી મસ્જિદ કો જા સકતા છે. ★ અઝાન કે બા'દ મસ્જિદ સે નિકલને કી ઇજાઝત નહીં. હદીસ મેં છે અઝાન કે બા'દ મસ્જિદ સે નહીં નિકલતા મગર મુનાફિક. અગર વોહ દૂસરી મસ્જિદ કા ઇમામ છે યા જા કર જમાઅત મેં વાપસ આને કા ઇરાદા છે તો જા સકતા છે. ★ અગર નમાઝ પઢ ચુકા છે તો અઝાન કે બા'દ જા સકતા છે. મગર ઝોહર ઓર ઇશા કી ઇકામત હો ગઈ તો ન જાએ બલ્કે નફલ કી નિચ્ચત સે જમાઅત મેં શરીક હો જાને કા હુકમ છે.

સુવાલ : મસ્જિદ મેં ક્યા ખા કર જાના નાજાઈઝ હૈ ?

જવાબ : કચ્યા લહસન યા પિયાઝ ખા કર જાના નાજાઈઝ હૈ.

જબ તક ઉસ કી બૂ બાકી હૈ. યેહી હુકમ ઉન ચીઝોં મેં જિસ મેં બદબૂ હો. ઉસ કો મસ્જિદ મેં લેજાના જાઈઝ નહીં. જૈસે મૂલી, કચ્યા ગોશત, મછલી, મિટ્ટી કા તેલ, રિયાહ ખારિજ કરના, જિસ કે ઝખ્મ સે બદબૂ આતી હો, બદબૂદાર દવા ★ મસ્જિદ મેં નજાસત લે કર જાના અગર્યે ઉસ સે મસ્જિદ આલૂદા ન હો યા જિસ કે બદન પર નજાસત લગી હો. ઉસ કો મસ્જિદ મેં જાના મન્અ હૈ ★ હૈઝ વ નિફાસ વાલી ઔરત કો મસ્જિદ મેં જાના મન્અ હૈ ★ મસ્જિદ મેં નાપાક તેલ જલાના નાપાક ગારા મસ્જિદ મેં લગાના મન્અ હૈ ★ બચ્યે ઔર પાગલ જિસ સે નજાસત કા ગુમાન હો મસ્જિદ મેં લે જાના હરામ હૈ. નજાસત કા ગુમાન ન હો તો મકરૂહ હૈ.

બા જમાઅત નમાઝ કી બયાન

✿ હઝરતે ઈબ્ને ઉમર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ફરમાયા : જમાઅત કી નમાઝ તન્હા પઢને સે સત્તાઈસ દરજા બઢ કર હૈ (તિર્મિઝી)

✿ ઈબ્ને ખુઝૈમા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ફરમાયા : જિસ ને બા જમાઅત ઈશા કી નમાઝ પઢી ગોયા આધી રાત કિયામ કિયા. ઔર જિસ ને ફજ કી નમાઝ જમાઅત સે પઢી ગોયા પૂરી રાત કિયામ કિયા (યા'ની પૂરી રાત ઈબાદત કી) (મુસ્લિમ)

સુવાલ : જમાઅત કે સાથ નમાઝ પઢના ફર્ઝ હૈ યા વાજિબ યા સુન્નત હૈ ?

જવાબ : બા જમાઅત નમાઝ પઢના સુન્નતે મુઅક્કદા હૈ. જો વાજિબ કે કરીબ હૈ. ઈસ કા સવાબ અકેલે પઢને સે સત્તાઈસ દરજા ઝિયાદા હૈ.

સુવાલ : ફજ કી સુન્નત નહીં પઢી ઔર જમાઅત શુરૂઅ હો ગઈ હો તો જમાઅત મેં શરીક હો જાએ યા ફજ કી સુન્નત પઢે ?

જવાબ : અગર સુન્નત પઢને મેં જમાઅત કી એક રકઅત યા ઈમામ કા'દે મેં મિલ જાએગા તો પહલે સુન્નત પઢે. ફિર જમાઅત મેં શરીક હો. અગર કા'દા મેં ભી મિલને કી ઉમ્મીદ ન હો તો જમાઅત મેં શરીક હો કર નમાઝ પૂરી કરે. ઔર સૂરજ નિકલને કે બીસ મિનટ બા'દ ઝવાલ સે પહલે દો રકઅત સુન્નત પઢ લે. અગર ઝવાલ સે પહલે નહીં પઢ સકા તો ઈસ કે બા'દ ન પઢે. ક્યૂંકે સુન્નત કી કઝા નહીં.

સુવાલ : ચાર રકઅત વાલી નમાઝ મેં ઈમામ ને એક રકઅત પઢ લી ઉસ કે બા'દ મુક્તદી શરીક હુવા. અબ એક રકઅત કબ પૂરી કરેગા ?

જવાબ : જબ ઈમામ ચારોં રકઅત નમાઝ પૂરી કર કે કા'દે મેં દાઈં તરફ સલામ ફેરે. અબ મુક્તદી બિગૈર સલામ ફેરે ખળે હો કર કિરાઅત કે સાથ એક રકઅત પૂરી કર કે દાઈં બાઈં તરફ સલામ ફેર કર નમાઝ પૂરી કર લે ★ ઈસી તરહ ચાર રકઅત વાલી નમાઝ મેં ઈમામ કે દો રકઅત તીન રકઅત પઢ લેને કે બા'દ સિર્ફ એક રકઅત મેં શરીક હુવા. તો ચૌથી રકઅત મેં ઈમામ દાઈં તરફ સલામ ફેરને કે બા'દ બિગૈર સલામ ફેરે બાકી દો રકઅત યા તીન રકઅત નમાઝ ખળે હો કર કિરાઅત ઔર રુકૂઅ વ સુજૂદ કે સાથ પૂરી કરે અત્તહિયાત, દુરૂદે ઈબ્રાહીમ પઢ કર દોનોં તરફ સલામ ફેર કર નમાઝ પૂરી કરે.

સુવાલ : ક્યા સૂદ ખોર, શરાબી, જુવારી, ઝૂટ બોલને વાલા એ'લાનિયા ગુનાહ કરને વાલે કો ઈમામ બનાના ઉસ કે પીછે નમાઝ પઢના જાઈઝ હૈ ?

જવાબ : એસે શખ્સ કો ઈમામ બનાના જાઈઝ નહીં. ઉસ કે પીછે નમાઝ પઢના મકરૂહે તહરીમી હૈ. યા'ની અગર કિસી ને ઉસ કી

ઈક્તિદા મેં નમાઝ પઢી તો ઉસ નમાઝ કો દોહરાના વાજિબ હૈ. નહીં દોહરાયા તો ગુનહગાર હુવા.

સુવાલ : એક હી મુક્તદી હો તો ઈમામ કે કિસ તરફ ખળા હોગા ?

જવાબ : અકેલા મદ અગર્યે લળકા હો ઈમામ કે બરાબર દાઈ જાનિબ ખળા હો. બાઈ જાનિબ ખળા હોના મકરૂહ હૈ. દો મુક્તદી હોં તો પીછે ખળે હોં બરાબર ખળા હોના મકરૂહે તન્જીહી હૈ. દો સે ઝિયાદા હો તો ઈમામ કે બરાબર ખળા હોના મકરૂહે તહરીમી હૈ
★ એક શપ્સ ઈમામ કે બરાબર ખળા થા ઉસ કે બા'દ ફિર એક આદમી આયા તો ઈમામ આગે બઢ જાએ ઓર આને વાલા મુક્તદી કે બરાબર ખળા હો કર ઈમામ કે પીછે નમાઝ અદા કરે ★ સફેં મિલ કર ખળી હોં કે બીચ મેં જગહ ખાલી ન રહ જાએ ઓર સબ કે મૂઢે એક દૂસરે કે બરાબર રહે.

કઝા નમાઝોં કા બયાન

બુખારી વ મુસ્લિમ મેં હૈ કે રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ફરમાયા : જો નમાઝ સે સો જાએ યા ભૂલ જાએ તો જબ યાદ આએ પઢ લે કે વોહી ઉસ કા વક્ત હૈ.

સહીહ મુસ્લિમ કી રિવાયત મેં હૈ કે સોતે મેં (અગર નમાઝ જાતી રહી) તો કુસૂર નહીં કુસૂર તો બેદારી મેં હૈ.

સુવાલ : જિસ કી નમાઝ કઝા હો ગઈ હૈ. ઉસ કે બારે મેં કયા હુકમ હૈ ?

જવાબ : બિલા ઉઝરે શરઈ નમાઝ કઝા કર દેના બહુત સખ્ત ગુનાહ હૈ. ઈસ પર ફર્જ વ લાઝિમ હૈ કે ઈસ કી કઝા પઢે ઓર કઝા પઢ કર સચ્ચે દિલ સે તૌબા કરે કે આઈન્દા નમાઝ નહીં છોળેગા. સચ્ચે દિલ સે તૌબા ઓર મકબૂલ હજ સે ગુનાહ મુઆફ હો જાતા હૈ. બિગૈર કઝા પઢે તૌબા કરે તો વોહ તૌબા નહીં કઝા નમાઝ ઉસ કે ઝિમ્મે બાકી રહેગી.

સુવાલ : કઝા નમાઝ પઢને કા વક્ત કયા હૈ ?

જવાબ : કઝા નમાઝ પઢને કા કોઈ વક્ત મુકરર નહીં હૈ. ઉઝ્રા મેં જબ ભી પઢેગા બરિયુઝ્ઝિમ્મા હો જાએગા. ફજ, ઝોહર, અસ્ર , મગરિબ, ઈશા સે પહલે ઓર બા'દ કિસી વક્ત ભી કઝા નમાઝ પઢ સકતે હૈં. સિફ સૂરજ નિકલતે ડૂબતે ઓર ઝવાલ કે વક્ત કઝા નમાઝ પઢના નાજાઈઝ હૈ. ઈન તીનોં વક્તોં કે ઈલાવા જબ ભી પઢે તો કઝા નમાઝ કા ઝિમ્મા ખત્મ હો જાએગા.

સુવાલ : કિસી કી નમાઝ ઘર મેં યા સફર મેં કઝા હુઈ વોહ કિસ તરહ કઝા પઢે ?

જવાબ : જિસ કી નમાઝ સફર મેં કઝા હુઈ ઓર ઘર મેં પઢે તો ચાર રકઅત વાલી નમાઝ દો રકઅત પઢે ❀ જિસ કી નમાઝ ઘર મેં કઝા હુઈ ઓર સફર મેં કઝા પઢે તો પૂરે ફર્ઝ ઓર વાજિબ નમાઝ કી કઝા કરે. સુન્નત નમાઝોં કી કઝા નહીં હૈ ❀ જિસ કી નમાઝ સિહ્હત કી હાલત મેં કઝા હુઈ થી બીમારી કી હાલત મેં પઢે તો બૈઠ કર યા ઈશારે સે જિસ તરહ પઢ સકે પઢ લે ❀ બીમારી કી હાલત મેં કઝા હુઈ થી તો સિહ્હત કી હાલત મેં પઢે તો ખળે, રુકૂઅ સજદે કે સાથ સિહ્હત કી તરહ પઢે.

સુવાલ : કિસી કી પાંચ વક્ત યા ઝિયાદા નમાઝોં કઝા હો ગઈ તો કિસ તરહ કઝા પઢે ?

જવાબ : કઝા નમાઝોં તરતીબ સે પઢના ફર્ઝ હૈ. મસલન : ફજ સે ફજ તક નમાઝોં કઝા હો ગઈ તો પહલે ફજ ફિર ઝોહર ફિર અસ્ર ફિર મગરિબ ફિર ઈશા ફિર વિત્ર ફિર ફજ પઢે ❀ કિસી કી ઈશા કઝા હો ગઈ તો પહલે ફર્ઝ ફિર વિત્તરે વાજિબ ફિર ફજ પઢે. યાદ હોતે હુવે પહલે વિત્ર ફિર ઈશા ફિર ફજ પઢા તો તરતીબ કે ખિલાફ પઢના નાજાઈઝ હુવા ❀ ફજ કી નમાઝ કઝા હો ગઈ યાદ હોતે હુવે ઝોહર પઢ લી ફિર ફજ પઢી તો ઝોહર નહીં હુઈ ❀ કઝા

નમાઝ યાદ ન રહી વક્તિયા પઢ લી, પઢને કે બા'દ યાદ આઈ વક્તિયા હો ગઈ ❀ વક્તિયા પઢતે વક્ત કઝા નમાઝ યાદ આઈ તો પહલે કઝા પઢે વરના વક્તિયા ન હોગી.

સુવાલ : કિતની કઝા નમાઝ પર તરતીબ ફર્ઝ હૈ ઓર કિતની પર તરતીબ નહીં હૈ ?

જવાબ : જિસ કી છે વક્ત સે કમ નમાઝ કઝા હુઈ ઉસ પર તરતીબ ફર્ઝ હૈ. યા'ની પહલે કઝા નમાઝ ફિર વક્તિયા પઢે અગર પહલે વક્તિયા ફિર કઝા પઢી તો વક્તિયા ન હુઈ ઓર જિસ કી છે વક્ત કી નમાઝ કઝા હો ગઈ યા'ની છટી નમાઝ કા વક્ત ખત્મ હો ગયા તો ઉસ પર તરતીબ ફર્ઝ નહીં હૈ યા'ની નમાઝ કે વક્ત મેં ગુન્જાઈશ ઓર કઝા નમાઝ યાદ હોને કે બા વુજૂદ પહલે વક્તિયા ફિર કઝા પઢે તો નમાઝ હો જાએગી ❀ છે વક્ત નમાઝ એક સાથ કઝા હો ગઈ યા અલગ તૌર પર છે વક્ત કી નમાઝ કઝા હુઈ ફિર ભી તરતીબ ફર્ઝ નહીં યા'ની વક્તિયા પઢ કર ફિર કઝા પઢી તો હો જાએગી.

સુવાલ : સાહિબે તરતીબ કિસે કહતે હૈં ઓર ઈસ કા કયા હુકમ હૈ ?

જવાબ : જિસ કી છે વક્ત સે કમ નમાઝ કઝા હુઈ હો ઉસ કો સાહિબે તરતીબ કહતે હૈં. ઈસ કા હુકમ યેહ હૈ કે પહલે વોહ કઝા પઢે ફિર વક્તિયા પઢે ❀ જિસ કી એક હફતે યા એક માહ કી નમાઝ કઝા હો ગઈ. ઉસ ને સબ કઝા નમાઝેં પઢ લી તો ફિર વોહ સાહિબે તરતીબ હો જાએગા.

કઝાએ ઉમ્મી કા બયાન

સુવાલ : . જિસ કી એક સાલ, એક માહ કી નમાઝ કઝા હો ગઈ હૈ. વોહ કિસ તરહ કઝા પઢે ?

જવાબ : જિસ કી એક માહ યા ઈસ સે ઝિયાદા નમાઝેં કઝા હો ગઈ હૈ અગરેં સબ કી કઝા જલ્દ સે જલ્દ પઢના વાજિબ હૈ. મગર

ઝરિયાત કો પૂરી કરતે હુવે જબ ભી ફુરસત મિલે પઢતા રહે યહાં તક કે કઝા પૂરી હો જાએ. જબ તક કઝા નમાઝેં ન પઢે ઉસ કે ઝિમ્મે બાકી રહેગી.

સુવાલ : જિસ કી એક સાલ કી નમાઝ કઝા હુઈ વોહ એક દિન કી કિતની રકઅત નમાઝ કઝા કરેગા ?

જવાબ : એક દિન કી બીસ રકઅત નમાઝ કઝા કરેગા દો ફર્ઝ ફજ્ર, ચાર ફર્ઝ ઝોહર, ચાર ફર્ઝ અસ્ર, ત્રીન ફર્ઝ મગરિબ, ચાર ફર્ઝ ઈશા, ત્રીન વાજિબે વિત્ર. અગર રોઝ પાંચ વક્તોં કી હર નમાઝ કે સાથ કઝા નમાઝેં ભી બીસ રકઅત પઢતે રહે તો એક હફતે કી કઝા નમાઝેં એક હફતે મેં એક માહ કી, એક માહ મેં એક સાલ કી, એક સાલ મેં કઝા નમાઝેં પૂરી હો જાએગી. અગર એક દિન ચાલીસ રકઅત કઝા નમાઝ પઢ લી જાએ તો એક સાલ કી કઝા નમાઝેં છે માહ મેં પૂરી હો જાએગી.

સુવાલ : કઝા નમાઝોં કી નિયત કિસ તરહ કરે ?

જવાબ : ફજ્ર કઝા કી નિયત ઈસ તરહ કરે : નિયત કી મેં ને સબ મેં પહલી યા સબ સે પિછલી ફજ્ર ફર્ઝ કી દો રકઅત નમાઝ અલ્લાહ તઆલા કે લિયે જો મુઝ સે કઝા હુઈ ઔર જો અભી તક મેં ને ઈસે અદા નહીં કિયા. મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

ઝોહર કી કઝા નિયત ઈસ તરહ કરે : નિયત કી મેં ને સબ મેં પહલી યા સબ સે પિછલી ઝોહર ફર્ઝ કી ચાર રકઅત નમાઝ અલ્લાહ તઆલા કે લિયે જો મુઝ સે કઝા હુઈ ઔર જો અભી તક મેં ને ઈસે અદા નહીં કિયા. મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

અસ્ર કી કઝા નિયત ઈસ તરહ કરે : નિયત કી મેં ને સબ મેં પહલી યા સબ સે પિછલી અસ્ર ફર્ઝ કી ચાર રકઅત નમાઝ અલ્લાહ તઆલા કે લિયે જો મુઝ સે કઝા હુઈ ઔર જો અભી તક મેં ને ઈસે અદા નહીં કિયા. મુંહ મેરા કા'બા શરીફ કી તરફ અલ્લાહુ અકબર.

मगरिब की कजा नियत इस तरह करे : नियत की मैं ने सभ में पहली या सभ से पिछली मगरिब इर्ज की तीन रकअत नमाज अल्लाह तआला के लिये जो मुज से कजा हुई और जो अत्मी तक मैं ने इसे अदा नहीं किया. मुंह मेरा का'बा शरीफ़ की तरफ़ अल्लाहु अकबर.

ईशा की कजा नियत इस तरह करे : नियत की मैं ने सभ में पहली या सभ से पिछली ईशा इर्ज की चार रकअत नमाज अल्लाह तआला के लिये जो मुज से कजा हुई और जो अत्मी तक मैं ने इसे अदा नहीं किया. मुंह मेरा का'बा शरीफ़ की तरफ़ अल्लाहु अकबर.

वित्र कजा की नियत इस तरह करे : नियत की मैं ने सभ में पहली या सभ से पिछली वित्रे वाजिब की तीन रकअत नमाज अल्लाह तआला के लिये जो मुज से कजा हुई और जो अत्मी तक मैं ने इसे अदा नहीं किया. मुंह मेरा का'बा शरीफ़ की तरफ़ अल्लाहु अकबर.

सुवाल : जिस की कजा नमाजें जियादा हैं. क्या उस को पढने में कुछ आसानियां हैं ?

जवाब : जो हां जिस की कजा नमाजें बहुत हैं. उस के लिये नमाज में चार आसानियां हैं. (1) रुकूअ में तीन बार **سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ** और सजदे में तीन बार **سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى** की जगह सिर्फ़ एक बार कहे. लेकिन याद रहे. जब नमाजी रुकूअ में पूरा पहुंचे जाये उस वक्त सुब्धान का सीन शुद्ध करे और जब अजीम का मीम खत्म करे उस वक्त रुकूअ से सर उठाये. इसी तरह जब पूरा सजदे में पहुंचे जाये तब सुब्धान की सीन को शुद्ध करे और आ'ला के लाम को खत्म करे उस वक्त सजदे से सर उठाये (2) इर्ज नमाज की तीसरी और चौथी रकअत में अल हम्द शरीफ़ की जगह इकत सुब्धानल्लाह तीन बार कह कर रुकूअ करे. मगर वित्र की नमाजों में तीनों रकअतों में अल हम्द और सूरत दोनों जरूर पढे (3) पिछली अत्तहिय्यात के बाद दुइदे इब्राहीम और दुआ की जगह सिर्फ़ **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ** कह

કર સલામ ફેર દે (4) વિત્ર નમાઝ કી તીસરી રકઅત મેં દુઆએ કુનૂત કી જગહ અલ્લાહુ અકબર કહ કર સિફ એક યા તીન બાર **رَبِّ الْعَالَمِينَ** કહે.

સુવાલ : જિસ કે ઝિમ્મે કઝા નમાઝેં હો વોહ નફલ પઢે યા કઝા પઢે ?

જવાબ : કઝા નમાઝેં નફલ સે ઝિયાદા અહમ હેં. ઈસ લિયે નફલ છોળ કર કઝા નમાઝેં પઢે. તાકે કઝા સે બરિયુઝ્ઝિમ્મા હો જાએ. લેકિન સુન્નતે મુઅક્કદા ઔર તરાવીહ કી નમાઝ ન છોળે.

સુવાલ : કુછ લોગ શબે બરાઅત મગરિબ મેં કઝાએ ઉમરી કી નિયત સે છે રકઅત નમાઝ પઢતે હેં. ક્યા ઈસ સે પૂરી ઉમ્ર ભર કી કઝા અદા હો જાતી હૈ ?

જવાબ : ઉમ્ર ભર કી સારી કઝા નમાઝેં પઢના ફર્જ હૈ. જબ તક ન પઢે ઉસ કે ઝિમ્મે બાકી રહેગી. સિફ છે રકઅત નફલ પઢને સે કઝા નમાઝેં સે બરિયુઝ્ઝિમ્મા ન હોગા. જાહિલ અન્જાને લોગ ઈસ કો કઝાએ ઉમ્રી કહતે હેં. શરીઅત મેં યેહ કઝાએ ઉમ્રી નહીં હૈ. બહારે શરીઅત હિસ્સા 4 મેં હૈ. **મરઅલા :** કઝાએ ઉમ્રી કે શબે કદ્ર યા અખીર જુમુઅએ રમઝાન મેં જમાઅત સે પઢતે હેં કે ઉમ્ર ભર કી કઝાએં ઉસી એક નમાઝ સે અદા હો ગઈ યેહ બાતિલ હૈ.

નમાઝ, રોઝે કે ફિદયે કા બયાન

સુવાલ : કિસી કી નમાઝ કઝા હો ગઈ ઔર ઉસ કા ઈન્તિકાલ હો ગયા. ઉસ કા ફિદયા કેસે અદા કરે ?

જવાબ : અગર મરને વાલે ને ઈન્તિકાલ સે પહલે વસિયત કી થી કે મેરે માલ સે મેરી કઝા નમાઝેં કા ફિદયા નિકાલ દેના. ઉસ ને માલ છોળા હૈ તો ઉસ કે તિહાઈ માલ સે ફિદયા નિકાલે. યા'ની પાંચો વક્તોં કી નમાઝેં મેં હર ફર્જ ઔર વિત્ર કે બદલે મેં દો કીલો પેતાલીસ ગ્રામ ગેહૂં ફકીર મિસ્કીન કો અદા કરે. જો ઝાકત ફિત્રા કે હકદાર હેં વોહી ફિદયે કે ભી હકદાર હેં. ❀ અગર મરને વાલે ને વસિયત ન કી

હો ઓર ઉસ કી ઔલાદ અપની તરફ સે ફિદયા દેના ચાહતે હૈં તો દે સકતે હૈં ❀ મરને વાલે ને બેટે કો અપની કઝા નમાઝ પઢને કી વસિયત કી ઓર ઉસ ને પઢ ભી લી તો યેહ કાફી ન હોગા. અલબત્તા હર ફર્જ વિત્ર કા ફિદયા દે સકતે હૈં ❀ મરીઝ ને મરઝ કી હાલત મેં મરને સે પહલે કઝા નમાઝોં કા ફિદયા અદા કર દિયા તો અદા ન હુવા ❀ કઝા નમાઝ કે ફિદયે કે બદલે સિર્ફ કુરઆને પાક દેને સે ફિદયા અદા ન હોગા.

સુવાલ : આદમી કા ઈન્તિકાલ હો ગયા ઉસ પર કઝા રોઝે થે, હર રોઝે કે બદલે મેં કિતના ફિદયા નિકાલા જાએગા ?

જવાબ : અગર મરને વાલે ને વસિયત કી થી ઓર માલ છોળા હૈ તો ઉસ કે તિહાઈ માલ સે હર રોઝે કે બદલે દો કીલો પેતાલીસ ગ્રામ ગેહૂં ફિદયે મેં અદા કરે ❀ અગર વસિયત નહીં કી થી તો ઔલાદ અદા કરના ચાહે તો હર રોઝે કે બદલે મેં દો કીલો પેતાલીસ ગ્રામ ગેહૂં યા ઈસ કી કીમત ફકીર યા મિસ્કીન કો દે સકતે હૈં.

નમાઝે જનાઝા કા બયાન

સુવાલ : નમાઝે જનાઝા ફર્જ યા વાજિબ હૈ ?

જવાબ : મુસલમાનોં પર મુસલમાન મયિત કી નમાઝે જનાઝા પઢના ફર્જે કિફાયા હૈ. યા'ની એક મુસલમાન ને પઢ લી તો સબ બરિયુઝ્જિમ્મા હો ગએ. કિસી મુસલમાન ને ભી નમાઝે જનાઝા ન પઢી તો સબ ગુનહગાર હુવે ❀ નમાઝ કી તરહ નમાઝે જનાઝા મેં ભી આકિલ બાલિગ પાક વગૈરા હોના શર્ત હૈ ❀ જો લોગ જૂતા પહને યા જૂતે પર ખળે હો કર નમાઝે જનાઝા પઢતે હૈં ઉસ કે લિયે જૂતા ઓર જૂતે કે નીચે ઝમીન કા પાક હોના ઝરૂરી હૈ. અગર જૂતા યા જૂતે કે નીચે ઝમીન નાપાક હો તો નમાઝ નહીં હોગી ❀ નમાઝે જનાઝા તય્યાર હૈ અગર વુઝૂ કરેગા તો નમાઝ હો જાએગી તો તયમ્મુમ કર કે નમાઝ મેં શરીક હો જાએ ❀ જો શખ્સ કઈ આદમિયોં કા ગલા ઘોંટ કર

मार उला या रात को हथियार ले कर लूटमार की और उसी हालत में मारा गया या जिस ने मां या बाप का कत्ल किया उन सब की नमाजे जनाजा नहीं पढ़ी जायेगी ❀ नमाजे जनाजा के लिये मय्यित का गुस्ल जरूरी है बिगैर गुस्ल के नमाज पढ़ी तो न कुछ गुस्ल दे कर दोबारा पढ़े ❀ अगर कब्र में उतार चुके हैं मगर मिट्टी नहीं उाली गई तो कब्र से निकाले और गुस्ल दे कर नमाज पढ़े. अगर मिट्टी दे चुके हैं तो अब नहीं निकाल सकते लिहाजा उस की कब्र पर नमाज पढ़े ❀ नमाजे जनाजा के लिये मय्यित का कुल या अक्सर या आधा हिस्सा सर के साथ मौजूद होना जरूरी है. लिहाजा जो मय्यित सामने मौजूद नहीं गाँध है उस की नमाजे जनाजा नहीं हो सकती.

सुवाल : नमाजे जनाजा में कितने रुकन और कितने सुन्नते मुअक्कदा हैं ?

जवाब : नमाजे जनाजा में दो रुकन हैं. (1) चार बार अल्लाहु अकबर कहना (2) अणे हो कर नमाजे जनाजा पढना. नमाजे जनाजा में **सुन्नते मुअक्कदा तीन हैं** (1) अल्लाह तआला की उम्हो सना करना (2) नबिये करीम صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ पर दुरुद पढना (3) मय्यित के लिये दुआअे मगफ़िरत करना.

सुवाल : नमाजे जनाजा का तरीका बयान इरमा दें ?

जवाब : तरीका येह है नमाजे जनाजा की निथ्यत के साथ कानों तक हाथ ले जाये और अल्लाहु अकबर कह कर दोनों हाथ नाफ़ के नीचे नमाज की तरह बान्ध ले. फिर सना पढ कर बिगैर हाथ उठाये दूसरी बार अल्लाहु अकबर कहे. फिर दुरुद पढ कर बिगैर हाथ उठाये तीसरी बार अल्लाहु अकबर कहे. फिर यौथी बार दुआा पढ कर अल्लाहु अकबर कहने के बा'द जब दाईं तरफ़ सलाम फ़ेरे तो दायां हाथ छोण दे और बाईं तरफ़ सलाम फ़ेरे तो बयां हाथ छोण दे. फिर मय्यित के लिये मगफ़िरत की दुआ करे.

नमाजे जनाजा की निखत इस तरह करे : निखत की मैं ने नमाजे जनाजा की यार तकबीर के साथ और ता'रीफ अल्लाह तआला की और दुरुद नबिये करीम صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ पर और हुआ इस मख्यत के लिये पीछे इस धमाम के मुंह मेरा का'बा शरीफ की तरफ अल्लाहु अकबर. येह पढ कर नमाज की तरह दोनों हाथों को नाफ़ के नीचे बान्ध ले. फिर येह सना पढे.

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ
وَتَعَالَى جَدُّكَ وَجَلَّ ثَنَاءُكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ

सुबहान-कल्लाहुम्म वबिहमदिक् व तबा-र-कस्मुक् व तआला जदुक वजल्ल सनाउिक वला धलाह गैरुक.

फिर बिगैर हाथ उठाये अल्लाहु अकबर कहे. इस के भा'द येह दुरुद पढे.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ
عَلَىٰ سَيِّدِنَا إِبْرَاهِيمَ وَعَلَىٰ آلِ سَيِّدِنَا إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَبِيدٌ مَّجِيدٌ -
اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَىٰ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ
عَلَىٰ سَيِّدِنَا إِبْرَاهِيمَ وَعَلَىٰ آلِ سَيِّدِنَا إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَبِيدٌ مَّجِيدٌ -

और बिगैर हाथ उठाये अल्लाहु अकबर कहे. फिर इस के भा'द अपने और मख्यत और मोमिनीन की मगफिरत के लिये येह हुआ पढे.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّتِنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا
وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَأُنْثِنَا اللَّهُمَّ مِنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ
عَلَىٰ الْإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَىٰ الْإِيمَانِ .

**અલ્લાહુમ્મગ-ફિરલિ-હય્થિના વ મય્થિતિના વ શાહિદિના
વ ગાઇબિના વ સગીરિના વ કબીરિના વ ઝ-કરિના વ ઉન્સાના
અલ્લાહુમ્મ મન અહય-યતહૂ મિન્ના ફ-અહયિહી અલ-લ ઇસ્લામિ
વ મંતવફફયતહૂ મિન્ના ફતવફફહૂ અલ-લ ઈમાન.**

ઔર બિગૈર હાથ ઉઠાએ ચૌથી બાર અલ્લાહુ અકબર કહે
ઔર દાઈ તરફ સલામ ફેરતે હુવે દાયાં હાથ છોળ દે ઔર બાઈ તરફ
સલામ ફેરતે હુવે બાયાં હાથ છોળ દે. ઈસ કે બા'દ તીન બાર સૂરએ
ઈખ્લાસ પઢ કર મય્થિત કી મગફિરત કે લિયે દુઆ કરે.

સુવાલ : અગર મય્થિત નાબાલિગ લળકા યા બચપન સે પાગલ
હો તો ઉસ કે લિયે કૌન સી દુઆ પઢે ?

જવાબ : અગર મય્થિત નાબાલિગ હો તો ચૌથી તકબીર કે
બા'દ મઝકૂરા દુઆ કી જગહ યેહ દુઆ પઢે.

اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا وَاجْعَلْهُ لَنَا آجْرًا وَذُخْرًا وَاجْعَلْهُ
لَنَا شَافِعًا وَمُشَفِّعًا.

**અલ્લાહુમ્મજ-અલ્હૂ લના ફરતવ્વ વખ્અલહુ લના અખરવ્વ
વમુખરવ્વ વજઅલ્હુ લના શાફિઅવ્વ વ મુશફફઆ.**

ઔર બિગૈર હાથ ઉઠાએ ચૌથી બાર અલ્લાહુ અકબર કહે
ઔર દાઈ તરફ સલામ ફેરતે હુવે દાયાં હાથ છોળ દે ઔર બાઈ તરફ
સલામ ફેરતે હુવે બાયાં હાથ છોળ દે. ઈસ કે બા'દ તીન બાર સૂરએ
ઈખ્લાસ પઢ કર મય્થિત કે લિયે દુઆ કરે.

સુવાલ : અગર મય્થિત નાબાલિગ લળકી યા બચપન સે પાગલ
હો તો કૌન સી દુઆ પઢે ?

જવાબ : અગર મય્થિત નાબાલિગ લળકી યા બચપન સે
પાગલ હો તો તીસરી તકબીર કે બા'દ મઝકૂરા લળકે કી દુઆ કી
જગહ યેહ પઢે

اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا فَرَطًا وَاجْعَلْهَا لَنَا آجْرًا وَذُخْرًا
وَاجْعَلْهَا لَنَا شَافِعَةً وَمُشَفِّعَةً.

**અલ્લાહુમ્મજ-અલ્લા લના ફરતવ્વ વજ્અલહા લના અજરવ્વ
વઝુખરવ્વ વજઅલ્લા લના શાફિઅતવ્વ વ મુશફ્ફઅહ.**

ઔર બિગૈર હાથ ઉઠાએ ચૌથી બાર અલ્લાહુ અકબર કહે ઔર દાઈ તરફ સલામ ફેરતે હુવે દાયાં હાથ છોળ દે ઔર બાઈ તરફ સલામ ફેરતે હુવે બાયાં હાથ છોળ દે. ઈસ કે બા'દ તીન બાર સૂરએ ઈખ્લાસ પઠ કર મચ્ચિત કે લિયે દુઆ કરે.

સુવાલ : નમાઝે જનાઝા મેં કિતની સફેં હોની ચાહિયે ?

જવાબ : બેહતર યેહ હૈ કે નમાઝે જનાઝા મેં તીન સફેં કરેં. હદીસે પાક મેં હૈ જિસ કી નમાઝે જનાઝા મેં તીન સફેં ને પઢી ઉસ કી મગફિરત હો જાએગી. અગર કુલ સાત આદમી હોં તો એક ઈમામ ઔર તીન પહલી સફ ઔર દો દૂસરી સફ મેં ઔર એક તીસરી સફ મેં રહે. અગર આદમી ઝિયાદા હોં તો બે જોળ તીન સફ સે ઝાઈદ પાંચ સાત ગ્યારહ સફેં બના સકતે હૈં. ❀ મચ્ચિત ને વસિચ્ચત કી થી કે મેરી નમાઝે જનાઝા ફુલાં પઢાએ યા ફુલાં ગુસ્લ દે તો ઉસ વસિચ્ચત પર અમલ કરના ઝરૂરી નહીં હૈ યા'ની ઈસ સે વલી હક ખત્મ નહીં હોગા. હાં મચ્ચિત કે વલી કો ઈખ્તિયાર હૈ કે વસિચ્ચત પર અમલ કરાના ચાહે કરા સકતે હૈં ❀ અગર એક સાથ કઈ જનાઝે જમ્મ હો જાએ તો એક સાથ સબ કી નમાઝ પઠ સકતા હૈ. યા'ની એક હી નમાઝ મેં સબ કી નિચ્ચત કર લે. મગર અફઝલ યેહ હૈ કે સબ કી અલાહિદા અલાહિદા પઢે ❀ જબ અલાહિદા પઢે તો ઉન મેં સે જો સબ સે અફઝલ હો પહલે ઉસ કી પઢે. ફિર ઉસ કે બા'દ જો અફઝલ હો ઉસ કી પઢે. ફિર ઉસ કે બા'દ જો અફઝલ હો. ઈસી તરહ જો ઝિયાદા અફઝલ હો પહલે ઉસ કી પઢે.

સુવાલ : મસ્જિદ મેં નમાઝે જનાઝા પઢ સકતે હેં યા નહીં ?

જવાબ : મસ્જિદ મેં નમાઝે જનાઝા મકરૂહ તહરીમી હૈ યા'ની પઢા તો ફિર સે પઢે. ખ્વાહ મય્યિત મસ્જિદ કે અન્દર હો યા બાહર ઓર તમામ નમાઝી મસ્જિદ કે અન્દર હો યા બા'ઝ નમાઝી મસ્જિદ સે બાહર હો. હર સૂરત મેં મકરૂહ હૈ ❀ અગર મય્યિત કો બિગૈર નમાઝે જનાઝા દફન કર દિયા ગયા તો અબ ઉસ કી કબ્ર પર નમાઝ પઢે. જબ તક ફટને કા ગુમાન ન હો. ❀ મગરિબ કી નમાઝ કે વક્ત જનાઝા આયા તો પહલે ફર્જ સુન્નત પઢે ફિર જનાઝા પઢે ❀ ઈદ કી નમાઝ કે વક્ત જનાઝા આયા તો પહલે ઈદ કી નમાઝ ફિર જનાઝા ફિર ખુત્બા પઢે ❀ બચ્ચા ઝિન્દા પૈદા હુવા યા'ની ઝિયાદા હિસ્સા બાહર હોતે વક્ત ઝિન્દા થા ફિર મર ગયા તો ઉસ કો ગુસ્લ કફન દેંગે ઓર ઉસ કી નમાઝે જનાઝા પઢી જાએગી ❀ અગર બચ્ચા મુર્દા પૈદા હુવા તો વૈસે હી નહલા કર કપળે મેં લપેટ કર દફન કર દેંગે. ઈસ કે લિયે સુન્નત કે તરીકે કા ગુસ્લ વ કફન નહીં ઓર ન ઈસ કી નમાઝે જનાઝા પઢી જાએગી ❀ બચ્ચા ઝિન્દા પૈદા હુવા યા મુર્દા ઉસ કા નામ રખા જાએ કિયામત કે દિન ઉસ કા હશર હોગા ❀ મુસલમાન કા બચ્ચા કાફિરા ઓરત સે પૈદા હુવા ઓરત ઉસ કી બીવી ન થી યા'ની ઝિના સે પૈદા હુવા ઓર મર ગયા તો ઉસ કી નમાઝે જનાઝા પઢી જાએગી.

કબ્ર કા બયાન

સુવાલ : કબ્ર કી લમ્બાઈ, ચોળાઈ, ગહરાઈ કિતની હોની ચાહિયે ?

જવાબ : કબ્ર કી લમ્બાઈ મય્યિત કે કદ કે બરાબર ઓર ચોળાઈ મય્યિત કે આધે કદ કે બરાબર ઓર ગહરાઈ ભી આધે કદ કે બરાબર ઓર બેહતર હૈ પૂરે કદ કે બરાબર ગહરાઈ હો ❀ કબ્ર કે અન્દર ચટાઈ વગૈરા બિઘાના નાજાઈઝ હૈ. ક્યુંકે ઈસ સે મય્યિત કો કોઈ

झाईदा नही, बिवा वजह माल का नुकसान करना है ❀ कब्र में उतरने वाले दो तीन शप्स जो मुनासिब हो. उस की कोई भास ता'दाद मुकरर नही. बेहतर है ताकतवर नेक अमानत दार आदमी हों कोई नामुनासिब बात देभें तो लोगों पर जाहिर न करें ❀ औरत का जनाजा कब्र में उतारने वाले उस के महारिम हों. या'नी जिस से निकाल हराम है. वोह न हों तो दूसरे रिश्तेदार उतारे. वोह भी न हों तो कोई अजनबी दीनदार परहेजगार उतारने में हरज नही है ❀ मय्यित को कब्र में रखते वक्त بِسْمِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ وَعَلَىٰ مِلَّةِ رَسُوْلِ اللّٰهِ पढना याहिये ❀ मय्यित को कब्र में दाईं करवट पर लिटाओं और उस का मुंह डिब्बे की तरफ़ करें ❀ औरत के जनाजे को कब्र में उतार ने तप्ता लगाने तक कब्र को कपणे वगैरा से छुपाओ रभें. के गैर महरम की नजर न पणे.

सुवाल : कब्र पर तप्ता लगाने के बा'द मिट्टी डालते वक्त क्या पढना याहिये ?

जवाब : मुस्तहब येह है के सिराहने की तरफ़ दोनों हाथों से तीन बार मिट्टी डालें और पडली बार कहें **وَمِنَهَا خَلَقْنَاكُمْ** या'नी हम ने तुम को ईसी मिट्टी से पैदा किया. दूसरी बार कहें **وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ** या'नी और ईसी मिट्टी में लौटाओगे, तीसरी बार कहें **وَمِنَهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ** या'नी ईसी मिट्टी से दोबारा निकालेंगे ❀ जिस शहर या गाँ में ईन्तिकाल हुवा वही के कब्रिस्तान में दफ़न करना मुस्तहब है अगर्ये वहां रहता न हो ❀ दूसरे की जमीन में मय्यित को दफ़न कर दिया तो जमीन के मालिक को ईप्तिहार है. मय्यित के वारिस को निकालने के लिये कहे अगर न निकाले तो जमीन बराबर कर के भेती कर सकता है ❀ जो कब्रिस्तान वक़्फ़ है उस में किसी ने कब्र तय्यार कर रभी है. उस में दूसरे लोग अपना मुर्दा दफ़न करना याहते हैं, अगर कब्रिस्तान में जगह है तो उस में दफ़न करना मक़रूह है. अगर दफ़न कर दिया तो मय्यित को नही निकलवा सकता. अलबत्ता कब्र तय्यार करने में जो

भर्य हुवा है वोह ले सकता है ❀ कब्रिस्तान में अपने किसी रिश्तेदार के कब्र तक जाना याहता है मगर कब्रों पर से गुजरना पणोगा तो वहां तक जाना मन्अ है वही से इतिहा पढ ले. कब्रिस्तान में जूतियां पहन कर न जाये ❀ कब्र में शजरा, अहदनामा रपना जाँज है और बेहतर येह है के मय्यित के मुंह के सामने किब्ला की तरफ ताक भोद कर उस में रभे ❀ गुस्ल के बा'द मय्यित के सीने और पेशानी में بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ उंगली से लिपना जाँज है.

कब्रों की जियारत और सवाब पढुंयाने का तरीका

सुवाल : दफ्न के बा'द कौन सी सूरत पढ कर मय्यित को सवाब पढुंयाना याहिये ?

जवाब : मुस्तहब येह है के दफ्न के बा'द सिरहाने सूरअे बकरह का **هُمُّ الْبُقُوعُونَ** से **الْحَمْدُ** तक और पाँती में सूरअे बकरह के **اِنَّ الرُّسُوْلَ** से अत्म तक पढ कर मय्यित को सवाब पढुंयायेँ ❀ मय्यित को दफ्न करने के बा'द ँतनी देर तक ठहरना मुस्तहब है. जितनी देर तक ओंट जभ्र कर के उस का गोशत तकसीम किया जाये. ँस से मय्यित को राहत होगी और नकीरैन के जवाब देने में भौंफ न होगा ँतनी देर कुरआन की तिलावत और मय्यित के लिये मगफिरत की दुआ करें के मुन्कर नकीर के सुवाल के जवाब में साबित कदम रहे.

सुवाल : कब्रों की जियारत किस दिन करनी याहिये और जियारत का तरीका क्या है ?

जवाब : कब्रों की जियारत हफ्ते में अेक दिन करे. जुमुआ या जुमा'रात या सनीयर या पीर के दिन मुनासिब है. ँन में सब में अइजल जुमुआ के दिन सुभ्र का वक्त है. ँस के ँलावा इजीलत वाली रातें शबे बराअत, शबे कद्र, ँद, बकर ँद, दसवीं मुहर्रम को कब्रों की जियारत करनी याहिये.

इतावा आलमगीरी बाब जियारते कुबूर में है : जब जियारते कुबूर का ँरादा करे तो मुस्तहब है के अपने घर में दो रकअत नइल

नमाज पढे. हर रकअत में अल हम्द के बा'द आयतुल कुर्सी अेक बार और सूरअे ँष्लास तीन बार पढे और ँस का सवाब मय्यित को पढुंयाअे तो अल्लाह तआला मय्यित की कछ्र में नूर त्भेजता है और पढुंयाने वाले को बहुत सवाब अता इरमाता है. इर जब कछ्र की जियारत के लिये घर से रवाना हो तो रास्ते में इुजूल बातों में मशगूल न हो जाअे. जब कछ्र के पास पढुंये तो अपनी जूतियां उतार दे और क्बले की तरफ पीठ मय्यित की तरफ मुंह कर के षणा हो कर कहे

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْقُبُورِ يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَلكُمْ أَنْتُمْ سَلَفْنَا وَنَحْنُ بِالْآخِرِ

तर्जमा : अै कछ्र वालो ! तुम पर सलामती हो. अल्लाह

तआला हमें और तुम्हें ढषा दे. तुम सब हम से पढले और हम तुम्हारे पीछे हैं. ँस के बा'द सूरअे इातिहा, आयतुल कुर्सी, إِذْ أَنْزَلْنَاكَ الْآرْضَ، اَلْهَمُّمُّ السَّكَّارُ ॥ पढे या जो त्भी सूरत या आयत याद हो पढे.

इर जब हुआ करना याहे तो क्बले की तरफ मुंह करे. बारगाहे ँलाही में ँस तरह हुआ करे. अै अल्लाह तबारक व तआला जो कुछ हम ने पढा है. ँस में अपने करम से सवाब अता और ँस का सवाब हमारे नबी, रहमते आलम, हजरत मुहम्मद मुस्तफा

صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ को अता इरमा और आप के तुईल से अम्बियाअे ँजाम व मुर्सलीने किराम की बारगाह में नजर इरमा. तमाम सहाबअे किराम षुसूसन षुलफाअे राशिदीन हुजूरे पाक की तमाम बीबियां तमाम शुहदा षुसूसन हजरते ँमामे हुसैन तमाम ताबिर्न व तब्अे ताबिर्न तमाम सिदिसिलों के औलियाअे किराम षुसूसन हुजूरे गौसे पाक शैष अब्दुल कादिर जलानी رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ षुसूसन हजरते ष्वाजा गरीब नवाज जुम्हा मोमिनीन व मोमिनात बिल षुसूस कुलां (ँस मय्यित का नाम ले) सवाब अता इरमा और सब की मगइरत अता इरमा. आमीन.

नमाज, रोज़ो का सवाब पढ़ुंयाना

सुवाल : मय्यित को किस किस चीज़ का सवाब पढ़ुंया सकते हैं

जवाब : नमाज, रोज़ा, हज़, ज़कात इर्ज़ नफ़ल अदा करने से

जो सवाब अल्लाह तआला अता इरमाता है. या हर नेक काम करने से जैसे किसी को खाना पिलाने या पानी पिलाने या कपणा पहनाने या किसी की मदद करने से सवाब मिलता है. इस का सवाब मय्यित को पढ़ुंया सकते हैं. इन सब का सवाब जिस जिस को बप्शे सब को बराबर पढ़ुंयता है. इस के सवाब में कुछ कमी वाकेअ नहीं होती बल्के अल्लाह की रहमत से उम्मीद है के सब को बराबर मिलेगा. येह नहीं के इस सवाब को तक्सीम हो कर टुकणे टुकणे मिलेगा. बल्के अल्लाह की जाते पाक से उम्मीद है के सवाब पढ़ुंयाने वाले को उन सब मजमूअे के बराबर मिलेगा. जैसे किसी ने नेक काम किया जिस का सवाब कम अज कम दस मिलेगा. इस ने दस मुर्दों को पढ़ुंयाया तो हर अेक को दस दस मिलेंगे और पढ़ुंयाने वाले को अेक सौ दस और अगर अेक हज़ार को पढ़ुंयाया तो उस को दस हज़ार दस सवाब मिलेगा ❀ हदीस में है : जो ग्यारह बार **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** शरीफ़ पढ कर इस का सवाब मुर्दों को पढ़ुंयाअे तो मुर्दों की गिनती के बराबर पढ़ुंयाने वाले को सवाब मिलेगा ❀ नाबालिग लणका या लणकी कुछ पढ कर या कोई नेक काम कर के उस का सवाब मुर्दों को पढ़ुंयाया तो **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** उस का भी सवाब पढ़ुंयेगा ❀ तवाफ़ सिर्फ़ का'बा शरीफ़ का है इस लिये कब्र का तवाफ़ करना मन्अ है ❀ कब्र पर कपणे की यादर यढाने से झूल की यादर यढाना बेहततर है. क्यूंके जब तक तर रहेंगे अल्लाह तआला की तस्बीह करते रहेंगे और मय्यित का दिल बहलेगा ❀ कब्र पर से तर घास नोयना न याहिये के इस की तस्बीह से रहमत नाज़िल होती है और मय्यित को राहत होती है. घास नोयने में मय्यित का हक जाअेअ होता है.

सुवाल : मय्यित के घरवालों की ता'जियत करना कैसा है ?

जवाब : ता'जियत का मतलब है मुसीबत जदा परेशान डाल को सभ्र की हिदायत करना येह सुन्नत है. हदीस शरीफ में है जो अपने मुसलमान भाई की मुसीबत में ता'जियत करेगा क्रियामत के दिन अल्लाह तआला उसे करामत (बुजुर्गी) का जोणा पहनावेगा. एब्ने माज में है : जो किसी मुसीबत जदा की ता'जियत करे उसे उसी के मिसल सवाब मिलेगा ❀ मुस्तहब येह है के मय्यित के तमाम करीबी रिशेदार छोटे बणे मर्द औरत की ता'जियत करें ❀ ता'जियत में येह कहे अल्लाह तआला मय्यित की मगफिरत इरमाओ और उस को अपनी रहमत में ढांक ले और आप सभ को सभ्र की रोजी और इस मुसीबत पर सवाब अता इरमाओ ❀ मुसीबत पर सभ्र करने से दो सवाब मिलते हैं. अेक मुसीबत का दूसरा सभ्र करने का ❀ मय्यित के पणोसी या रिशेदार अगर मय्यित के घर वालों के लिये उस दिन और रात खाना तय्यार कर के लायें तो अख्श है. घर वालों को इसरार कर के खिलायें. सिर्फ पहले दिन का खाना खेजना सुन्नत है. इस के बाद मक़ूह है ❀ मय्यित का तीज, दसवां, बीसवां, यालीसवां का खाना गरीबों को खिलायें तो बेहतर है.

सुवाल : मय्यित का तीज, दसवां, बीसवां, यालीसवां का खाना किस के पैसे से किया जाये ?

जवाब : अगर मय्यित का खाना उस के पैसे से किया जाये तो मय्यित के सभ्र बालिग वारिस बेटा, बेटी की इज्जत ज़रूरी है. अगर कोई नाबालिग हो या घर में मौजूद न हों तो उस के हिस्से के पैसे से तीज वगैरा करना नाजिज़ है ❀ सोग के लिये सियाह कपणे पहनना मर्दों को नाजिज़ है ❀ तीन दिन से जियादा सोग मनाना नाजिज़ है.

સુવાલ : ઔરત કા શૌહર મર જાએ તો ઉસ કી ઇદત કિતને દિન હૈં ?

જવાબ : ઉસ કી ચાર મહીને દસ દિન દસવીં રાત ગુઝરને તક હૈ. અગર ચાંદ કી પહલી તારીખ કો મૌત હુઈ તો ચાંદ કે મહીને લિયે જાએ. અગર ચાંદ કી પહલી તારીખ કો નહીં હુઈ તો એક સૌ તીસ દિન ઇદત કે ગુઝારે ❀ ઇદત કે વક્ત ઔરત હમ્લ સે હો તો બચ્યા પૈદા હોતે હી ઇદત પૂરી હો જાએગી. ઇસી તરહ તલાક વાલી ઔરત હમ્લ સે હો તો બચ્યા પૈદા હોતે હી ઇદત પૂરી હો જાએગી. અગર્યે એક દિન યા એક મિનટ કે બા'દ બચ્યા પૈદા હો ❀ શૌહર કે મૌત કે વક્ત જિસ ઘર મેં રહતી થી ઉસી ઘર મેં ઇદત કે દિન પૂરે કરે. ઇસ ઘર કો છોળ કર દૂસરે ઘર મેં નહીં રહ સકતી ❀ અગર ઔરત મૈકે યા કહીં ગઈ ઔર શૌહર કા ઇન્તિકાલ હો ગયા તો ફૌરન વાપસ આ જાએ ઔર વહીં ઇદત કે દિન ગુઝારે.

સુવાલ : ઔરત શૌહર કી મૌત પર કિસ તરહ સોગ મનાએ ઔર ઇદત કે દિન ગુઝારે ?

જવાબ : ઇદત કે દિનોં મેં ઇસ તરહ સોગ મનાએ કે ઝૈબો ઝીનત બનાવ સિંધાર છોળ દે. હર કિસ્મ કે સોના, ચાંદી, ઝેવર ઔર હર રંગ કે રેશમ કે કપળે ન પહને. બદન યા કપળે મેં ખુશૂ ઇસ્તિ'માલ ન કરે. ઇસી તરહ તેલ ન લગાએ કંધા ન કરે. સુર્મા, મેહન્દી ન લગાએ, સુર્ખ રંગ કે કપળે ન પહને. જિસ કપળે કા રંગ પુરાના હો ગયા હો ઉસ કો પહનને મેં હરજ નહીં ❀ કિસી ઉઝર વ મજબૂરી કી વજહ સે ઇન ચીઝોં કા ઇસ્તિ'માલ કરના જાઈઝ હૈ. **મસલન :** સરદર્દ કી વજહ સે સર મેં તેલ લગા સકતી યા કંધા કર સકતી હૈ. મગર કંધા ઉસ તરફ સે કરે જિધર કે દન્દાને મોટે હોં ❀ સોગ કે દિનોં મેં ચાર પાઈ પર સો સકતી, આસ્માન દેખ સકતી હૈ. ઘર કે બાહર સેહન મેં આ જા સકતી હૈં. બિચારી ઔરત શૌહર કી મૌત કા ગમ ઔર ઇસ

સપ્ત પાબન્દી કે ગમ મેં ઘુટ ઘુટ કર ઇદત કે દિન ગુઝારતી હૈ. હાલાંકે શરીઅતે ઇસ્લામી મેં ઇસ કિસ્મ કી પાબન્દી કા હુકમ નહીં હૈ ❀ મૌત કી ઇદત મેં અગર બાહર જાને કી ઝરૂરત હો કે ઔરત કે પાસ ઝરૂરત કે મુતાબિક માલ નહીં હૈ ઔર બાહર જા કર મેહનત મઝદૂરી કર કે લાએગી તો ઘર કા કામ ચલેગા. તો એસી સૂરત મેં ઔરત કો ઇજાઝત હૈ કે દિન મેં ઔર રાત કે કુછ હિસ્સે મેં બાહર જાએ ઔર રાત કા ઝિયાદા હિસ્સા અપને મકાન મેં ગુઝારે મગર ઝરૂરત સે ઝિયાદા બાહર ઠહરને કી ઇજાઝત નહીં ❀ અગર ઝરૂરત કે મુતાબિક ઔરત કે પાસ ખર્ચ મૌજૂદ હૈ તો ઉસ કો ઘર સે બાહર નિકલના મન્અ હૈ.

દુન્યા વ આખિરત કે મુબારક કલિમે ઔર દુઆએ

સુવાલ : વોહ કલિમે બતાએ જિસ કા તઅલ્લુક ઇમાન સે હૈ ઔર હર મુસલમાન કો યાદ રખના ચાહિયે ?

જવાબ : વોહ ચાર કલિમે હેં. પહલા કલિમએ તય્યિબા :
તર્જમા : અલ્લાહ કે સિવા કોઈ ઇબાદત કે લાઈક નહીં હઝરત મુહમ્મદ ﷺ અલ્લાહ કે રસૂલ હેં

દૂસરા કલિમા :

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

તર્જમા : મેં ગવાહી દેતા હૂં કે અલ્લાહ કે સિવા કોઈ ઇબાદત કે લાઈક નહીં વોહ અકેલા હૈ ઉસ કા કોઈ શરીક નહીં ઔર મેં ગવાહી દેતા હૂં કે બેશક ! મુહમ્મદ ﷺ અલ્લાહ કે ખાસ બન્દે ઔર ઉસ કે રસૂલ હેં.

ત્રીસરા કલિમા તમ્જીદ :

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

તર્જમા : અલ્લાહ હર ઐબ સે પાક ઓર અલ્લાહ કે લિયે તમામ તારીફ હે. અલ્લાહ કે સિવા કોઈ ઈબાદત કે લાઈક નહીં ઓર અલ્લાહ બહુત બુઝુર્ગી વાલા હે. ગુનાહોં સે બચને કી તૌફીક ઓર નેકી કરને કી તાકત સિફ અલ્લાહ કી તરફ સે હે જો બહુત બુલન્દ ઓર અઝમત વાલા હે.

ચૌથા કલિમા તૌહીદ :

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ
وَلَهُ الْحَمْدُ يَحْيَى وَيَمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ أَبَدًا
أَبَدًا ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ط بِيَدِهِ الْخَيْرُ ط وَ
هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

તર્જમા : અલ્લાહ કે સિવા કોઈ ઈબાદત કે લાઈક નહીં વોહ અકેલા હે ઉસ કા કોઈ શરીક નહીં. ઉસી કી સારી બાદશાહી હે ઓર તમામ તારીફ ઉસી કે લિયે હે. વોહી ઝિન્દા કરતા ઓર મૌત દેતા હે ઓર વોહ હમેશા કે લિયે ઝિન્દા હે ઉસે કભી મૌત નહીં હે. અઝમત વ બુઝુર્ગી વાલા હે ઉસી કે હાથોં મેં ખૈરો બેહતરી હે. ઓર વોહ હર ચીઝ પર કુદરત રખતા હે.

સુવાલ : અલ્લાહ તબારક વ તઆલા ઓર મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ પર ઈમાન લાને કે બા'દ ઓર કિસ કિસ પર ઈમાન લાના ઝરૂરી હે.

જવાબ : વોહ ઈમાને મુજમલ ઓર ઈમાને મુફસ્સલ યા'ની ઈજમાલી ઓર તફસીલી ઈમાન હે.

ઈમાને મુજમલ :

أَمِنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَأْتُ كِتَابَهُ وَكُتِبَ بِهِ وَرَسُولِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْقُدْرِ
خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَالْبُعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ

तर्जमा : मैं ईमान लाया अल्लाह पर जैसा के वोह अपने नामों और सिद्धों के साथ है. मैं ने उस के सारे अहकाम कबूल किये. ज़बान से ईकरार और दिल से यकीन करते हुवे.

ईमाने मुफ़्स्सल :

أَمَنْتُ بِاللَّهِ كَمَا هُوَ بِأَسْمَائِهِ وَصِفَاتِهِ وَقَبِلْتُ
جَمِيعَ أَحْكَامِهِ أَقْرَأُ بِاللِّسَانِ وَتَصَدِّقُ بِالْقَلْبِ

तर्जमा : मैं ईमान लाया अल्लाह पर और उस के तमाम इरिशतों पर और उस की तमाम किताबों पर और उस के तमाम रसूलों पर और कियामत के दिन पर और अख़री बुरी तकदीर पर जो अल्लाह की तरफ़ से है और मरने के बाद दोबारा ज़िन्दा होने पर.

मसनून दुआओं

जब जाना शुरुअ करे तो पढे

بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَى بَرَكَاتِهِ

तर्जमा : मैं ने अल्लाह के नाम से और अल्लाह की बरकत से जाना शुरुअ किया.

शुरुअ में बिस्मिल्लाह कडना लूल गया, जब याद आये तो पढे

بِسْمِ اللَّهِ مِنْ أَوْلَاهِ وَأَخْرَجِ

तर्जमा : मैं ने अल्लाह के नाम से शुरुअ किया इस जाने के अव्वल और आखिर में.

जाने से इरिग छो कर इस दुआ को पढे

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَهَدَانَا وَجَعَلَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

तर्जमा : तमाम ता'रीफ़ें अल्लाह के लिये हैं जिस ने हमें खिलाया और पिलाया और हिदायत से नवाजा और मुसलमान बनाया.

કિસી કી દા'વત પર ખાને મેં પઢે

اللَّهُمَّ اطْعِمْنِي مِنْ طَعْنِي وَاَسْقِنِي مِنْ سَقْنِي-

તર્જમા : ઐ અલ્લાહ જિસ ને મુઝે ખિલાયા ઓર ઉસ કો ભી ખિલા જિસ ને મુઝે પિલાયા ઉસ કો ભી પિલા.

બૈતુલ ખલા મેં દાખિલ હોને સે પહલે પઢે

اللَّهُمَّ اِنِّي اَتُوذُبِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ

તર્જમા : ઐ અલ્લાહ મેં તેરી પનાહ માંગતા હું નાપાક જિન્નોં ઓર નાપાક જિન્નિયોં સે.

બૈતુલ ખલા સે બાહર આએ તો પઢે

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اَذْهَبَ عَنِّي الْاَذَى وَعَاقَبَنِ

તર્જમા : તમામ તા'રીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈ. જિસ ને મુઝ સે નુક્સાન પહુંચાને વાલી ચીઝોં કો દૂર કિયા ઓર મુઝ કો આફિયત વ નજાત દી.

સોતે વક્ત યેહ દુઆ પઢે

اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ اُمُوتُ وَاَحْيَى-

તર્જમા : ઐ અલ્લાહ તેરા નામ લે કર ઝિન્દા રહું ઓર તેરા હી નામ લે કર મરું.

નીન્દ સે જાગે તો પઢે

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اَحْيَانَا بَعْدَ مَا اَمَاتَنَا-

તર્જમા : તમામ તા'રીફેં અલ્લાહ કે લિયે હૈ. જિસ ને મૌત કે બા'દ ઝિન્દા ફરમાયા.

જબ ઘર સે બાહર નિકલે તો પઢે

بِسْمِ اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ-

તર્જમા : મેં અલ્લાહ કે નામ પર ઘર સે નિકલા અલ્લાહ હી પર ભરોસા કિયા. નુક્સાન સે બચને ઓર ઇબાદત કી તાકત અલ્લાહ હી કી તરફ હૈ.

કિસી કી મૌત યા મુસીબત યા બુરી ખબર કે વક્ત પઢે

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ.

તર્જમા : હમ અલ્લાહ કે લિયે ઓર ઉસી કી તરફ લૌટ કર જાને વાલે હેં.

બુશી કે વક્ત યા બુશી કી ખબર પર પઢે

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ

તર્જમા : તમામ તા'રીફેં અલ્લાહ કે લિયે હૈ ઓર અલ્લાહ તમામ એબ સે પાક હૈ.

કિસી મરીઝ કો દેખ કર પઢે મરઝ સે મહફૂઝ રહેંગે

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ خَلْقٍ تَفْضِيلًا-

તર્જમા : તમામ તા'રીફેં અલ્લાહ કે લિયે હૈ. જિસ ને મુઝ કો ઈસ ચીઝ સે આફિયત મેં રખા જિસ મેં તુઝ કો મુખ્તલા કિયા હૈ ઓર અપની મખ્લૂકાત મેં સે બહુત સે લોગોં પર મુઝ કો ફઝીલત અતા ફરમાઈ.

કોઈ ચીઝ અચ્છી લગે તો પઢે

مَا شَاءَ اللَّهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

તર્જમા : અલ્લાહ ને જો યાહા હુવા. તાકત વ કુવ્વત સિર્ફ અલ્લાહ કી તરફ સે હૈ.

કોઈ નાપસન્દીદા ચીઝ પેશ આએ તો પઢે

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ-

તર્જમા : હર હાલ મેં અલ્લાહ તઆલા તમામ તા'રીફોં કે લાઈક હૈ.

જબ સફર કે લિયે સુવાર હો તો પઢે

سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرْنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ۗ وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ۝

તર્જમા : અલ્લાહ પાક હૈ. જિસ ને ઈસ કો હમારે કબ્જે મેં કર દિયા ઓર હમ ઉસ કી કુદરત કે બિગૈર ઉસ કો કબ્જે મેં કરને વાલે ન થે.

जब किसी शहर या गाँव में दाखिल हो तो पढ़े

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهَا

तर्जमा : ओ अल्लाह हम को इस शहर में बरकत दे.

परेशानी से मछड़ू रडने के लिये,

नमाज के बाद सर पर हाथ रख कर पढ़े

بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنِّي الْهَمَّ وَالْحُزْنَ-

तर्जमा : अल्लाह के नाम से शुरुअ जिस के सिवा कोई ईबादत के लाईक नहीं और महेरबान निहायत रहम वाला है. ओ अल्लाह तू मुज से झिको गम को दूर कर दे.

कर्म की अदाअगी के लिये हर नमाज के बाद पढ़े

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَالْعُزِّ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَغَلْبَةِ الدَّيْنِ
وَغَلْبَةِ الرِّجَالِ-

तर्जमा : ओ अल्लाह मैं तेरी पनाह मांगता हूँ, परेशानी और गम से आखिज होने और काहिली और सुस्ती से बुजदिली और बुज्ल से कर्म के बोझ से और लोगों के गालिब आने से.

पाने पीने का अयान

सुवाल : पानी पीने का इस्लामी तरीका क्या है ?

इजरते ईब्ने अब्बास رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا से रिवायत है के रसूलुल्लाह صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने इरमाया के अक सांस में पानी न पियो. जैसे ओंट पीता है. बल्के द्यो और तीन भरतबा में पियो और जब पियो तो बिस्मिल्लाह कल लो और जब भरतन को मुंड से उटाओ तो अल्लाह की ता'रीफ़ करो (तिर्मिजी)

इजरते ईब्ने अब्बास رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا से रिवायत है के रसूलुल्लाह صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने भरतन में सांस लेने और इंकने से मन्अ इरमाया. (अबू दावूद)

जवाब : बिस्मिल्लाह पढ कर दाहिने हाथ से पानी पिये. तीन सांस से पानी पिये. हर भरतबा भरतन से मुंह हटा कर सांस ले. पहली और दूसरी बार एक एक घूंट पिये और तीसरी बार जितनी चाहे पी जावे. इस तरह पीने से प्यास बुझ जाती है. और पानी को यूँस यूँस कर पिये. गट गट बणे बणे घूंट न पिये. जब पानी पी चुके तो **وَالْحَمْدُ لِلَّهِ** कहे. वुजू का पानी और आबे जमजम बणे हो कर पिया जाये. इस के इलावा पानी बैठ कर पिये **❀** लोटों में वुजू का बया हुवा पानी काम में लिया जाये. इस को ईंकना इसराफ़ व नाजाइज है.

सुवाल : जाना जाने का इस्लामी तरीका क्या है ?

हजरते हुजैफ़ा **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** से रिवायत है के रसूलुल्लाह **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने इरमाया के जिस जाने में बिस्मिल्लाह न पढी जाये. शैतान के लिये वोह जाना हलाल हो जाता है. या'नी बिस्मिल्लाह न पढने की सूरत में शैतान उस जाने में शरीक हो जाता है. (ब हवाला मुस्लिम शरीफ़)

हजरते ज़ाबिर **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** से रिवायत है के रसूलुल्लाह **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने इरमाया : जब कोई मकान में आया और दाखिल होते वक्त और जाने के वक्त बिस्मिल्लाह पढ ली तो शैतान अपनी जुर्रियत से कहता है के इस घर में न तुम्हें रहना मिले और न जाना और अगर दाखिल होते वक्त बिस्मिल्लाह न पढी तो कहता है अब तुम्हें रहने की जगह मिलेगी और जाने के वक्त भी बिस्मिल्लाह न पढी तो कहता है के रहने की जगह मिली और जाना भी मिला.

(ब हवाला मुस्लिम शरीफ़)

जवाब : जाने के इस्लामी आदाब व सुन्नत तरीका येह है के जाने से पहले और जाने के बाद हाथ धोना. जाने से पहले हाथ धो कर न पोंछे जायें और जाने के बाद हाथ धो कर तोलिया या रुमाल

से पोछ लें ❀ सुन्नत येह है के जाने से पडले और बा'द दोनों में हाथ पडुंयों तक धोअे जाअें. बा'ज लोग सिर्फ़ अेक हाथ या उंगलियां धो लेते हैं. इस से सुन्नत अदा नहीं होती ❀ जाने के बा'द साबुन से हाथ धोने में कोई हरज नहीं ❀ जाने से पडले जवानों के हाथ धूलाअे जाअें और जाने के बा'द बूढों के हाथ धुलाअे जाअें. इस के बा'द जवानों के हाथ धूलाअे जाअें. ❀ जाना बिस्मिल्लाह पढ कर शुक्र अ करे जब जाने से फ़ारिग हो जाअे तो **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ** पढे ❀ बिस्मिल्लाह बुलन्द आवाज से पढे ताके साथ वाले जिस को याद न रहे तो सुन कर याद आ जाअे ❀ रोटी के उीपर सालन का प्याला या यटनी की प्याली या नमक दानी न रभे ❀ नंगे सर या तक्या लगा कर जाना आदाब के पिलाइ है ❀ गर्म जाना न भाअे और न जाने पर झूके, न जाने को सूँघे जाते वक्त अच्छी भाते करता जाअे बिदकुल युप न रहे के येह आतश परस्तों का तरीका है ❀ जाने के बा'द उंगलियों को याट ले उस को जूटा न लगा रहने दे. और भरतन जाने का प्लेट वगैरा पोछ कर याट ले. हदीस में है जाने के बा'द जो शम्स भरतन याटता है तो वोह भरतन उस के लिये दुआ करता है के अल्लाह तुजे दोजभ की आग से आजाद कर दे. जिस तरह तूने मुजे शैतान से आजाद किया और अेक रिवायत में है भरतन उस के लिये इस्तिग़फ़ार करता है ❀ जाने की इब्तिदा नमक से की जाअे और अत्म ली उसी पर करें. इस से सत्तर भीमारियां दइअ हो जाती हैं.

सुवाल : जाने के लिये किस तरह बैठना याहिये ?

जवाब : बैठने के दो तरीके हैं. (1) जाना जाते वक्त बायां पाँउं बिछा दे और दायां पाँउं जणा रभे (2) या सुरीन पर बैठे और दोनों घुटने जणे रभे ❀ जाने में अैब नहीं लगाना याहिये. रसूलुल्लाह **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने कभी जाने को अैब न लगाया अगर पसन्द आया तो तनावुल इरमाया वरना न जाया ❀ कोई जाने के

લિયે બુલાએ તો બિસ્મિલ્લાહ નહીં કહના ચાહિયે બલ્કે બા-રક અલ્લાહ યા'ની અલ્લાહ બરકત દે, કહના ચાહિયે ❀ ગેહૂં કે સાથ આદમી કા દાંત ભી ચક્કી મેં પિસ ગયા. ઈસ આટે કો ખુદ ભી નહીં ખા સકતા ઔર ન જાનવરોં કો ખિલા સકતા હૈ ❀ સળા હુવા ગોશત ખાના હરામ હૈ.

સુવાલ : વલીમા કિસે કહતે હૈં ઔર ઈસ કી દા'વત દેના કેસા હૈ ?

જવાબ : રાત દૂલ્હા દુલ્હન સે મુલાકાત કે બા'દ સુબ્હ દોસ્ત અહબાબ રિશ્તેદારોં મહલ્લે વાલોં કો અપની હૈસિયત કે મુતાબિક ખિલાને કા નામ વલીમા હૈ. વલીમા કી દા'વત દેના ઔર કબૂલ કરના સુન્નત હૈ ❀ વલીમા મેં જિસ કો દા'વત દી ગઈ ઉસ કો દા'વત મેં જાના ચાહિયે. ક્યૂંકે ઉસ સે ઘરવાલોં કો ખુશી હોતી હૈ ❀ અગર વલીમા સુન્નત કી અદાએગી કી નિયત કરે તો સવાબ કા મુસ્તહિક હોગા ઔર અગર અપની નામવરી શોહરત કી નિયત સે કરેગા તો સવાબ સે મહરૂમ રહેગા. જો દા'વત નામવરી શોહરત કે લિયે હો ઐસી દા'વત મેં અહલે ઈલ્મ ઉલમા કો ન જાના બેહતર હૈ. ❀ વલીમા સિર્ફ પહલા દિન યા દૂસરા દિન હૈ યા'ની દો હી દિન તક વલીમા કી દા'વત હૈ. ઈસ કે બા'દ વલીમા વ શાદી કી દા'વત ખત્મ હો જાતી હૈ ❀ ખાના નાપાક હો ગયા ઐસા ખાના કિસી પાગલ યા બચ્ચા યા ઐસા જાનવર કો ખિલાના જિસ કા ગોશત ખાયા જાતા હૈ નાજાઈઝ હૈ ❀ મેહમાન મેં ચાર બાર્તેં હોના ઝરૂરી હૈં. (1) મેઝબાન જહાં બીઠાએ વહીં બૈઠે (2) જો કુછ ઉસ કે સામને પેશ કિયા જાએ ઉસી પર ખુશ હો. યેહ ન કહે કે ઈસ સે અચ્છા ઘર મેં ખાયા કરતા હૂં (3) સાહિબે ખાના કી ઈજાઝત કે બિગૈર વહાં સે ન ઉઠે (4) જબ વહાં સે જાએ તો સાહિબે ખાના કે લિયે દુઆએ ખૈર કરે. મેઝબાન કો ચાહિયે કે મેહમાન કે સાથ નેક સુલૂક કરે.

લિબાસ કા બયાન

હઝરતે ઇબ્ને અબ્બાસ رضي الله تعالى عنهما સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ને ફરમાયા : જો ચાહે ખા ઓર તૂ જો ચાહે પહન જબ તક દો બાતેં ન હોં. ઇસરાફ યા'ની ફુજૂલ ખર્ચી ઓર તકબ્બુર. (બ હવાલા બુખારી)

હઝરતે ઇબ્ને ઉમર رضي الله تعالى عنهما સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ને ફરમાયા : જો શખ્સ (મર્દ, ઓરત) જિસ કૌમ કે તૌર તરીકે કો અપનાએ વોહ ઉન હી મેં સે હૈ. (બ હવાલા અબૂ દાવૂદ) લિહાઝા મુસલમાન મર્દ ઓરત કો ચાહિયે કે ખાને પીને ઓર પહનને મેં ગૈર મુસ્લિમ કે તૌર તરીકે કો ન અપનાએ બલકે ઇસ્લામી તરીકે કે મુતાબિક ખાએ ઓર પહને.

સુવાલ : મુસલમાન મર્દ વ ઓરત કો કેસા લિબાસ પહનના ચાહિયે ઓર કહાં સે કહાં તક જિસ્મ કો છુપાના ઝરૂરી હૈ.

જવાબ : મુસલમાન મર્દ રેશમી કપળે કે ઇલાવા હર કિસ્મ કે લિબાસ પહન સકતા હૈ. જિસ સે ઉસ કા સિત્રે ઓરત હો જાએ. મર્દ કા સિત્રે ઓરત નાફ સે ઘુટને તક હૈ. જિસ કા છુપાના ફર્જ હૈ. ઓરત કે લિયે રેશમી લિબાસ જાઈઝ હૈ. ચેહરા ઓર હથેલી કે ઇલાવા ઉસ કા સારા બદન સિત્રે ઓરત હૈ. ❀ સફેદ લિબાસ બેહતર હૈં કે ઇસ કી તા'રીફ હદીસ મેં હૈ. સિયાહ યા'ની કાલા કપળા ભી બેહતર હૈં ઇસ લિયે રસૂલુલ્લાહ صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ને ફત્હે મક્કા કે દિન જબ મક્કાએ મુકર્રમા તશરીફ લાએ તો સર પર સિયાહ ઇમામા થા ❀ જાંઘિયા પહનના હરામ હૈ ઇસ લિયે કે ઇસ સે ઘુટને ખુલે રહતે હૈં ❀ ઐસા બારિક કપળા મર્દ વ ઓરત કો પહનના નાજાઈઝ હૈ. જિસ સે બદન કી રંગત ઝલકે. ઇસ સે સિત્રે ઓરત નહીં હોતી ઓર ઇસ સે નમાઝ ભી નહીં હોતી ❀ હર કિસ્મ કે રંગ ઝર્દ યા'ની પીલા, સુર્ખ, નારંગી,

धानी, असन्ती, मर्दों के लिये ज़रूरी हैं. बेहतर है के सुर्भ रंग या ज़ियादा गहरा रंग के कपणे मर्द न पहने. जिन रंगों में ज़नाना पन आखिर हो. मर्द इस को बिटकुल न पहने. क्यूंके इस से औरतों की मुशाबहत होती है. मुशाबहत न हो तो कोई हरज नहीं ✨ औसा विबास मर्द व औरत के लिये पहनना नाज़रूत है. जिस पर ज़ानदार की तस्वीर बनी हुँई हो ✨ जूता या मोजा पहनने में पहले दाहिने से शुद्ध करे और उतारने में पहले बाई तरफ़ से उतारे जाये ✨ औरतों को मेहन्दी लगाना ज़रूरी और मर्दों को नाज़रूत है. ✨ काला पिजाब मर्द व औरत दोनों के लिये नाज़रूत है ✨ नापुन बढाना और यालीस दिन से ज़ियादा नाफ़ के नीचे के बाल छोणना मर्द व औरत के लिये मन्अ है. अल्लाह करीम जुम्हा मुसलमान मर्द व औरत को इस्लामी शरीअत के मुताबिक जिन्दगी गुज़ारने की तौफ़ीके कामिल अता फ़रमाये. आमीन अतुफ़ैले रसूले रज़िज़ुर्रहीम صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

वक्फ़ ज़ादए के मसाधल

मस्अला : जिस शम्स ने अपनी ज़ादए को इस तरह वक्फ़ किया के मैं जब तक जिन्दा हूँ इस का मुनाफ़ा अपनी जात पर ખर्च करता रहूंगा, मेरी मौत के बाद इस की आमदनी मद्रसा या मद्रसा खर्च करे तो वक्फ़ सही है. (इत्हुल कदीर)

मस्अला : वक्फ़ का हुक्म यह है के ना वक्फ़ करने वाला उस का मालिक रहता है ना दूसरे को मालिक बना सकता है ना कोई उस को इरोफ़्त कर सकता है ना कोई खरीद सकता है ना किसी के पास गिरवी रख सकता है ना किसी मांगने वाले को दे सकता है ना उस में विरासत खरी हो सकती है. (दुर्वे मुफ़्तार)

मस्अला : मय्यित को गुस्ल देने के लिये तप्त या मय्यित को कब्रिस्तान ले जाने के लिये जनाजा, तिलावत के लिये कुरआने पाक,

दीनी क़िताबें, देग, दरी, कालीन, लिहाङ्ग, गद्दे किसी मद्रसे या मस्जिद या मुसाफ़िर आने को वक्फ़ करना जाँठज है. (आलमगीरी)

मस्अला : वाकिफ़ ने जिस मद्रसा, मस्जिद, मुसाफ़िर आने में दीनी क़िताबें, कुरआने पाक वगैरा को वक्फ़ किया है उस को उसी मद्रसे व मस्जिद में 'इस्ति'माल करना जाँठज, दूसरी जगह ले जाना 'इस्ति'माल करना शरअन नाजाँठज. (रदुल मुहतार)

मस्अला : कब्रिस्तान, अस्पताल, मुसाफ़िर आने में वक्फ़ करते वक्त इकीर, मिस्कीन के लिये भास नहीं किया, तो उस से मालदार इकीर सत्मी इाँददा उठा सकते हैं. इसी तरह जाँददा की आमदनी या दवा वगैरा मरीजों के लिये वक्फ़ करते वक्त गरीबों को भास नहीं किया, तो उस से अभीर गरीब सत्मी का इाँददा उठाना जाँठज है. (दुर्रै मुफ्तार)

मस्अला : मस्जिद का कोई हिस्सा किराये पर देना के उस की आमदनी मस्जिद में सई होगी हराम है, अगर्ये मस्जिद को आमदनी की जरूरत हो, यूँही मस्जिद के किसी हिस्से को हुजरा या मकान, दुकान में शामिल कर लेना या मस्जिद के छत को किराये पर टेलीफ़ोन वगैरा के टावर के लिये देना नाजाँठज व हराम है. (दुर्रै मुफ्तार, इत्हुल कदीर)

मस्अला : जो जमीन मस्जिद के लिये वक्फ़ है वोह कियामत तक वक्फ़े मस्जिद ही रहेगी, उस में किसी किस्म की तब्दीली नाजाँठज है, आबादी बढ़ जाने की वजह से मस्जिद तंग हो गई, कोई कइता है के मस्जिद मुजे दे दो, उस को अपने मकान में शामिल करलूं और इस के बदले में बणी जगह मस्जिद के लिये देता हूं तो मस्जिद को बदलना नाजाँठज है. (आलमगीरी)

मस्अला : मस्जिद में जो चीजें वक्फ़ हैं, जैसे यटाई, पंभे, माँक वगैरा को किसी दूसरी गरज में 'इस्ति'माल नहीं कर सकते,

या'नी उस मस्जिद की यटाई पंभे दीगर सामान दूसरी जगह
ईस्ति'माल करना नाजार्ज है. (बहारे शरीअत 10)

मस्अला : मुसलमानों का कब्रिस्तान है, जिस में कब्र के निशान
मिट चुके हैं हड्डियों का भी पता नहीं है, जब भी उस को भेत बनाना
या उस में मकान बनाना नाजार्ज है, अब भी वोह कब्रिस्तान ही
है, कब्रिस्तान के तमाम आदाब बज्रा लाअेंगे. (आलमगीरी)

मस्अला : कब्रिस्तान में किसी ने अपने लिये कब्र खोद रभी
है, अगर कब्रिस्तान में जगह मौजूद है तो उस को दूसरे कब्रिस्तान में
दफन नहीं करना चाहिये, और जगह मौजूद न हो तो दूसरे लोग
अपना मुर्दा उस में दफन कर सकते हैं. (इतावा काजी ખાન)

मस्अला : किसी की ज़मीन में उस की ईजाजत के बिगैर
मुर्दा दफन कर दिया तो मालिक को ईप्तियार है के मुर्दा निकलवा दे या
जमीन बराबर कर के भेती करे. (ખાનિયા)

मस्अला : हाजियों के ठहरने के लिये मकान वक्फ कर दिया
तो दूसरे लोग उस में नहीं ठहर सकते, हज का मौसिम खत्म होने के
बा'द किराअे पर दिया जाअे और उस की आमदनी को मकान की
मरम्मत में खर्च करे और उस से बच जाअे तो गरीबों पर खर्च करे.

(आलमगीरी)

लावारिस गिरी पणी चीजों के मसाधल

❖ लावारिस माल, उठाने वाले के हाथ में अमानत रहती
है. ❖ पणा माल ईस खयाल से उठाना मुस्तहब है के मालिक को
तलाश कर के दे देगा. ❖ अगर गुमान गालिब है के पणा हुवा माल
भुदर ख लेगा तो उठाना नाजार्ज व हराम है. ❖ गुमान गालिब है
के लावारिस माल न उठाअेगा तो बरबाद हो जाअेगा तो जरूर उठा

लेना याहिये. हदीस में पणा माल उठाने और मालिक को वापस करने की ताकीद आई है.

हजरते जरौद رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ से रिवायत है के रसूलुल्लाह صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने फरमाया : मुसलमान की गुमशुदा चीज आग का शो'ला है, या'नी उस का उठाना सभबे अजाब है, अगर येह मकसूद हो के फुद मालिक बन बैठे. (दारिमी)

हजरते अबू हुरैरा رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ से रिवायत है के रसूलुल्लाह صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ से लुक्ता (या'नी पणा हुवा माल) के मुतअल्लिक सुवाल हुवा, फरमाया : लुक्ता हलाल नहीं और जो शप्स पणा हुवा माल उठाओ उस की ओक साल तक तशहीर करे, अगर मालिक आ जाओ तो उसे दे दे न आओ तो सदका कर दे. (दारे कुतनी)

हजरते अयाज बिन हम्मर رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ से रिवायत है के रसूलुल्लाह صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने फरमाया : जो शप्स पणी हुई चीज पाओ तो ओक या दो आदिल को उठाते वक्त गवाह कर ले और उसे न छुपाओ और न गाँव करे, फिर अगर मालिक मिल जाओ तो उसे दे दे वरना अल्लाह का माल है जिसे याहता है देता है. (अबू दावूद)

मसअला : कोई पणी हुई चीज उठा लाया, उस को ओक साल तक बाजार, मस्जिद वगैरा में ओ'लान करे, मुदत पूरी हो जाने के बा'द इप्तियार है के उस को अपनी डिफ़ाजत में रभे, या किसी गरीब को सदका कर दे, सदके के बा'द मालिक आ गया तो उस को इप्तियार है के सदके को जाँज कर दे या न करे, जाँज कर दिया तो सवाब का मुस्तहिक होगा, जाँज नहीं किया तो अगर वोह चीज गरीब के पास मौजूद है तो अपनी चीज ले ले, और अगर हलाक हो गई तो उस को बदला लेने का इप्तियार है, याहे उठाने वाले से ले, या जिस

કો સદકા ક્રિયા થા ઉસ સે લે, એક સે લિયા તો દૂસરે સે ફિર નહીં લે સકતા. (આલમગીરી)

મસ્અલા : જો ચીજેં ખરાબ હોને વાલી હૈ જૈસે : ફલ, સબ્જી વગૈરા ઈસ કા એ'લાન સિફ ઈતને વક્ત તક લાઝિમ હૈ કે ખરાબ ન હોં, જબ ખરાબ હોને કા અન્દેશા હો તો કિસી મિસ્કીન કો દે દે. (મુપ્તાર)

મસ્અલા : મસ્જિદોં, જલ્સોં મેં જૂતે, ચપ્પલ અક્સર બદલ જાતે યા છોળ જાતે હેં, ઉસ કો અપને કામ મેં લાના જાઈઝ નહીં, હાં અગર યેહ કિસી ફકીર કો સદકા કર દે, અગર્યે ઔલાદ હી હો, ફિર વોહ ઉસ કો હિબા કર દે તો ઈસ્તિ'માલ મેં લા સકતા હૈ, અગર આદમી કા અચ્છ જૂતા ઉઠા લે ગયા ઔર ખરાબ જૂતા છોળ ગયા, તો દેખને સે મા'લૂમ હોતા હૈ કે ઉસ ને કસ્દન ઔસા ક્રિયા હૈ ધોકે સે ઔસા નહીં હુવા હૈ, તો યેહ ખરાબ જૂતા પહન સકતા હૈ, ક્યૂંકે ઉસ કા ઈવઝ હૈ. (બહારે શરીઅત)

મસ્અલા : આમ વગૈરા કે દરખ્તોં સે નીચે જો ફલ ગિરે હોં અગર બાગ કે માલિક કી તરફ સે ખાને કી ઈજાઝત હૈ તો ખા સકતે હેં વરના નહીં. (રદુલ મુહતાર)

❁ ગુમશુદા ચીઝ મિલને કી દુઆ : જબ કોઈ ચીઝ ગુમ હો જાએ તો યેહ દુઆ પઢે :

યા જામિઉન્નાસિ લિ-યૌમિલ લા-રય-બ ફીહિ ઈન્નલ્લા-હ લા-યુખ્લિફુલ મીઆદ, ઈજ્મઅ બયની વ બય-ન દૌલ્લતી. ઔર (દૌલ્લતી) કી જગહ પર ઉસ ચીઝ કા નામ ઝિક કરે, વોહ ચીઝ إِنْ شَاءَ اللَّهُ મિલ જાએગી. યા બુલન્દ જગહ કિબ્લે કી તરફ ખળે હો, યાર કુલ, સૂરએ ફાતિહા પઢ કર ઈસ કા સવાબ રસૂલે કરીમ કો નઝર

કરે, ફિર સચ્ચિદી અહમદ બિન હલવાન કો હદિયા કરે ઓર કહે :-
 યા સચ્ચિદી અહમદુ યા ઈબ્ને હલવા-ન રુદ્દ અલય્ય દોલ્લતી વ ઈલ્લા
 નઝઅતુ-ક મિન દીવાનિલ ઓલિયા-અ.

(ઈસ કિતાબ કે પઢને વાલે હઝરાત કી ખિદમત મેં આજિઝાના
 અર્ઝ હૈ કે અપને લખોં કો હરકત દેતે હુવે દિલ સે બન્દએ હકીર
 મુહમ્મદ મુતીઉર્રહમાન નઈમી અશરફી ઓર ઈન કે વાલિદે મહૂમ
 શમશેર અલી ઓર વાલિદા મહૂમા ઝૈબુન્નિસા કો અલ્લાહ તઆલા
 કી રહમત વ મગફિરત કી દુઆઓં સે નવાઝોં)

(હસબે ઈસ્તિતાઅત કિતાબે હાઝા મેં, સિહ્હત કે સાથ મસાઈલ
 જમ્મ કરને કી સઈયે બલીગ કી ગઈ હૈ. ફિર ભી આપ કો કહીં ખામી
 નઝર આએ તો ઈતિલાઅ ફરમા કર એહસાને અઝીમ ફરમાઓં)

સરકારે મદીના صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી મીરાસ

હઝરતે સચ્ચિદુના અબૂ હુરૈરા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ એક મર્તબા
 બાઝાર મેં તશરીફ લે ગએ ઓર બાઝાર કે લોગોં સે કહા : તુમ
 લોગ યહાં પર હો ! ઓર મસ્જિદ મેં તાજદારે મદીના
 صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી મીરાસ તક્સીમ હો રહી હૈ. યેહ સુન કર લોગ
 બાઝાર છોળ કર મસ્જિદ કી તરફ ગએ ઓર વાપસ આ કર હઝરતે
 સચ્ચિદુના અબૂ હુરૈરા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે કહા કે હમ ને મીરાસ તક્સીમ
 હોતે તો દેખા નહીં, આપ ને ફરમાયા કે ફિર તુમ લોગોં ને ક્યા
 દેખા ? ઉન લોગોં ને બયાન કિયા કે હમ ને એક ગુરૌહ દેખા જો
અલ્લાહ કે ઝિક ઓર તિલાવતે કલામે પાક મેં મસરૂફ હૈ ઓર
 ઈલ્મે દીન કી તા'લીમ મેં મસરૂફ હૈ, હઝરતે સચ્ચિદુના અબૂ હુરૈરા
 رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને ફરમાયા : “સરકારે મદીના صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી યેહી
 તો મીરાસ હૈ.” (મજમઉલ ઝવાઈદ)

સૂરજ નિકલતે, ગુરૂબ હોતે, વક્તે ઝવાલ, વક્તે ફજ, બા'દ નમાઝે અસ્ર, નફલ નમાઝ પઢના મકરૂહે તહરીમી હૈ. અગર પઢી તો ફિર ગૈર વક્તે મકરૂહ મેં લૌટાના વાજિબ હૈ

તફસીલ નમાઝે ફર્જ, વાજિબ, સુન્નતે મુઅક્કદા, સુન્નતે ગૈર મુઅક્કદા, નફલ, ઔર ઇસ કી તા'દાદ

અસ્માએ નમાઝ	ફર્જ	વાજિબ	સુન્નતે મુઅક્કદા	સુન્નતે ગૈર મુઅક્કદા	નફલ	કુલ તા'દાદ	કૈફિયત
ફજ	2	-	2	-	-	4	ફજ ન પઢા અગર ઝવાલ સે પહલે પઢે તો સુન્નત વ ફર્જ દોનોં ઔર ઝવાલ કે બા'દ પઢે સિર્ફ ફર્જ કી કઝા પઢે.
ઝોહર	4	-	4+2	-	2	12	ઝોહર ન પઢ સકા તો ચાર નમાઝ ફર્જ કઝા પઢે.
અસર	4	-	-	4	-	8	અસ્ર ન પઢ સકા તો ચાર રકઅત નમાઝ ફર્જ કઝા પઢે.
મગરિબ	3	-	2	-	2	7	મગરિબ ન પઢ સકા તો ત્રીન રકઅત નમાઝ ફર્જ કઝા પઢે.
ઈશા	4	3	2+2	4	2	17	ઈશા ન પઢ સકા તો ચાર રકઅત ફર્જ ઔર ત્રીન રકઅત વિત્ર વાજિબ કઝા પઢે.
જુમુઆ	2	-	4+4	2	2	14	કિસી વજહ સે જુમુઆ કી નમાઝ ન પઢ સકા તો ઉસી વક્ત ઝોહર કી પૂરી નમાઝે પઢે.

મદની મસાઈલે નમાઝ

તરાવીહ	-	-	20	-	-	20	રમઝાન મેં ઈશા કી નમાઝ કે બા'દ બીસ રકઅત નમાઝ બા જમાઅત અદા કરે.
ઈદુલ ફિત્ર	-	2	-	-	-	-	મસ્જિદ યા ઈદગાહ મેં ઈદુલ ફિત્ર કી નમાઝ જમાઅત કે સાથ સિર્ફ દો રકઅત હેં.
ઈદુલ અઝહા	-	2	-	-	-	-	મસ્જિદ યા ઈદગાહ મેં ઈદુલ અઝહા કી નમાઝ જમાઅત કે સાથ સિર્ફ દો રકઅત હેં.
તહ જજુદ	-	-	-	-	8	8	નમાઝે ઈશા પઢ કર સો જાએ, ફિર ઉઠ કર કમ સે કમ દો યા આઠ રકઅત નમાઝ પઢે.
ઈશરાક	-	-	-	-	2	2	ફજ કી નમાઝ કે બા'દ ઝિકે ઈલાહી મેં રહે. સૂરજ બુલન્દ હોને પર દો રકઅત પઢે.
યાશત	-	-	-	-	12	12	સૂરજ ઝિયાદા બુલન્દ હોને પર ઝવાલ સે પહલે કમ સે કમ દો યા બારહ રકઅત પઢે.
અવ્વા બીન	-	-	-	-	6	6	મગરિબ કી ફર્જ વ સુન્નત કે બા'દ દો દો રકઅત કર કે છે રકઅત નમાઝ પઢે.

મદની મસાઈલે નમાઝ

સલાતુ તસ્બીહ	-	-	-	-	4	4	ઈસ નમાઝ કી બળી ફઝીલત હૈ. રોઝ યા હફ્તે યા મહીને મેં યા સાલ યા ઉમ્ર મેં અદા કરે.
સૂરજ ગહન	-	-	-	-	2	2	સૂરજ ગહન કે વક્ત બા જમાઅત દો રકઅત પઢ કર ગહન છટને તક દુઆ કરે.
ચાંદ ગહન	-	-	-	-	2	2	ચાંદ ગહન કમ સે કમ દો રકઅત ઝિયાદા જિતના યાહે. ઈસ મેં જમાઅત નહીં હૈ.
બારિશ કે લિયે	-	-	-	-	2	2	લોગ પરેશાન હો તો મૈદાન મેં ઈમામ કે સાથ દો રકઅત પઢ કર દુઆ કરે.
સપ્ત બારિશ વ બલા કે લિયે	-	-	-	-	2	2	તેઝ આન્હી, બારિશ, ઝલઝલા, વબા, બલા, ખૌફ દુશ્મન મેં દો રકઅત પઢ કર દુઆ કરે.

મદની દારુલ ઈફતા

હઝરતે મૌલાના મુફતી મુતીઉર્રહમાન નઈમી અશરફી
મદની દારુલ ઈફતા કે સદર મુફતી કી હૈસિયત સે
મુસલમાનોં કે દીની મસાઈલ કા જવાબ ઈનાયત ફરમાતે હૈં
બિહમ્દિહી તબારક વ તઆલા આજ તકરીબન દસ સાલોં
સે હિન્દ વ બૈરૂને હિન્દ મુસલમાનોં કે દીની મસાઈલ
નમાઝ, રોઝા, હજ, ઝકાત, નિકાહ, તલાક, વિરાસત વગૈરા
કે સુવાલાત કા જવાબ મુફતી સાહિબ કિબ્લા ઝબાની,
તહરીરી ઔર મોબાઈલ પર દે રહે હૈં. આપ ભી દીની
મસાઈલ કે લિયે **મદની દારુલ ઈફતા** સે બ ઝરીઅએ ડાક
યા મોબાઈલ યા રૂબરૂ રાબિતા કાઈમ કર કે જવાબ હાસિલ
કરૈં. મોબાઈલ નમ્બર : **9898329025**

-: પતા :-

મદની દારુલ ઈફતા રેસીડેન્સી ફ્લેટ ૭ પાર્કિંગ ગલી
રીલીફ સીનિમા કે પાસ રીલીફ રોડ
અહમદાબાદ
પિન કોડ : 380001

-: કિતાબ મિલને કા પતા :-

દારુલ ઉલૂમ હઝરતે કુત્બે આલમ વટવા અહમદાબાદ
અલ્લામા મસ્જિદ, વટવા
મુહદિસે આ'ઝમ મિશન મિરઝાપૂર અહમદાબાદ
મુહદિસે આ'ઝમ મિશન રસૂલાબાદ અહમદાબાદ